

2018

FARKLI YAŞ GRUPLARINA (ÇOCUK-GENÇ-YAŞLI) YÖNELİK KENTSEL AÇIK MEKÂNLARIN PEYZAJ TASARIM KRİTERLERİ

Doç. Dr. Tuğba DÜZENLİ
Doç. Dr. Serap YILMAZ
Dr. Öğr. Üyesi Elif Merve ALPAK

01.12.2018

IKSAD
Publishing House

FARKLI YAŞ GRUPLARINA (ÇOCUK-GENÇ-YAŞLI) YÖNELİK KENTSEL AÇIK MEKÂNLARIN PEYZAJ TASARIM KRİTERLERİ

Doç. Dr. Tuğba DÜZENLİ

Doç. Dr. Serap YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Elif Merve ALPAK

(Karadeniz Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü)

Copyright © 2018 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other non commercial uses permitted by copyright law.

Institution
of Economic Development And Social
Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E posta: kongreiksad@gmail.com

www.iksad.net

www.iksad.org

www.iksadkongre.org

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.

Iksad Publications - 2018©

ISBN: 978-605-7925-25-7

Cover Design: İbrahim Kaya

November / 2018

Size = 148x210 cm

İÇİNDEKİLER

I. Giriş.....	5
II. 1.Bölüm.....	10
ÇOCUKLUK ÇAĞI VE İHTİYAÇLARI	10
Çocuğun Fiziksel Gelişimi	11
Çocuğun Bilişsel Gelişimi	13
Çocuk ve Oyun.....	17
Çocuk Mekânları.....	25
Çocuk Mekânlarına Yönelik Peyzaj Kriterlerinin Belirlenmesi.....	35
Çocuklara Yönelik Açık Mekân Senaryolarının Üretilmesi	40
III. 2.Bölüm.....	47
GENÇLİK ÇAĞI VE İHTİYAÇLARI.....	47
Gençliğin Psikososyal Gelişim süreci ve Psikososyal Gelişim ile ilgili ihtiyaçları	50
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası.....	62
Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık.....	66
Gençlerin Kişisel Gelişim İle İlgili İhtiyaçları.....	72
Gençlerin Sosyal Gelişim İle İlgili İhtiyaçları	77
Gençlere Yönelik Açık Mekân Etkinlikleri	85
Gençlerin Boş Zaman Etkinlikleri.....	89

Sosyalleşmeye Yönelik Gerçekleştirdikleri Etkinlikler ...	97
Kişisel Gelişime Yönelik Gerçekleştirdikleri Etkinlikler	100
Genç Mekânları	107
Genç Açık Mekânlarının Sahip Olması Gereken Olanaklar	118
Gençlere Yönelik Açık Mekân Tasarım Senaryolarının Üretilmesi	128
IV. 3.Bölüm.....	136
YAŞLILIK ÇAĞI VE İHTİYAÇLARI.....	136
Yaşlılara Yönelik Açık Mekân Etkinlikleri	141
Yaşlı Mekânları	146
Yaşlı Mekânlarına Yönelik Peyzaj Kriterleri	151
Yaşlılara Yönelik Açık Mekân Senaryolarının Üretilmesi	154
V.SONUÇ VE ÖNERİLER	159
VI.KAYNAKLAR	162

ŞEKİLLER

Şekil 1. Sosyo-Duygusal Gelişimin Karakteristik Özellikleri	16
Şekil 2. Çalışma Alanları 1	43
Şekil 3. Çocuk Mekânları İçin İyi Tasarlanmış Mevcut Durum Analizleri	45
Şekil 4. Çocuk Mekânı Senaryosu	46
Şekil 5. Ekolojik Model	53
Şekil 6. Gençlerin Kimlik Gelişimleri ile İhtiyaçları Arasındaki İlişki	57
Şekil 7. Gençlerin Kimlik Kazanımlarıyla Çevrenini İlişkisi	64
Şekil 8. Kişisel Gelişime Yönelik İhtiyaçlar	77
Şekil 9. Sosyal Gelişime Yönelik İhtiyaçlar	85
Şekil 10. Gençlerin ihtiyaçları ile Mekânlar Arasındaki İlişki	86
Şekil 11. Sosyalleşmeye Yönelik Etkinlikler	100
Şekil 12. Kişisel Gelişime Yönelik Etkinlikler	105
Şekil 13. Çalışma Alanları 2	131
Şekil 14. Genç Mekânları İçin Tasarlanmış Mevcut Durum Analizleri	133
Şekil 15. Genç Mekânı Senaryosu	134
Şekil 16. Çalışma Alanları 3	156
Şekil 17. Yaşlı Mekânları İçin İyi Tasarlanmış Mevcut Durum Analizleri	157
Şekil 18. Yaşlı Mekânı Senaryosu	158

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Açık Mekandaki Çocuk Oyunlarına Örnekler	25
Tablo 2 Kimlik Gelişimini Farklı Şekillerde Tamamlayan Gençlerin Psikososyal Özellikleri	68
Tablo 3 Gençlerde Kişisel Gelişim Süreci	74
Tablo 4 Gençlerin Kişisel Gelişim Sürecine Bağlı İhtiyaçları	76
Tablo 5 Gençlerde Sosyal Gelişim Süreci	82
Tablo 6 Gençlerin Sosyal Gelişim Sürecine Bağlı İhtiyaçları	84
Tablo 7 Etkinliklerin Guruplanması	96
Tablo 8 Sosyalleşme Süreci ve Sosyalleşmeye Yönelik Etkinlikler	99
Şekil 9 Kişiselleşme Süreci ve Kişiselleşmeye Yönelik Etkinlikler	104
Tablo 10 Gençlerin Kentsel Açık Mekân Kullanımları	107
Tablo 11 Gençlerin Zaman Geçirdikleri Mekânlardan Beklentileri ve Mekânın Olanakları	110
Tablo 12 Yaşlıların Açık Mekân Kullanımlarına Örnekler	145

GİRİŞ

Kullanıcı olarak insan, mekânın kendi ihtiyaçlarını karşılamak ve amaçlarını tatmin etmek üzere tasarlanması gerektiği beklentisi içindedir. Bu nedenle tasarımcılar pek çok farklı kullanıcı grubunun ihtiyacını belirlemelidir. Çocuklar, gençler ve yaşlılar ihtiyaçları belirlenmesi gereken farklı yaşta kullanıcı gruplarıdır.

Gelişim psikolojisine göre, çocukluk döneminin diğer yaş dönemlerinden farklı gelişim evreleri, buna koşut gereksinimleri vardır ve birey, temel kazanımlarını bu dönemde edinmektedir. Bu nedenle, çocuklar için tasarlanan fiziksel çevrelerde, bu dönemin gelişim özellikleri, gereksinimleri dikkate alınmalıdır. Özellikle bu dönemin görsel algısı, çocuk yaşam mekânları tasarımını yönlendirici bir parametre olarak ele alınmalıdır. Böyle bir yaklaşım mekân planlama ve tasarımında kullanıcıyı temel almak anlamına gelir. Kent yaşamında hızın artması, günümüz çocuklarının çevreye duymusal katılımını azaltmıştır. Sokaklar, taşıt olduğundan oyuna olanak

sunmamaktadır. Çocuk oyununa yönelik çocuk bahçeleri ise küçük, dört tarafı sınırlı, standart, fabrika ürünü (doğal malzemedен olmayan yapay, plastik) oyun araç ve gereçlerinden oluşmaktadır (Sivri, 1993). Bu kısır, sıkıcı alanlar çocukları sınırlandırmakta; farklı oyun türlerine, yaratıcılığın gelişimine olanak tanımamakta ve çocukların algı gelişimine yardımcı olamamaktadır (Turgut ve Yılmaz, 2010). Oysa çocukların doğal çevrelere, oyun alanlarına ve oyun araçlarına ihtiyacı vardır. Doğal elemanların bulunduğu açık mekânlar; çocukların doğaya olan bağlılığını artırarak motor becerilerinin gelişmesine yardımcı olur (Lester ve Maudsley, 2007; Bell, Wilson ve Liu, 2008; Özdemir ve Yılmaz, 2008; Parsons, 2011).

Gençlerin ihtiyaçları da diğer yaş gruplarından farklı ve önemlidir çünkü hayatın bu aşamasında kimlik gelişimi ön plandadır ve bu dönemde yaşananlar genci kalıcı olarak etkiler. Araştırmalar (Owens, 1994, Bredow, 2006) göstermiştir ki gençlerin çevrelerindeki mekân kullanımları toplumun

genelinden farklıdır. Bunun nedeni gençlerin çevresel tercihlerinin farklılığıdır. Bu tercihler ve farklılıklar tasarımlara yansımalıdır. Farklı mekânlar yaratırken gençlere olan faydalarına dikkat edilmelidir. Çevreyle ilişkinin arttırılması, emsal ve diğer gruplarla sosyalleşme fırsatı, beceri geliştirme, problem çözmek için etkinliklere katılma gençler için önemlidir (Bredow, 2006). Çevreyle ilişkinin arttırılması; çevrenin gençlerin sosyalleşmeye ve kişisel gelişime yönelik ihtiyaçlarını karşılamasına ve bu ihtiyaçlara yönelik etkinliklerin gerçekleşmesi için sağladığı olanaklara bağlıdır. Gençlerin sosyalleşme ve kişiselleşme ihtiyaçlarını karşılayabilmek için uygun etkinlikleri gerçekleştirmeye, bu etkinlikleri gerçekleştirmek için de hareketlilik, doğallık ve (etrafi seyretmeye uygun) açıklık olanaklarına sahip kentsel açık mekânlara ihtiyaç duymaktadırlar. Açık mekânlar gençlerin hem fiziksel hem de algısal gelişimi için önemlidir (Bredow,2006).

Yaşlıların ise diğer yaş gruplarından çok farklı ihtiyaçları ve farklı çevresel tercihleri vardır (Howell

1980, Kitwood ve Bredin 1992; McKee, Houston ve Barnes 2002). Yaşlılıkta meydana gelen kayıplar, stresler, krizler, emeklilik, fiziksel gücün azalması, duyu kaybı, toplumsal statüdeki, yaşam standardındaki değişiklikler gibi etkenler, yaşlıların ruh sağlığını etkileyerek üreten birey enerjisini farklı etkinliklere kanalize etme ve halen topluma ait olabilme, sosyalleşme ihtiyacını doğurur. Buna bağlı olarak da çevrelerindeki mekan kullanımları toplumun genelinden farklılaşır (Orsega-Smith vd. 2004, Sugiyama ve Ward Thompson 2007a, Booth vd., 2000). Farklı mekânlar yaratırken yaşlıların kullanımına olanak sağlayabilmesine, yaşam kalitelerinin ve aidiyet duygularının artırılmasına, sosyalleşmelerine imkân sağlamasına dikkat edilmelidir. Çevreyle ilişkinin kurulması; yaşlıların psikososyal ihtiyaçlarının karşılanmasına ve bu ihtiyaçlara yönelik etkinliklerin gerçekleşmesi için sağladığı olanaklara bağlıdır. Yaşlıların “yaşamdan geri çekilme” ve ”yaşama aktif olarak katılma” şeklinde ifade edilen iki davranış biçimi vardır (Ersanlı ve Kalkan, 2008). Uygun açık mekânlar

yaratarak “Yaşama aktif olarak katılma” davranışını gerçekleştirmelerine yardımcı olmak tasarımcıların (peyzaj mimarlarının) görevlerindedir

Sonuç olarak farklı yaş gruplarının farklı istek, ihtiyaç ve tercihleri vardır. Bu farklılıkları belirleyerek kullanıcıya uygun tasarımlar yapmak, kullanılabilir açık mekânlar yaratabilmek için önemlidir. Bu çalışmada da amaç; çocuk, genç ve yaşlıların farklılaşan ihtiyaçlarını belirleyerek, açık mekân tasarımlarına nasıl yansıtılabileceğine ilişkin öneriler geliştirmektir. Özetle; bu çalışmada, çocuk, genç ve yaşlı mekânlarından kentsel açık mekânlar ele alınarak farklı yaş gruplarına uygun olarak tasarlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda tasarım kriterleri ve önerileri geliştirilmiştir. Farklı yaş gruplarının ihtiyaçlarına göre belirlenen özellikler ve buna bağlı olarak oluşturulan tasarım kriterleri; yenilenecek, canlandırılacak ya da yeni oluşturulacak çocuk, genç ve yaşlı mekânlarında kullanılabilir.

BÖLÜM 1

ÇOCUKLUK ÇAĞI VE İHTİYAÇLARI

Çocuk ya da çocukluk çağı birçok eğitimci tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Yalnız, eğitimciler (William, 1989, William, 1999; Jewell, 2000; Gibbs, 2003; Vickers ve Matthews, 2002) tarafından kabul edilen bir gerçek vardır ki, o da; insanın belirli bir yaşa kadar kendine özgü davranış, algı, iletişim ve ifade biçimi taşıdığıdır. Bu belirli yaşlar insan hayatında özel bir dönem olan çocukluk kavramını oluşturmaktadır. Çocuklar fiziksel ve sosyal etkileşimlerin bulunduğu bir dünyaya doğarak adım atar. İlk olarak anne ve babasıyla ilişkiye girer. Daha sonra yaşının ilerlemesiyle etkileşim içinde bulunduğu insanların sayısı artar. Davranışlar etkileşimi sağlayan önemli unsurlardır. Değerlerin, davranışı yönlendiren standartlar ve ölçütler olması nedeniyle çocuklar, değerlerin somutlaştığı davranışlar ve dolayısıyla da değerlerle sürekli bir etkileşim halindedir (İnci,2009).

2-12 yaş arasındaki çocukluk dediğimiz yaş aralığının gelişimini bilmek bu çağın ihtiyaçlarını anlayabilmemiz için önemlidir.

Çocuğun Fiziksel Gelişimi

Çocuklarda hareket denilince akla ilk gelen gelişim unsurlarından birisi motor gelişimdir. Motor sözcüğü tek başına kullanıldığında hareketi engelleyen biyolojik ve mekanik faktörler anlamına gelmektedir (Müniroğlu, 1996 akt: Özerkan, 2004 s.38). Motor gelişim, becerilerinin performansının giderek artmasını sağlayan sinir kas mekanizmasının olgunlaşma biçimi olarak ifade edilmektedir (Gallahue, 1982 s.33). Psiko-motor gelişim ise fiziksel büyüme ve gelişme ile birlikte beyin omurilik gelişimi sonucu organizmanın isteme bağlı olarak hareketlilik kazanmasıdır (Akandere, 2003 s.12).

İlk çocukluk dönem dediğimiz 2-6 yaş kapsayan dönemde çocuğun fiziki gelişiminde bir önceki döneme göre bir düşüş gözlenir. Ağırlıktaki artış birinci yaşın sonunda doğum ağırlığının üç katı iken altıncı yaşın sonun da ancak doğum ağırlığının yedi

katı olabilmektedir. Aynı durum boy için de geçerlidir. Kalbin büyümesi 6 yaşına kadar çok hızlıdır. Kalp atış hızı ise gittikçe azalır. Solunum sisteminin gelişimi bu dönemde oldukça yavaştır. Sindirim sistemleri gelişmiştir. Hemen hemen her şeyi sindirebilirler. 2-6 yaşındaki çocuklar çok hareketlidirler. Kolay kolay uzun süre bir yerde oturmazlar. Enerji dolu oldukları için enerjilerini koşarak, zıplayarak, sürünerek boşaltırlar. Küçük kas becerisi gerektiren iğne deliğinden iplik geçirme, çizilen bir çizgi üzerinde yürümek gibi hareketleri yapmakta güçlük çekerlerken büyük kas becerisi gerektiren hareketleri daha kolay yapmaktadırlar (Çelik ve Şahin, 2013).

Okul dönemi ya da son çocukluk dönemi olarak da adlandırılan 6- 12 yaşlarını kapsayan dönemde fiziksel gelişim bir önceki dönemde de olduğu gibi yavaştır. 10 yaşına kadar erkekler kızlardan daha çok gelişim gösterirken 10-15 yaşlarında kızlar atağa geçerek boy ve kilo olarak yaşıtı erkeklerden biraz daha büyük görünürler. Bu dönemde bir önceki

dönemden farklı olarak küçük kas becerileri gelişmeye başlar.

Çocuğun Bilişsel Gelişimi

“Bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan, aktif zihinsel faaliyetlerdeki gelişime bilişsel gelişim adı verilmektedir. Bilişsel gelişim, bebeklikten yetişkinliğe kadar, bireyin çevreyi, dünyayı anlama yollarının daha kompleks ve etkili hale gelmesi sürecidir” (Senemoğlu, 2011:32). Bilişsel gelişim küçük çocuklarda çok daha hızlıdır; çünkü henüz keşfedilmemiş bir dünya onları beklemektedir. Yaş ilerledikçe bilişsel gelişim de orantılı olarak azalır. Biliş terimi içsel zihin sürecini tanımlamaktadır. Zihnin içindeki birçok şeyi kapsayan geniş bir terimdir. Biliş başlığı altına; dikkat, algı, bellek, okuma ve yazma, problem çözme vb. girmektedir (Bayhan ve Artan, 2007). Çocuk dünyaya geldikten itibaren çevresini tanımaya olayları anlamlandırmaya çalışır. Bebek doğumunun ilk gününden itibaren çevresini keşfetme çabasına başlar.

Bilişsel gelişimin aşamalarından birini çocuk nesnelere değişmezliğini keşfederek başarır. Bu onun için zorlu ve vazgeçilmez bir süreçtir. Bireyin çevresindeki dünyayı anlamasını ve öğrenmesini sağlayan aktif zihinsel faaliyetlerde gelişime bilişsel gelişim adı verilmektedir. Bilişsel gelişim; bebektikten yetişkinliğe kadar bireyin çevreyi, dünyayı anlama, düşünme yollarının daha kompleks ve etkili hale gelme sürecidir (Sönmez, 2000; 90). Çocuk bilişsel gelişim sürecinde içinde bulunduğu sosyal ortamı anlama ve düşünme yeteneğini daha geliştirme sürecindedir. Eğitimcilerin çocuğun bilişsel gelişimi ile ilgili çeşitli görüşleri vardır. Piaget, Bruner, Vygotsky ve Gagne çocuğun çevresindeki dünyayı değişik yaşlarda nasıl ve niçin böyle gördüğünü ve algıladığını belirlemeye çalışmışlardır (Senemoğlu, 2007). Bilişsel gelişim kuramında dört temel kural vardır. Bunlar;

- Dönemler değişmez. Bir şekilde belli bir sıra ile ortaya çıkarlar. Evrelerin sırasını değiştirmek mümkün değildir.

- Dönemler arasında hiyerarşik bir sıralama vardır. Her bir dönem kendisinden önceki evrelerin kazanımlarını da içermektedir.
- Bireysel farklılıklar söz konusudur. Her birey kendisine göre bir gelişim gösterir.
- Her dönem için tipik olan gelişim özellikleri vardır (Bacanlı, 2002; Kol, 2011)

Çocuk ilk zamanlar konuşamamasına rağmen dinleyici olarak, bugün ise konuşarak geleceğin yöneticisi olacaktır. Günümüzün çocuğu, nasıl yetiştirilirse gelecekte de karşımıza yetiştirdiğimiz gibi çıkacaktır. Atlı'ya göre Çocuğun Temel İhtiyaçları; Kendini değerli görme, Uyarılma, Sosyalleşme, Yapı-düzen, Dokunulma, Otorite dir (Atlı, 2002:61). Şekil 1'de çocuklarda doğumdan altı yaşına kadar sosyo-duygusal gelişimin özellikleri yer almaktadır.

DOĞUM-1 YAŞ	1-3 YAŞ	3-6 YAŞ
Çıkarına olmayan her koşula ağlamak	Öfkeyi göstermenin dozunu arttırmak	Kendisinin ve hislerinin kontrolünün farkında olmak
Tanıdığı kişilere gülümsemek	Korkuyu göstermenin dozunu arttırmak	Empati duygularının uyumu
Öfke ve memnuniyetsizliğini ağlayarak belli etmek	Ütanma duygusu	Sakinleşmede konuşmaya ihtiyaç duymak
Yeni şeylerden korkmak	Kıskanma duygusu	Olumsuz koşullardan korkmak
Etraftan gelen duygusal sinyalleri anlamlandırmak	Duyguları ifade eden kelimelerin sık kullanımı	
Başka çocuğun ağlamasına ağlayarak cevap vermek	Empati oluşumu	Oyunlardaki zorluk ve tehlikelere aşırı tepki vermek

Şekil 1. Sosyo-duygusal gelişimin karakteristik özellikleri (Starc, Čudina – Obradović ve diğ., 2004)

Çocuğun en temel ihtiyaçlarının başında kendini değerli görmek yer almaktadır. Her bireyde olduğu gibi çocuklar da kendini değerli hissetmek isterler. Ve bunun arkasından ise uyarılma, sosyalleşme, dokunulma ve otorite gibi konular gelir ki bunların ise tamamını oyunlarla ancak elde edebilmektedir. Yani çocuğun ihtiyaçlarının temelini oyun oluşturur. Bundan sonraki kısımda çocuk oyun ilişkisi incelenecektir.

Çocuk ve Oyun

Kişinin çocukluk dönemindeki deneyimleri, yetişkinlikteki kişilik yapılarını şekillendirir. Kişilik gelişimi, kimlik oluşumu için en etkili yöntem oyun oynamaktır (Gazali 1058-1111; Comenius, 1592 – 1671; Rousseau, 1712 – 1778; Froebel , 1782- 1852; Pollart vd., 1997; Huizinga,1995). Günümüz kentlerinde çocuklar oyun oynayabilecekleri alanları çoğu zaman bulamamakta bu yüzden oyun oynayamamakta evde bilgisayar vb. aletlerle vakit geçirmek zorunda kalmaktadırlar. Oysaki çocuk oyun oynayarak, düşünmeyi ve kendi başına karar vermeyi,

sorumluluk almayı, işbirliği yaparak paylaşmayı öğrenir, hayal gücünü, becerilerini, yaratıcılığını geliştirir. Dikkatini bir noktaya toplamaya ve becerilerini organize etmeye, kendini tanımaya imkân bulur. Çocuklar oyun oynarken algıları çok yüksektir. Özgürce oyun oynayabildikleri alanlarda psikolojik, duygusal ve fiziksel yetenekleri en üst noktalara çıkacaktır.

Oyunun pek çok farklı tanımı vardır; araştırmacılar oyuna farklı sorumluluklar, anlamlar yüklemiştir. Hollandalı kültür tarihçisi Johan Huizinga'nın oyuna yüklediği sorumluluklar farklıdır. Huizinga (1995), kültür açısından oyunu irdelerken farklı işlevlerini de belirtmiştir:

“Oyun anlam bakımından zengin bir işlevdir. Oyunda, yaşamın doğrudan gereksinimlerini aşan ve eyleme anlam katan bağımsız bir unsur ‘oynamaktadır’. Bu anlamda, her oyun bir anlam taşır. Eğer, oyuna bir öz yükleyen bu faal ilkeye zihin dersek aşırıya kaçmış oluruz; eğer ona içgüdü dersek, hiçbir şey söylememiş oluruz. Hangi açıdan ele

alınırsa alınsın, oyunun bu “ kasıtlı ” karakteri, bizatihi özünün içinde yer alan maddi olmayan bir unsurun varlığını ortaya koymaktadır” (Huizinga, 1995:1).

Göncü (2001)’ ye göre oyun; çocuğun gelişim, eğitim ve hayatına etki eden önemli bir uğraş olduğundan bilim adamlarının araştırma konusu olmuştur. And (1974)’ a göre, çocuğun en önemli işi oyundur ve en önemli araçları oyuncaklarıdır. And’a benzer bir biçimde Başal (2010) da, sadece boş vakit geçirme eylemi olarak görülen oyunun aslında çocuğun görevi olduğunu belirtmiştir.

“Genellikle yetişkinler çocuk oyunlarını, çocuklarının hoşça vakit geçirmelerine yardımcı olan, eğlenceli, ancak, amacı olmayan etkinlikler olarak düşünürler. Oysa oyun, çocuğun yaşamında önemli işlevi olan bir olgu ve çocuğun önemli bir görevidir. Oyun, kendiliğinden ortaya çıkan, hedefi olmayan ve mutluluk getiren serbest bir etkinliktir. Oyun, çocuğun iç dünyasını dıştaki sosyal dünya ile birleştirmesine yardım eder” (Başal, 2010:9).

Oyunun çocuk gelişimine katkı sağlayan özelliklerini birlikte tanımlayan Gürün (1984): “Çocuklar arasında ortak bir anlaşma yoludur... Oyun, çocuğun fiziksel ve zihinsel yapısını geliştiren, nesnelere dünyasıyla ilişki kurmasını, özgürlük ve bireysellik kazanmasını sağlayan ve sonra da toplumsallaşmasına büyük ölçüde yardımcı olan çok önemli bir etkinliktir” diye ifade eder (Gürün, 1984:120-121).

Boratav (1994, s. 232) oyunu; “Çocukların ve daha az ölçüde büyüklerin, günlük geçim didinmelerinden ayırabildikleri boş zamanlarında herhangi bir üretim çabasını ya da başka çeşitten bir hizmeti zorunlu kılmadan, sadece eğlenme yolu ile dinlenmelerini sağlayan eylemlerdir” şeklinde tanımlamıştır. Çocukta gün boyu biriken ve atılmayan enerji çocuğu rahatsız eder. Çocuktaki bu huzursuzluk hareket ve davranışlarına yansımaya başlar. Bu enerjiyi dışa atmanın en iyi ve en güzel yolu ise oyundur (Bozkurt, 2017). Oyun, bireylerde fazla enerjiyi atmak, eğlenmek ve sorunlardan uzaklaşarak

kendine vakit ayırma aracıdır. “Oyun, çocukların olduğu kadar yetişkinlerin de yaşamlarında önemli bir zaman dilimini kapsar. Gerçek anlamda oyun, katılımcıların istekle, sıkılmadan, bireysel ya da grup olarak zevkle paylaştıkları, duygusal doyum sağlayan etkinliklerden oluşur” (Açıklalın, Summak ve Summak; 2003, s. 139).

Yapılan araştırmalar oyun oynayan çocukların gelişimlerine etki eden yeni fikirler ürettiklerini ve yeni oyunlar geliştirdiklerini ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte farklı araç ve gereçler kullanılarak oynanan oyunlar hem çocuklara söz konusu araç ve gereci (oyuncak) tanımayı hem de benzer araç gereçleri mantıklarında sisteme oturtmaya yardımcı olmaktadır. Bunun dışında, oyun oynamak çocuklarda belki de hayatlarında en çok yardımcı olacak olgu olan problem çözme yeteneğini de geliştirmektedir (White, 2012). Gander ve Gardiner (1998) de; oyun esnasında çocukların duyu, hareket ve biliş becerilerinin geliştiğini ayrıca kavramları öğrendiklerini, toplumsal

farkındalık ve davranışlarının da bu sırada oluştuğunu ifade etmişlerdir. (Gander ve Gardiner, 1998:618).

Yavuzer (1994), oyunun, gerçek ve hayal dünyası arasında bağ kuran çocuğun gelişimine sağladığı faydaların yanında çocuğu tanımaya yardımcı olduğunu da ifade ederek: “Oyun, sonucu düşünülmeden, eğlenmek amacıyla yapılan hareketlerdir... Oyun, canlılık demek olan yaratıcılığın sürekli bir kanıtıdır... Oyun, çocuğu tanımada değerli bir araçtır... Oyun, çocuğun yaratma ortamıdır... Oyun, gerçek dünya ile hayal dünyası arasındaki köprüdür” demiştir (Yavuzer,1994:169-173).

Çocuk oyunlarının birçoğu sadece vakit geçirmek ya da eğlenmek amaçlı değildir. Her oyunun temelinde kazanılması gereken çeşitli kazanımlar bulunmaktadır. Ayrıca her oyunun amacında ise çocukta kalıcı izli davranışlar oluşturmak esastır. Oyun ile öğretilen kavramların daha kolay öğretildiği ve kavrandığı görülmektedir. “Oyun çocuğun kendisini, diğerlerini ve çevresindeki eşyaları daha iyi tanımasına yardımcı olur” (Ormanlıoğlu, 2013, s. 14).

Oyun kavramı için yapılan açıklamalar incelendiğinde; kendini, kendi dışında varlık gösteren canlı ya da nesnelere tanıma aracı, insanoğlunun psikososyal veya bedensel gelişimi sağlayan bir olgu olarak tanımlanmıştır. Oyun, en çok hayata hazırlama olarak değerlendirilmiştir. Yaşamadan önce yaşayabilme ihtimali üzerine çabası olan insanoğlu bunun en kolay yolunu da oyun olarak keşfetmiştir. Aslen insan, oyun doğasında iken ona anlam kazandırmak ve yararlanmak işlevi dışında farklı bir etkinlik göstermemiştir. Başka bir görüşe göre de, insanın doğuştan getirdiği rekabet, üstün gelme, kazanma içgüdüleri oyunu ortaya çıkarmıştır (Turan, 2015:15). Oyun bütün yönleriyle çocukların gelişmesini ve değişmesini sağlayan bir olgudur. Fiziki güç isteyen oyunlarda çocuklar bedenlenirken birliktelik gerektiren oyunlarda ise çocukların sosyal yönleri gelişmektedir (Bozkurt, 2017). Tablo 1’de çocukların açık mekân oyunlarına örnekler verilmiştir.

Özetle; okul öncesi çağı çocuklarında, tüm gelişim özellikleri açısından, oyun son derece önemlidir. Oyun; birçok bilim adamına göre çocuğu tanımada ve tahlil etmede en iyi yoldur. Çocuğun içinde bulunduğu ruhsal durum dinamikleri zekâ yapısı, sosyal olayları değerlendirmedeki tutarlı durumu, varsa gelişim aksaklıkları oyuna yansiyacağından oyun içerisinde bunları gözlemek ve incelemek mümkündür (Hazar, 1996). Bununla beraber çocuklar, oyun aracılığı ile gerçek yaşamı denerler ve bütün hareket eden şeylere de yaşam kazandırırılar, kendilerini, fiziksel ve sosyal çevrelerini keşfederler, hareket özgürlüğü kazandıkları gibi başkalarıyla ilişki kurma ve anlaşabilme özelliklerini; yaşamaktan zevk alarak “kabul edilmek” ve “kabul etmek” duygularını geliştirirler. Bu nedenle çocuk çevrelerinin; çocukların bu ihtiyaçlarını karşılayacak, oyun etkinliklerine olanak sağlayacak, uygun mekânsal özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bundan sonraki kısımda çocuk mekânları incelenecektir.

Tablo 1. Açık mekândaki çocuk oyunlarına örnekler

<http://www.dunyabulteni.net/hayatadair/236165/cocuk-oyunlari-unutuldu>

Çocuk Mekânları

İnsanın gelişim sürecinin en önemli kısmını çocukluk dönemi oluşturur. Bu dönem bireyin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişiminin başladığı yıllardır ve oyun bu gelişimi etkileyen önemli faktörlerden biridir. Çünkü oyun, çocuğun toplumsallaşması (Onur & Güney, 2004); kent yaşamına katılması, sosyalleşmesi (Aksoy, 2011); fiziksel, psiko-motor, dil ve duygusal-zihinsel gelişimi (Akandere, 2013) açısından

önemlidir. Ayrıca oyun; çocukların bir problemi çözmeye daha yaratıcı olmasını, esnek çözümlere ulaşabilmesini ve doğa ile ilişki kurmasını sağlar (Singer & Singer, 2000; Othman & Said, 2012). Çocuk oyun oynarken gerilimlerini sakinleştirmeyi, kişiliğini geliştirmeyi ve toplumsal çevresiyle olumlu ilişkiler kurmayı öğrenir. Özellikle, dış mekânda oynama çocuğun sağlıklı gelişiminin doğal ve önemli bir parçasını oluşturmaktadır çünkü açık alanda oynama olanağından yoksun çocuklar ileride nevroitik bir kişilik gösterebilir (Öymen Gür & Zorlu, 2002). Çocuklar, serbestçe seçilen dış mekan oyunlarıyla, sosyal yetkinlik, problem çözme, yaratıcı düşünme ve güvenlik becerileri de dahil olmak üzere yetişkinlikte ihtiyaç duyacağı bazı becerileri de öğrenirler (Rivkin, 1995; Moore & Wong, 1997). Çocuklar dış mekânda oynarken, çevreye karşı beğenileri gelişir ve temel bilgileri anlamayı başarırlar. Böylece duygusal ve akademik olarak da büyürler (Singer & Singer, 2000). Ayrıca dış mekan oyunları çocuklara topluluklarını keşfetme fırsatı sunar; suya ve toprağa dokunmanın sağladığı duygusal deneyimlerin keyfini çıkarırlar;

oyun için kendi yerlerini bulur veya yaratırlar; nesnelere toplar ve hobiler geliştirirler (Clements, 2004).

İnsan hayatının bir parçası olan çocukluk dönemi hem bireyin psiko-fiziksel gelişimi hem de çevreyi (dünyayı) tanıması nedeniyle son derece önemlidir. Gelişim süreciyle birlikte birey, gelecek hayatına tüm kapasitesiyle hazırlanmaktadır. Çocuğun gelişiminde çevresinin büyük etkisi vardır, sosyal ve doğal çevrenin yanı sıra teknik çevre (yapılmış, üretilmiş; yapay çevre) de buna dahildir. Çocukluk bireyin ileri dönemlerindeki kişilik gelişimi için birey olma anlamında son derece önemlidir (Horvat, 1986). Aynı zamanda, açık alanda yapılan etkinlikler de çocuklardaki psikolojik, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişime büyük katkı sağlamaktadır (Bilton, 2010). Çocuk gelişimine çevrenin etkisi değiştirilemeyen ve olması gereken bir karakterdir. Çevrenin etkisi çocuğun buna ne kadar hazırlıklı olduğu ve bu etkiye olan duygusal dayanıklılık ile yakından ilgilidir.

Çocuklar “alıcı” konumda olduklarından çevrenin olumlu ve olumsuz tüm etkilerine açıktır. Bu bağlamda fiziksel çevre, çocuğun gelişiminde etkin role sahiptir. Bilindiği gibi, çocukların yaşam çevrelerini yetişkinler tasarlar ve çocuklar bu süreçte yer almazlar. Bu nedenle, bu yapılı çevreler çocukların ihtiyaçlarıyla örtüşmeyebilir. Aynı mekânın çocuklar ve yetişkinler için ifade ettiği anlam ve sunduğu olanaklar, diğer bir deyişle, bir çevreyi nasıl gördükleri, ne hissettikleri ve kullanım amaçları farklıdır (Matthews’ten aktaran; Sivri, 1993).

Çocuk mekânlarında, çevreyi keşfetme ve deneme fırsatı sunulmalıdır. Bu ihtiyaçları doğrultusunda çocuklar, farklı boyutlardaki blokları inşa etmekten ve çeşitli oyuncakları birleştirerek şekil oluşturmaktan haz duyarlar. Çeşitli boyutlardaki plastik veya karton kutular, oyun hamuru, kil, çamur gibi malzemeler çocukların şekil algısını; renkli boncuklar, toplar, resimli küpler, renkli makaralar renk algısını; üst üste ve iç içe koyulabilen kutular şekil ve boyut algısını geliştirirken sökölüp takılabilen oyuncaklar, renkli

plastik çivi ve çivi tahtası setleri, nesnelere arasında ilişki kurabilme becerisini geliştirir (Baykoç Dönmez vd 1997'den aktaran; Kılıç, 2004). Mekânlarda farklı form, farklı renk ve dokular kullanılarak deneyimleri arttırılmalıdır. Çocuk oyun alanları; su, kum, toprak gibi doğal öğeleri içermeli, onlara keşif olmağı sunabilmelidir. Aynı zamanda su, dokunma duyusunun gelişimini sağlayan önemli bir oyun aracıdır (Yavuzer, 2003).

Hareket etme dürtüsü ile ilişkili olarak kan dolaşımını hızlandırıcı-yavaşlatıcı renkler çocuklar için önemlidir. Bu dürtüye yönelik olarak farklı düzlemler ve yükseklikler (yapay yükselti) oluşturulabilir. Mekânı ve mekândaki nesnelere değişik açılardan farklı perspektif algılarıyla görmeleri sağlanabilir. Düz, eğri, eğik yüzeyler, dikey, yatay objeler görsel ayırt etme kolaylığı sağlayacaktır. Mekânda benzer ve farklı algılar yaratılması görsel eşleştirme yaparak mekânı tanımlamada yardımcı olabilir. Örneğin görsel ayırt etme, eşleştirme, sınıflandırma, şekil zemin ayırımı, nesnelere arası

mekân ilişkisi ve görsel bellek alanlarına yönelik renk kullanımı, mekânda görsel algıyı güçlendirerek, çocuğun gelişimi ve eğitiminde uyarıcı bir etki yaratır. Renklerin uyumu, karşıtlığı veya kontrastlığı mekân tasarımında (binalarda renk, zeminde/ döşemede, duvarda, tavanda, köşelerde ve ayrıca donatılarda) amaca uygun kullanılabilir. Böylece hayal gücünü destekleyen, yaratıcı, aynı zamanda da eğlenceli mekânlar yaratılmış olur (Çukur ve Güller Delice, 2011).

Çocuk mekânlarında fonksiyonellik, güvenlik (çevrenin tehlike ve risklerinden koruma) ve amaca uygunluk da çok önemlidir. Çevre algısını ve mekânsal tanımlamaları kolaylaştıracak mimari düzenlemeler yapılmalıdır. Mekân tasarımı ve mekândaki donatılar çocuk ölçeğine uygun olmalıdır. Başka bir deyişle, çocukların antropometrik ölçüleri göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin altı yaşındaki bir çocuğun boyu ortalama, 1.130 mm; göz seviyesi (görüş yüksekliği) yerde oturduğu zaman 475 mm, ayakta durduğu zaman 1.051 mm.dir (Mills, 1976'dan

aktaran; Sivri, 1993). Dolayısıyla çocuklarla yetişkinlerin görüş açıları farklıdır. Örneğin altı yaşındaki bir çocuğun görüş açısı 12 derece iken, bir yetişkinin görüş açısı 54 derecedir (Sharonov, 1980'den aktaran; Sivri, 1993). Kısaca, çocukların görüş/ görme alanı yetişkinlere göre daha dardır. “Çocuklara uygun boyutlarda seçilen donatılar çocukların yeteneklerini erkenden keşfetmelerine, çevrelerini kolay kullanmalarına ve böylece özgüvenlerini pekiştirmelerine olanak verir” (Öymen Gür ve Zorlu, 2002, s.23).

Mekân kullanımı (deneyimi) üzerinden çocuğa bazı değerler (örn. güven, cesaret, başarı, aidiyet, özgürlük vb.) kazandırılabilir ve böylece çocuğun kendini keşfetmesi, kişiliğini ve kimliğini oluşturması sağlanabilir. Örneğin, mekânda renk kullanımı çocuk kimliğinin yansıtılmasın da etkilidir. Ergonomik boyutlandırma çocuğa özgürlük duygusu vermektedir. Maceraya, yaratıcılığa dayalı, zengin uyarıcılar içeren oyun mekânları çocukların potansiyellerini ve sınırlarını keşfederek kendilerini tanımalarına olanak

vermektedir. Mekânın insancıl yönü güçlendikçe çocuğun mekânla ve çevresindeki kişilerle iletişimi artar. Mekânın görsel nitelikleri işitme, koklama, dokunma duyularını kullanabileceği düzenlemelerle pekiştirilerek çocuğun mekân deneyimi zenginleştirilmelidir. Bu sayede çocuk çevresiyle sürekli iletişim içersinde olacaktır. Odasına, evine, okuluna, mahallesine, yaşadığı kente ve doğaya sevgiyle yaklaşırken, çevreye duyarlı olmayı da öğrenecektir (Çukur ve Güller Delice, 2011).

Peyzaj mimarlığı alanında ise, çocuk oyunu mekânlarının gelişim özellikleri ve ihtiyaçlara uygun nitelikte donatıyı içerecek biçimde tasarımıyla gerekli koşullar sağlanabilir. Oyun alanı çocuğun boyutlarına, keşif duygusuna, bilişsel (algı) gelişimine, yaratma ve kurma edimine, hareket etme dürtüsüne, dikkatini yoğunlaştırmasına, kendini tanımasına ve sosyal gelişimine uygun olmalıdır. Örneğin, 18. aydan itibaren keşif ve icat evreleri önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle, çocuklara çevresini keşfetme ve deneme fırsatını verecek farklı form, renk ve dokularda zengin

uyarıcılar tasarlanmalıdır. Okulöncesi dönemde biçim, boyut, renk (öncelikle ana renkler), yön, perspektif, izdüşüm, mesafe, doku vb. kavramların geliştiği çeşitli deneysel araştırmalarla ortaya konmuştur (Flavell vd.,1981; Pillow ve Flavel, 1986; Streri ve Pecheux, 1986; Read vd., 1999; Kılıç, 2004; TSBL, 2008). Oyun alanlarında bitki tasarımı fiziksel, ruhsal ve zihinsel sağlığın gelişimi, çocuğun doğayı kavraması bakımından önemlidir. Ayrıca bitkiler işlevsel amaçlı da kullanılabilir. Çocukların güneşten yararlanması için, geniş çaplı ağaç ve çalılar arka planda, küçük çaplı olanlar ön planda kullanılmalıdır (Karaelmas, 1998'den aktaran; Bulut ve Göktuğ, 2006). Bahçenin yola bakan kısmında toz, gürültü, rüzgâr gibi etkilere karşı bitkilendirme yapılarak önlem alınmalıdır (Karaelmas 1998'den aktaran; Göktuğ, 2006). Zehirli, alerjiye neden olan ve dikenli bitkilerden kaçınılmalıdır. Bitkiler, çocukların vereceği zararlara karşı dayanıklı olmalıdır. Yaprak döken ağaçlar, çürüme ve mikroorganizma üremesi ve kaygan zemin oluşturması nedeniyle sakıncalıdır (Karaelmas 1998'den aktaran; Göktuğ, 2006). Fazla sayıda arıyı

ve böceği cezbeden bitkilerden uzak durulmalıdır. Ayrıca bitki ve çiçekler, çeşitliliği (farklı formları, dokuları, renkleri, kokuları, meyveleri ve ışık oyunları) ile algı gelişimine katkı sağlamaktadır. Mevsime uygun olan (erken çiçeklenme, geç renklenme, uzun çiçeklenme gibi), oyun nesneleri olarak kullanılabilen, kuşları ve kelebekleri çekebilen bitki türleri de tasarımda kullanılmalıdır. Bitki ekimi faaliyeti de bitkileri tanımak, onların yaşam döngüsünü öğrenmek ve çocukların el becerilerinin gelişmesini sağlamak açısından önemlidir. Çocuğun gelişimine-sağlığına anılan katkılarından ötürü doğal peyzajın önemi açıktır. Bu kapsamda günümüzde pek çok araştırmacı, ideal oyun alanlarının tasarlanmamış doğal alanlar olduğu görüşünü savunmaktadır (Mehlig ve Mehlig, 2009). Çünkü çocuklar farklı deneyimler sunmadığı için tasarlanmış mekânlara ilgi duymamaktadır. Açık havada zaman geçirmenin çocuklara yararları üzerine yapılan araştırmalar, açık havanın çocukların fiziksel gelişimlerini sağladığını, hayal güçlerini daha kuvvetlendirdiğini, dikkat sürelerini daha uzattığını, onları daha yaratıcı,

işbirliğine daha yatkın ve stressiz yaptığını belirtmektedir (Çukur, 2011).

Özetle, fiziksel, ruhsal, zihinsel ve sosyal açıdan çocukluk dönemini yaşayan bireylerin sağlıklı gelişimi için gerekli koşullar, temel ihtiyaçları olan oyun üzerinden ve insanın varlık bütünlüğüne uygun biçimde doğa ile iletişim kurularak deneyim yoluyla oluşturulabilir. Açık mekânların tasarımının başarıya ulaşması, yaşanabilir mekânlar yaratılabilmesi için kullanıcı isteklerinin bilinmesi gerekir. Çocuk mekânlarının kullanıcıları çocuklardır, bu nedenle çocukların çevreyi nasıl algıladıkları; çocuk mekânlarının sahip olması gereken kriterler çalışma kapsamında belirlenmeye çalışılmıştır.

Çocuk Mekânlarına Yönelik Peyzaj Kriterlerinin Belirlenmesi

Literatür araştırmasında elde edilen bilgilere göre çocuk mekânlarının sahip olması gereken, oyun ve sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için keşfetme vb. etkinlikleri gerçekleştirmelerine olanak sağlayan kriterler:

- Renklilik
- Hareketlilik
- Doğallık olarak belirlenmiştir.

Renklilik; Renklerin, tür, değer, doygunluklarına göre değişen sıcaklık, soğukluk, aktiflik, pasiflik, hafiflik, uyarıcılık, dinlendiricilik, sevinç, üzüntü gibi pek çok psikolojik etkileri olduğu günümüzde de deneylerle kanıtlanmıştır. Çeşitli kültürler ve inanç sistemlerinde renklerin canlılar üzerindeki etkilerinden faydalanılmış, renklerle meditasyon teknikleri kullanılmış, bir enerji şekli olan renklerle notalar arasında bağlantı kurulmuştur. Bu nedenle tasarımcının renk algısı ve rengin meydana getirdiği psikolojisini iyi bilmesi, verilmek istenen anlam veya imgenin güçlenmesini sağlayacaktır. Yapılan deneyler bebeklerin doymuş ve sıcak renklere ilgi gösterdiklerini ortaya koymuştur. Bunun nedeni ise; doymuş sıcak renklerin dalga boylarının kısa ve yüksek titreşimli olmaları nedeniyle insan gözünün ağ tabakasına ilk önce çarpan renkler olmalarıdır. Yaş ilerledikçe kişilerin renk tercihleri daha karmaşık bir

hal alır (Özdemir, 2005). Renk çocuk dünyasının önemli bir parçasıdır. Renkler çocuklar için farklı duygular yaratarak dikkatlerini çekebilir ve görsel iletişime yardımcı olabilir (Zentner, 2001).Özetle; mekânın “Renklilik” özelliğinden dolayı çocukların dünyası gelişir, yaratıcılıkları artar.

Hareketlilik; Hareketlilik, toplumun kendi içindeki dinamizmini ifade eden veya kişilerin hareketliliğini belirten bir kavramdır. Geboy ve arkadaşları (2001) hareketliliği Çevresel Deneyimlemenin Özniteliklerinden biri olarak değerlendirmişlerdir. Mekânın içerisinde, insan davranışı ile ilgili hareketliliğin algılandığı yoğunluk olarak tanımlamışlardır. Özetle; mekânın “Hareketlilik” özelliğinden dolayı çocukların psikososyal yapısında heyecan, aktiflik, hareket etme, keşfetme isteği yani olumlu kazanımlar oluşur.

Doğallık; Çevresel deneyimleri inceleyen araştırmacılar; beğeniye, tercihe neden olan, deneyimleri olumlu yönde etkileyen pek çok fiziksel özellik tanımlamıştır (Kaplan vd., 1972; Balling ve

Falk, 1982; Williamson ve Chalmers, 1982; Ulrich, 1986; Kaplan ve Herbert, 1987; Smardon, 1988; Bernaldez vd.,1989). Bunlardan biri de doğallıktır. Doğallık tercihi etkileyen güçlü bir faktördür (Kaplan vd., 1972; Purcell ve Lamp, 1984; Lamp ve Purcell, 1990). Doğallık bitki, su vb. doğal elemanlarla ilişkili tercih edilen manzara özelliği olarak tanımlanır. Ağaç, topoğrafya, çim ve benzeri doğal öğelerin ağırlıkta olduğu çevrelerdir. İnsan yapısı elemanların azlığı ya da hiç olmayışı, bitkilerin varlığı; doğallık değerini artırır (Herzog vd., 1982; Kaplan, 1987).

Algılanan doğallık çevresel deneyimler için önemli bir özelliktir. Genellikle insanlar su ve bitki gibi doğal elemanlar içeren çevreleri tercih ederler (Kaplan ve Kaplan, 1989). Pek çok araştırmacı çevresel tercihlerle algılanan doğallık arasında pozitif ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Kaplan, 1995, Ulrich, 1991) ve doğal çevreler insanların iyi hissetmesini sağlar (Kaplan, 1995, Ulrich, 1991). Kaplan' ların çalışmaları doğallığın önemli iyileştirici ve yatıştırıcı etkileri olduğunu belirlemiştir. Doğayla

ilişki kurmak çocuk deneyimlerine pozitif etki etmektedir (Chawla, 2002; Hortwitz, 1996; Kellert, 2002).

Özetle; mekânın “Doğallık” özelliğinden dolayı çocukların psikososyal yapısında iyileştirici, öğretici, sosyalleştirici yani olumlu kazanımlar oluşur.

Doğal çevreler yeşil alanlar ve bitkilerle özdeşdir. Herzog’ a (1989) göre ön plandaki bitkiler doğallığı etkiler. Zube ve arkadaşlarına göre ise insan yapısı elemanlar azaldıkça doğallık artar (Kalın, 2004). Genellikle doğallık; düzensiz kıvrımlı çizgi ve kenarlarla, biçimlerin ve renklerin sürekliliği, benzer renkleri ve düzensiz kaba pütürlü dokusuyla tanımlanır. Yapay çevreler ise düzenli çizgiler, lineer kenarlar, sert, sürekli olmayan biçimlerle tanımlanır (Barnhart vd., 1998). Purcell (1987) da doğal olarak algılanan çevrelerin “yapay” olarak algılanan çevrelerden daha çok tercih edildiğini ortaya koymuştur.

Çocuklara Yönelik Açık Mekân Senaryolarının Üretilmesi

Çalışmanın amaçlarından biri, belirlenen kriterlerin irdelenerek çocuklar için uygun olan mekân tasarım sürecine yarar sağlamak ve Türkiye Trabzon kentinde belirlenen açık mekânlara ilişkin bazı senaryolar oluşturmaktır. Bu bağlamda mevcut açık alanların analizleri yapıldıktan sonra elde edilecek bulguların mekânlar içerisinde oluşturulacak çocuklara yönelik yeni tasarımlar için değerlendirilmeye sunulması daha olumlu, görsel niteliği ve beğeni düzeyi yüksek ayrıca daha renkli, doğal ve hareketli algılanan mekânların oluşumuna katkıda bulunması hedeflenmiştir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında kriterlere göre çocuk mekân senaryoları oluşturulmuştur.

Çalışma alanları olarak Trabzon kent merkezinde üç açık mekân seçilmiştir (Şekil 2). Buraların seçilme nedeni alanların ulaşılabilir, yol güzergâhı üzerinde olmasının yanı sıra bazılarının (Türk-Japon Dostluk Parkı) belirlenen kriterlere yakın bir tasarım anlayışı

ile tasarlanması, bazılarının (Meydan Parkı) tüm kriterleri kapsamasa da yakın bir tasarım anlayışı ile tasarlanması, diğerinin (100. Yıl Parkı) ise kullanıcı çeşitliliği ve buna bağlı tasarım kriterleri düşünülmeden tasarlanmasıdır. Türk-Japon dostluk parkının tasarımı yapılırken, kullanıcı çeşitliliği düşünülmüş, çocuklar için doğal oyun alanları (yeşil tepelerin tırmanma, kayma vb. oyun imkânına olanak sağlayacak şekilde tasarlanması), hayvanları besleme, onlarla iletişim kurmalarını sağlayacak yapay su göletleri düşünülmüştür. Yaşlılar için su ve doğal manzarayı seydebilecekleri, sohbet edip dinlenebilecekleri sakin oturma alanları tasarlanmıştır. Gençler için arkadaşlar ile zaman geçirebilecekleri, farklı etkinlikler yapabilecekleri (paten-performans sergileme vb.) açık, doğal ve hareketli alanlar tasarlanmıştır. Meydan Parkında çocukların oyun oynayabileceği kuru havuzlar, paten kayma gibi çeşitli etkinliklerin yapılacağı büyük alanlar tasarlanmıştır ancak fiziksel gelişimlerine katkı sağlayabilecek doğal oyun alanları bulunmamaktadır. Yaşlılar için süs havuzları ve etrafında oturup dinlenebilecekleri alanlar

düşünülmüştür. 100. Yıl parkı ise daha çok dinlenme, oturma, piknik yapma gibi durağan etkinliklere yönelik tasarım anlayışı ile tasarlanmış ve bu yönüyle diğer alanlara göre daha az kullanıcı çeşitliliğine ve kullanım yoğunluğuna sahiptir.

Türk-Japon Dostluk Parkı

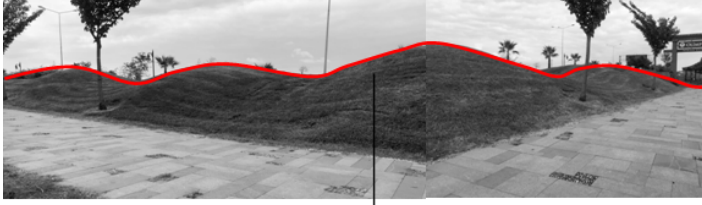
Atatürk Meydanı Parkı

100. Yıl Parkı

Şekil 2. Çalışma Alanları 1

Uygun bir şekilde tasarlandığında çocukların mekânları yoğun olarak kullanacağı düşünülmektedir. Bu nedenle belirlenen tasarım kriterleri doğrultusunda mekânların mevcut durumları üzerinden iyi tasarlanmış kriterler belirlenmiştir (Şekil 3). Daha sonra her mekânın başarılı bulunan tasarım kriterleri biraraya getirilerek bilgisayar yazılımı (Photoshop) ile en iyi çocuk mekânı senaryosu üretilmiştir (Şekil 4). Belirlenen kriterler esas alınarak yeniden düzenlenen kentsel açık mekânların, çocuklar için hareketli, doğal ve renkli olması hedeflenmiştir.

Hareketlilik (Kot farkı olan topoğrafya)
Doğallık (Doğal yeşil tepeler)
Etkinlik (Tırmanma- Kayma-Oturma)

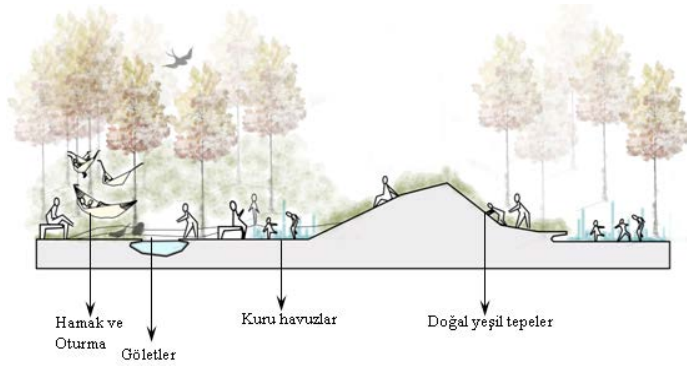

Hareketlilik (Farklı boyutta yükselen sular)
Doğallık (Kuru havuzlar)
Etkinlik (Oyun- Islanma-Dans- Koşma)

Hareketlilik (farklı kotlarda yürüme aksı4)
Doğallık (doğal gölet)
Renklilik (Farklı renklerde bitki tasarımı)
Etkinlik (Yürüme- Havuz kenarında ördek besleme)

Şekil 3. Çocuk mekânları için iyi tasarlanmış mevcut durum analizleri

Şekil 4. Çocuk Mekânı Senaryosu

Üretilen çocuk mekânı senaryosunda;

Çocukların kendi oyunlarını kurabilecekleri doğal ve hareketli yeşil tepeler, kuru havuzlar, hayvan besleme, ağaç altı hamakta dinlenme ve sallanma bir arada düşünülerek tasarlanmıştır. Böylelikle çocuklar için başarılı bir kentsel açık mekândan beklenen tüm kriterlerin bulunduğu, daha sık ve uzun süreli kullanılabilir bir tasarım önerisi getirilmiştir.

Bundan sonraki kısımda farklı yaş grubu olan gençlik dönemi incelenecektir.

BÖLÜM 2

GENÇLİK ÇAĞI VE İHTİYAÇLARI

Gençlik çocuklukla erişkinlik arasında yer alan gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Gençlik psikolojisi konusunda bugünkü anlamıyla, bilimsel diyecebileceğimiz ilk çalışmayı yapan ve Adolescence adlı kitabı yazan G. Stanley Hall'a (1904) göre gençlik yeniden doğuş dönemidir. Hall (1904), gençlik dönemini insan yavrusunun, toplumun bir bireyi olacak şekilde uygarlaşma dönemi olarak görür. Fransız psikanalist Françoise Dolto da gençliği ikinci doğum olarak tanımlar ve dönemde bireyin kırılgan olduğunu belirtir (Liaudet, 1999)

Anna Freud (1958) gençliği “fırtına ve stres dönemi” olarak tanımlarken gençliği çelişkiler dönemi olarak görür. Peter Blos'a (1954) göre de gençlik “ikinci ayrılma-bireyselleşme” dönemidir. Jacobson'a (1964) göre ise bu evre “yas dönemi”dir. Kişiler-arası ilişkiler kuramının öncüsü olan Sullivan ise gençliği cehenneme benzetir (Şemin,1992).

Gençlik dönemi bilişsel-gelişimsel kuramda (Jean Piaget) “Soyut İşlem Evresi” içinde yer alır. David Elkind (1999) bilişsel gelişim içinde, gençlerin soyut düşünme yeteneğiyle çocuklardan ve yetişkinlerden farklı biçimlendikleri benmerkezciliğe dikkat çekmektedir. Gençlik çağı; kaygılar, öfkeler, çatışmalar dönemidir. Gençler bencildir, kararsızdır, çelişkilidir. Başkaldırmalar görülür. Bu çağda heyecanlar, tutkular, uyanan cinsel istekler, onların davranışlarına egemen olur (Şemin,1992).

Hall (1994, Akt. Rice, 1997) da gençlik dönemini biyolojik kökenleri olan bir çalkantı ve stres dönemi olarak adlandırmaktadır. Hall’a göre bir gencin mizacı; devingenlik/durgunluk, neşe/keder, benmerkezci/diğerleri merkezli arasında gidip gelmektedir. Ancak bu dönem sadece olumsuzlukların toplandığı bir çağ da değildir. Son dönemlerde yazarlar gençlik döneminin yaşamın diğer dönemlerinden daha stresli ve sorunlu olmadığı görüşünü savunmaktadırlar (Offer vd.,1990).

Gençlikte kuvvetli arkadaşlık bağları kurulur, yeniliğe, ileriye doğru atılımlar yapılır. İdealisttirler. Bu çağda gençler; kimliğini arayıp bulma, kendini kanıtlama çabaları yoğundur. Onların hemen eyleme dönüştürmek istedikleri tutkuları pek çoktur. Onurlarına ve başarılarına çok değer verirler. Eli açık ve iyilikseverdirler. Çabuk güvenir ve çabuk bağlanırlar. Özel yaşam duygusu gelişir. Bu nedenle çocuk ya da yetişkinlerden farklı istek ve ihtiyaçları vardır (Karman vd., 2006).

Genç gelişiminin çok boyutlu olması (biyolojik, psikolojik, kişisel ve toplumsal) gençliğin sınırlarının net bir şekilde belirlenmesini engellemektedir. Yaş olarak bu süre genelde 12-21 yaş arası kabul edilmektedir (Marcia, 1980). Bu çalışma kapsamında gençliği genel olarak 17-25 yaş grubunu oluşturan ve kendine özgü kültürü olan bir toplumsal kesim olarak tanımlanır. Gençlik toplumun en duyarlı ve en dinamik kesimi olduğundan içinde bulunduğu toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik şartlarından, sorunlarından fazlasıyla etkilenir. (Karman vd., 2006).

Gençlik ile ilgili çalışma yapmak ve onların sorunlarını, düşünce ve ihtiyaçlarını belirlemek, içinde bulunulan toplumun hem mevcut durumunun hem de geleceğinin daha iyi anlaşılması açısından da büyük önem taşımaktadır.

Gençliğin Psikososyal Gelişim Süreci ve Psikososyal Gelişim ile İlgili İhtiyaçları

Psikososyal gelişim; kişiliğin, benlik yapısının, doğru veya yanlışla ilişkin sağduyu gelişiminin sosyal etkileşimde kullanıma dönük olarak belli bir olgunluk düzeyinde ortaya çıkması olarak tanımlanır (Kulaksızoğlu, 1998). Psikososyal gelişim ile ilgili en geniş teori Eric Erikson (Kulaksızoğlu, 1998, Özbay, 2003) tarafından ortaya koyulmuştur. Erikson'un Psiko – Sosyal Gelişim Teorisi insan gelişiminde toplumun ve kültürün rolünü ön plana çıkarır. Erikson insan gelişiminde kişinin aktifliğinden ve sürecin dinamikliğinden söz eder. Erikson bütün insanlar tarafından takip edilen sağlıklı ve her şeyiyle bütün olan kişinin ardışık belirlenmelerden oluşan bir gelişim süreci yaşayacağı düşüncesini ortaya atmıştır.

Bu evrelerde kişi, temel ve yeterli kişilik gelişimini kazanır veya belli krizlerle gelişimi engellenir (Kulaksızoğlu, 1998, Özbay, 2003). Bu dönem bireyin, farklı yaşam alanlarında “ben kimim?” sorusuna yanıt aradığı, yaşam içinde yürüyeceği yolu çizmeye başladığı bir evredir. Bu “kimlik şekillenme” (*identity formation*) sürecidir ve genç bu temel görevini yerine getirirken birçok sorun ve karmaşayla yüzyüze kalacaktır (Kulaksızoğlu, 1998). Marcia kimliği, duyu (*sense*), tutum (*attitude*) ve kararlılık (*resolution*) kavramlarıyla açıklar ama yazar bu kavramla ilgili olarak en iyi terimin “içsel bir kendilik yapılanması” (*internal self-constructed*) olduğunu belirtir. Kimlik bireyin dürtülerinin, yeteneklerinin, inançlarının ve bireysel tarihinin dinamik bir organizasyonudur (Marcia 1980). Erikson ise (1968) kimlik oluşum sürecini bilinç ve bilinç-dışı mekanizmaların bileşimi olarak açıklamaktadır. Erikson’un Psiko – Sosyal Gelişim Kuramına göre kişiliğin oluşumunda, biyolojik etkenler ile birlikte sosyal çevre de (toplumsal etmenler) çok önemlidir (Steinberg, 2007). Harris (1995) de kimliği; doğuştan

gelen ve gelişim süreci boyunca çevresel etkilerle inşa edilen ya da değiştirilen temel olarak tanımlar. Burada kimliği etkileyen iki faktör söz konusudur, biri genetik bileşen diğeri de çevresel bileşendir.

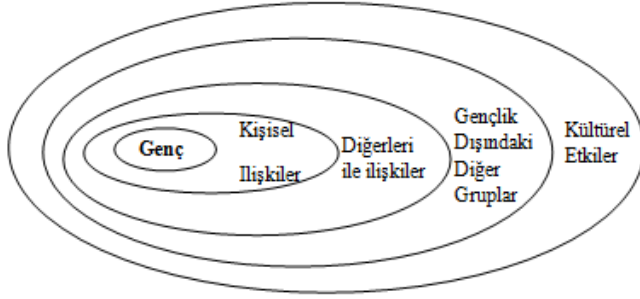
Gençlerin gelişimini etkileyen sosyal faktörleri Nicole Schaefer - Mc Daniel (2004) üç sınıfta toplamıştır.

- Sosyal Algı/ İlişkiler ve sosyallik
- Güvende hissetme
- Ait olma/ Mekânsal bağlılık

Sosyalleşme, sosyal ilişkiler kurma gençlerin gelişiminde çok önemlidir ve psikososyal yapılarının sağlıklı bir biçimde gelişebilmesi için olumlu sosyal ilişkiler kurma, yaşadığı ortama uyum sağlama gibi sosyalleşmeye yönelik kazanımlar elde etmeleri gerekir.

Gençlerin gelişim sürecini açıklayan bir yaklaşım da Ekolojik yaklaşımdır. Ekolojik yaklaşım kişinin çevre ile ilişkisine odaklanarak gelişim sürecini açıklamayı amaçlamaktadır. Kişisel etkiler ile çevresinin ilişkisi kişiyi anlamak için önemlidir. Kişiyi

anlamak ekolojik modelin içeriğini anlamayla orantılıdır. Bu teorinin genişliği yalnızca gençliği etkileyen kişisel faktörler değil, gelişim süreci boyunca etkisi olan kültürel ve toplumsal faktörleri de içine almasıdır. Ekolojik model kişiye uyması için çevrenin değiştirilmesi gerektiğini öne sürer ve bunun için tavsiyeler geliştirir. (Versteeg, 2003). Yani ekolojik yaklaşım genç çevrelerinin, onların psikolojik yapısına uyum sağlaması gerektiğini ve bu doğrultuda da bu çevrelerin gerektiğinde değiştirilmesinin uygun olacağını ifade eder (Şekil 5).

Şekil 5. Ekolojik Model

Erikson, kişilik gelişiminde “ego”ya önem verir. Benlik gelişimi (ego), belirli zaman dilimleri içerisinde biyolojik temelli, aşamalıdır. Erikson,

kişilik gelişiminin yaşam boyu devam ettiğini ileri sürmüştür. Gelişim, dönemler halinde olur. Her dönemde atlatılması gereken bir kriz, bir çatışma bulunur. Erikson'a göre gelişimin sekiz evresi vardır (Erickson, 1959, Erickson, 1968).

1. Güvene karşı güvensizlik (bebeklik 0-1)
2. Özerkliğe karşı utanç ve kuşku (erken çocukluk 2-3)
3. Girişimciliğe karşı suçluluk (oyun çağı 3-6)
4. Başarılı Olmaya Karşı Yetersizlik (6-12 İkinci çocukluk/ İlköğretim):
5. Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası (12-20 Ergenlik):
6. Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık (20-40 Genç yetişkinlik):
7. Üretkenliğe karşı durgunluk (yetişkinlik 40-65)
8. Bütünlüğe karşı umutsuzluk (olgun yaş 65+)

Gençlik; Erikson'un teorisine göre ağırlıklı olarak 12-20 yaş arasına karşılık gelen kimlik-rol

karmaşası ve kısmen de 20-40 yaş arasına karşılık gelen yakınlık-çekingelik evreleriyle örtüşmektedir.

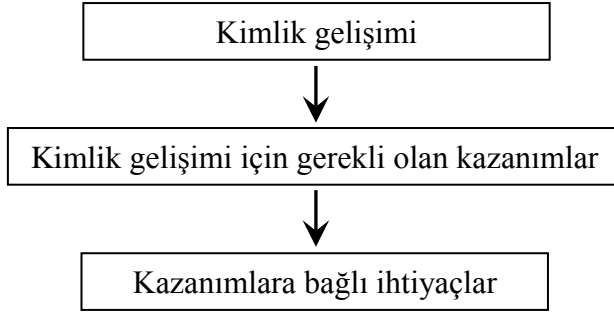
Bir dönemdeki kriz atlatılmazsa sonraki dönemlerde de devam eder ve çözünceye kadar problem yaratır, kimlik oluşamaz, başarısız, güvensiz bir kişilik yapısı ortaya çıkar. Psikososyal Gelişim Kuramı'nda gençlik döneminde yaşanan psikososyal kriz kimlik krizi adını almıştır. Erikson'a göre ego kimliğinin dış uyaranlarla bağlantısı önemlidir ve gençlik döneminde birey yaşadığı fiziksel ve psikolojik gelişim nedeniyle yoğun bilgi uyarımına maruz kalmaktadır. Bu durumda, bu bilgilerin organizasyonu güçleşir ve kimlik duygusunda sorunlar ortaya çıkar. "Kimlik Krizi" yaşantısı Erikson'a göre 5 şekilde sonuçlanabilir:

1. Kimlik duygusunun kazanılması (*identity achievement*): bireyin yaşam alanlarındaki bağlantılarını (*commitment*) yapmış, yolunu belirlemiş olması.
2. Askıya alma (*moratorium*): Birey bağlantı yapmayı erteler, kesin bağlantılar yapmadan

- önce bazı kimlik örüntülerini deneyerek araştırma yapar. Genç, yetişkinlik sorumluluklarını almaya geçişte bir tür hazırlanma ve zaman kazanma dönemi seçer.
3. Kimlik karmaşası (*identity confusion*): genç güçlü travmalarla karşılaşır, toplumsal hoşgörüyü bulamazsa karmaşa yaşar. Bu klinik belirtiler gösteren psikolojik bir durumdur
 4. Kimlik Dağınıklığı (*identity diffusion*): kimlik karmaşasının daha da ağırlaşmış ciddi psikiyatrik hastalık olarak görülen halidir.
 5. Ters kimlik (*negative identity*): kimlik karmaşası yoğun olan genç bu rahatsızlık duygusundan kurtulmak için, toplumsal beklentilerin tam karşısı olan rolleri ve idealleri benimser (Erikson 1984).

Kimlik duygusu gelişmiş bir genç kendi benliğinin sürekliliğini algılayan, kendine yabancı görünmeyen kişidir. Kendine özgü duyguları, düşünceleri, amaçları, inançları, bir yaşam ve dünya

görüşü vardır. Kimlik duygusu iyice oluştuğu zaman birey kendisini hem özerk bir kişi olarak görür, hem de çevresinde onaylandığını ve benimsendiğini duyar. Bu nedenle gençlerin kişisel gelişime yönelik elde etmesi gereken kazanımlar ve buna bağlı ihtiyaçları belirlenmelidir (Şekil 6).

Şekil 6. Gençlerin kimlik gelişimi ile ihtiyaçları arasındaki ilişki

Gelişim kuramcılarında Havighurst (1972) da, gençlik dönemini toplumun ve bireyin ihtiyaçları göz önüne alarak değerlendiren bir psikososyal kuram geliştirmiştir. Kurama göre toplumsal ve bireysel ihtiyaçlar gelişim görevlerini oluşturmaktadır. Bu görevler; toplumsal beklentiler, kişisel çaba

gösterebilme becerisi ve yaşamın bir döneminde fiziksel olgunlaşma yoluyla kazanılması beklenen bilgi, tutum, işlev ve becerilerdir. Her bir gelişim döneminde kazanılması beklenen bu görevler, daha sonra üstlenilecek görevler için hazırlanma ve uyum dönemini oluşturmakta böylelikle de olgunlaşma gerçekleşmektedir. Bu görevlerin yerine getirilmesindeki başarısızlık; toplumsal onay görmeme, kaygı ve olgun bir insan olmanın gerektirdiği işlevlerin gerçekleştirilememesi durumlarının ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Havighurst'a göre (1972) gençlik döneminde tamamlanması gereken 8 ana psikososyal görev vardır. Bu görevler şöyle sıralanabilir;

1. Fiziksel yapıyı kabul etmek
2. Anne-baba ve diğer yetişkinlerden duygusal olarak bağımsızlaşma
3. Kadın veya erkek cinsiyet rolünü kazanma
4. Her iki cinsten emsallerle uygun ilişkiler geliştirme
5. Toplumsal sorumluluklar kazanma

6. Davranışları yönlendirecek değerler grubuna sahip olma
7. Bir mesleğe hazırlanma
8. Evlilik ve aile kurmaya hazırlanma

Psikolojik temelli belirli ihtiyaç ve istekler gençlerin çoğunda yaygındır, ama bu ihtiyaç ve isteklerin dışı vurulması bireyden bireye değişebilir. Ruhsal gelişme, biyolojik gelişime göre daha karmaşıktır ve daha geç tamamlanır. Bu çağda gencin ilgisi kendisine yönelmiş, benlik kavramı öne geçmiştir. Genç sürekli olarak kendini, düşünce ve duygularını, bedenini inceler. Kendini yüceltmekle beğenmemek arasında gelir gider. Adını, yürüyüşünü, duruşunu, yüzünü, saçını, boyunu, vb. beğenmez. Özel yaşam duygusu gelişir. Başkalarının kendi odasını, kitaplarını, mektuplarını karıştırmalarını istemezler (Kulaksızoğlu, 1998).

Bu dönemin bir özelliği de, karşı cinse ilginin artmasıdır. Hızlı bedensel gelişim ile birlikte, cinsel uyanış da genci baskı altında tutmakta, bunaltmaktadır. Tepkilerindeki değişkenlik ve

davranışlarındaki tutarsızlıklar, hep yeni bir denge kurmaya yöneliktir.

Gençlerin kişiliğini şekillendiren belli başlı istekleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Crow ve Crow,1956):

1. Büyüme, gelişme ve kuvvetlenme isteği,
2. İlerleme, olgunlaşma ve değişme isteği,
3. Bireysel bağımsızlık elde etme isteği,
4. Başarma ve güven kazanma isteği,
5. Beğenilme ve takdir edilme isteği,
6. Olumlu sosyal ilişkiler kurma isteği,
7. Mutlu olma isteği

Her genç hayatını sıralanan bu istek ve arzular doğrultusunda yönlendirmek ister. Bazı arzu ve istekler gençlerin geliştirmekte olduğu benlik kavramı ile ilgilidir. Benlik kavramı, bireyin kendini algılamasına ve değerlendirmesine ilişkin geliştirdiği görüşler olarak tanımlanabilir. Cüceloğlu'na göre gençlerin benlik kavramları öğrenmeler ve “çevreyle ilişki kurma” yoluyla oluşur, olgunlaşma ve yeni öğrenmeler sonucu değişip, gelişebilir (Kulaksızoğlu,

1998). Fiziksel çevrelerin özellikleri, içinde gerçekleştirmeye olanak sağladığı etkinlik nedeni ile gençlerin kişisel gelişimini dolaylı olarak etkiler. Çünkü o çevrede gerçekleştirilebilen bazı etkinliklerle ya da imkânsızlıklara bağlı olarak gerçekleştirilemeyen bazı etkinliklerle gencin kendini ifade edebilmesi ya da edememesi gibi sonuçlar ortaya çıkar. Bu nedenle genç mekânları tasarlanırken gençlerin aktif-enerjik yapısı ve sosyalleşme ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı hareketli ve sosyalleşmeye uygun mekânlar tasarlanmalıdır. Gençler için boş zamanlarını değerlendirecek uygun açık mekânların olmaması, onların ruhsal ve bedensel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek ortamlara kaymalarına yol açabilir. Gençlerin içinde bulunmayı sevdiği, ilgilerini çeken ve kendilerinin seçtiği mekânlarda zaman geçirmeleri sağlanmalıdır.

Bundan sonraki bölümlerde erickson'un modelinde gençlerin içinde bulunduğu yaşlara karşılık gelen Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası ve Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık evreleri detaylı olarak

ele alınacaktır. Böylece özellikle kentsel açık mekânların kullanıcılarından olan gençlerin psikososyal yapıları, bu evrelere yönelik karakteristik özellikleri analiz edilerek kazanımları tanımlanmaya çalışılacaktır. Araştırmanın ilerleyen kısımlarında bu kazanımlar mekân örgütlenmesi bileşenlerinden “ihtiyaçların” belirlenmesini sağlayacaktır.

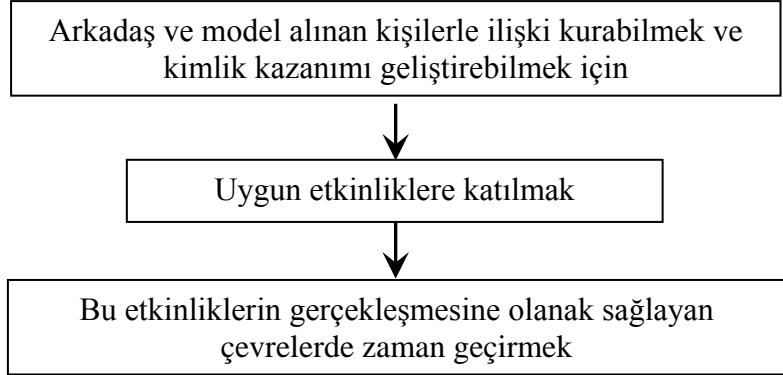
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası

Bu dönem Erickson’un modelinde 12-20 yaşları kapsar. Genç bu dönemde kimlik arayışı içindedir. Hızlı fiziksel ve fizyolojik değişimiyle baş etmeye çalışırken bir yandan da gelecekteki eğitimi, kariyeri hakkında yeni kararlar verme durumundadır. Gencin üstünde akran gruplarının büyük bir etkisi vardır. Gencin bu dönemde cevaplaması gereken birçok soru vardır. Bunlardan bazıları, “Çocuk mu yoksa yetişkin miyim?”, “Başarılı mı yoksa başarısız mı olacağım?”. Gencin sağlıklı bir kimlik kazanmasında çevresinde model alabileceği yetişkinlerin bulunması önem taşımaktadır. Erikson’a göre genç bu dönemde başarılı bir şekilde kimlik kazanma sorununu çözerse kendine

güvenen, kendinden emin bir kişi olarak yaşamını sürdürür.

Erikson kimliği, cinsel, mesleki ve kişisel-sosyal alanlarında incelemiştir. Gençlik döneminde olumlu kimlik kazanmada önemli olan etkenler; düşünce sistemi (soyut, eleştirel düşünme), cinsel rolleri benimseme, karşı cinse duyulan ilgi, meslek seçimine yönelme, sosyal, ekonomik, politik konulara ilginin artması, akran grubu içinde daha mutlu olma ve onlarla hareket etme, genç benmerkezci düşünme (egosantrizm) dir. Bunlar içinde akran ve arkadaşlarla hareket etme sosyalleşme açısından oldukça önemlidir, bu çalışmada da sosyalleşme boyutu önde olduğundan bu kazanım dikkate alınacaktır. Bireyin kimlik duygusunun, cinsel, mesleki, toplumsal, etnik, ideolojik açıdan tanımlanmaya ve kabul görmeye gereksinimi vardır. Bu sosyal kimlik duygusunu oluşturur. Bireyin içinde bulunduğu toplumda bir yer edinmesi, rollerini ve değerini tanıması sosyal kimliğin özünü oluşturur. Birey yaşamındaki önemli alanlarda anlamlı bağlar (commitment) kurmalıdır ve

sosyal kimliği bu bağlar oluşturur. Sosyal kimlik, bireyin günlük yaşamda değişen rollerinde (evlat, eş, baba) aynılığı kavramasıdır (Marcia 1993). Bu evrede genç çevresinde güvendiği kişiyi model olarak alır. Arkadaşlık ilişkilerinin en yoğun yaşandığı dönemdir. Bu arkadaşlarıyla ya da model aldığı kişilerle; bazı etkinliklere olanak (imkân) sağlayan çevrelerde ilişki kurabilirler dolayısıyla çevrenin etkinlikler için olanaklı oluşu sosyal ilişkilerini ve kimlik kazanımlarını etkiler.

Şekil 7. Gençlerin kimlik kazanımlarıyla çevrenin ilişkisi

Peki, bu çevrelerin,

(1)Olanak tanıdığı etkinlikler nelerdir ve

(2)Hangi fiziksel özelliğe sahiptirler?

Kimlik kazanımında gençlerin aileden bağımsızlık kazanması ve cinsiyete uygun sosyal roller geliştirmesi önemlidir. Bu dönemde kendisinden önceki evrelerin sorunları tekrar karşısına çıkabilir (Erickson, 1959). Erikson gençliği yeniden yapılanma (reconstruction) olarak görür, bu nedenle de kimlik duygusunun kazanılmasında en kritik evreyi gençlik kabul eder. Gençlerin gelişimi açısından çevreyi değerlendirmek önemlidir; gençlerin gelişim sürecini hızlandırmak, gençlik sürecinin kişilik gelişimine etkisini arttırmak için kişisel gelişime ve sosyalleşmeye uygun mekânlarda zaman geçirmeleri gerekir.

Öğrencilerin sorunlarının azaltılmasında, arkadaşlarıyla ilişkilerinin güçlenmesinde ve sosyalleşmelerinde zaman geçirdikleri mekânlar oldukça etkilidir. Gençliğin gelişimine yardımcı olan

mekânların fiziksel özelliklerini belirlemek bu nedenle önemlidir.

Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık

Erickson'un modelinde yaklaşık olarak 20-40 yaşlarını kapsar. Bu dönemde genç, fiziksel üretkenlik açısından ve bilişsel olarak en üst düzeye ulaşır. Sevme ve cinsel ilişki kurma yetisi gelişir. Gençlik döneminden çıkarılan kimlik duygusu yoğun bir sevgi ilişkisi içinde eritilerek gerçek bir yakınlığın yaşanmasına olanak verecektir. Karşı cinsle arkadaşlıkta, sevgi ağırlık taşır. Gençin yaşamında evlilik ve iş kariyeri önemli hale gelir. Bu dönemde dostluklar sağlam temeller üzerine kurulur. Erikson'a (Erickson, 1959) göre yakınlık, bireyin kendi bütünlüğünü koruyarak bir başkasının kişiliği içinde kendini bulmak anlamına gelmektedir. Gençlik döneminde kimliğini bulan kişi bu dönemde artık başkalarıyla yakınlıklar, dostluklar kurabilir. Bu dönem, kaynağını kimlikten alır. Derin arkadaşlıklar bu dönemde olur. Önceki dönemdeki rol karmaşıklığını başarıyla çözmüş olan bireyler kişiler

arası ilişkilerde ve karşı cinsle olan iletişimde yakınlık kurabilecek ve mutlu olabilecektir (Erickson, 1959). Bu dönemdeki krizi sağlıklı olarak atlatan kişi güvenli bir şekilde sevgiyi verme ve alma gücüne sahip olur. Aksi durumda, başkalarıyla dostluk ilişkisi kurmada güçlük çeken genç, birey için istenmeyen ve sağlıksız olan psikolojik bir yalnızlığa itilebilir, toplumdaki uzaklaşma ve bunlara bağlı olarak yetersizlik duyguları yaşanır. Bu sorunun aşılması bireyde dengesizlik yaratır. Özetle; bu evreyi tamamlayamayanlar çekingen olup, diğer insanlarla yakınlık kuramazlar.

Kimlik gelişimini farklı şekillerde tamamlayan gençlerin psikososyal özellikleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Kimlik gelişimini farklı şekillerde tamamlayan gençlerin psikososyal özellikleri

Kimlik Gelişimi Dönemi Sorunsuz	Kimlik Gelişimi Dönemi Sorunlu
Kendini bulma	Yalnızlık
Yakınlık-dostluk kurma	Toplumdan Uzaklaşma
Mutlu olma	Yetersizlik
Sevgi alma ve verme	Dengesizlik
	Çekingenlik
	Diğer Bireylerle Yakınlık Kuramama

Erikson da insan gelişiminde kültürel, sosyal ve çevresel etkenlerin önemini de vurgulamıştır. Erikson'a göre uygun çevresel şartlar ortaya çıktığında daha önceki yaşantılara bağlı olmaksızın sağlıklı dönemler geçirilebilir. Kimliğin oluşması çok sayıda değişkenin etkisine bağlı olarak gerçekleşir. Doğuştan getirdiğimiz genetik - biyolojik özelliklerimiz ve bunun dışındaki çevresel etkenleri de dört başlık altında inceleyebiliriz. Böylelikle kişiliğimizi oluşturan özellikler şunlardır (Kulaksızoğlu, 1998):

1. Genetik ve biyolojik etkenler,
2. Bireyin içinde yaşadığı kültürel etkenler,
3. Bireyin içinde bulunduğu sosyal sınıfa bağlı etkenler,
4. “ İçinde yaşanan psikolojik ve fiziksel ortama bağlı etkenler.”

Bu özelliklerden dördüncüsü çok önemlidir. Gençler için yaşanan psikolojik ortam ağırlıklı olarak kentsel açık mekânlardır. Kentsel açık mekânları gençlerin sosyalleşmesine, ilgilerini paylaşmalarına, birbirleriyle ilişki kurmalarına, grup içi kişiliklerini geliştirmelerine ve ait olmalarına imkân sağlayabilir. Gençlerin bu ortamdaki ihtiyaçlarını belirlemek ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda bir kentsel çevre oluşturmak gençlerin kimlik gelişimleri - kişilik oluşumları açısından oldukça faydalı olacaktır. Böyle çevreler ihtiyaçlarını karşılayarak kimlik gelişimlerini güçlendirdiğinden gençler tarafından tercih edilir. Gençlerin psikososyal yapısıyla mekânsal tercihlerinin bu doğru orantılı ilişkisi gözüne alınarak çalışma

kapsamında bir araç olarak kullanılabileceği düşünölmüştür.

Gençlerin psikososyal yapılarının gelişmesi için sosyal ve kişisel gelişimlerini tamamlamaları gerekmektedir. Bu nedenle kazanımlar sosyalleşmeye yönelik ve kişisel gelişime yönelik olarak iki grupta toplanmıştır.

Sosyalleşmeye yönelik kazanımlar;

- Dostluk ve Olumlu Sosyal İlişkiler Kurma Kazanımı (Crow ve Crow, 1956, Hartup, 1992)
- İçinde Yaşadığı Psikolojik ve Fiziksel Ortama Uyum Sağlama Kazanımı (Mussen, 1973)
- Olumlu Kimlik Kazanımı (Erickson, 1959) olarak belirlenmiş ve modele eklenmiştir.
- Kişisel gelişime yönelik kazanımlar ise;
- Büyüme, Gelişme, Kuvvetlenme, İlerleme, Olgunlaşma ve Değişme Kazanımı (Crow ve Crow, 1956)

- Bireysel Bağımsızlık Elde Etme Kazanımı (Crow ve Crow, 1956)
- Başarma, Güven Kazanma, Beğenilme ve Takdir Edilme Kazanımı (Crow ve Crow, 1956)
- Olumlu Kimlik Kazanımı (Erickson, 1959) olarak belirlenmiştir.

Ancak iki ayrı başlıkta ele alınmaları birbirlerinden tamamen bağımsız/kopuk/ ilişkisiz oldukları anlamına gelmemektedir. Zira kişisel gelişime yönelik kazanımları elde edemeyen bireyin sosyal gelişiminin sağlıklı olması beklenemez ya da sosyalleşmeye yönelik kazanımları elde edemeyen bireyin kişisel gelişiminin de olumsuz etkileneceği açıktır. Bu nedenle bu iki kazanım grubunun etkileşim içinde olduğunu belirtmek amacıyla bu iki kazanım grubu karşılıklı oklarla ilişkilendirilmiştir.

Bundan sonraki adım belirlenen bu kazanımların elde edilebilmesi için gençlerin nelere ihtiyaç hissettiklerinin belirlenmesidir. Böylece bu ihtiyaçları karşılamak amacıyla hangi etkinliklerin

gerçekleştirilmesi gerektiğini saptamak mümkün olacaktır.

Gençlerin Kişisel Gelişim ile İlgili İhtiyaçları

Gençlerin psikososyal yapılarına bağlı olarak sosyalleşmeye ve kişisel gelişime yönelik ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçların belirlenmesi gençlerin açık mekân etkinliklerini ve bu etkinliklerin gerçekleşeceği mekânlar ile mekânsal özellikleri de etkiler. Bu nedenle bu bölümde gençlerin kişisel gelişim ile ilgili ihtiyaçları ele alınacaktır.

Gençlik çağı bağımsızlık çağıdır. Genç evden kopar çevreye yönelir. Arkadaş grubu içinde bağlılığa ve dayanışmaya önem verir. Grubundan ayrı düşme kaygısı yaşar, kendisini benimsetmek için kendine aykırı gelen davranışlara bile katlanabilir. Otoriteye karşı olma, söz dinlememe, eleştirme, hata bulma gencin tutumlarından. Gelişme döneminde anne, baba tarafından bazen çocuk, bazen yetişkin gibi algılanan genç ne zaman ne şekilde davranacağını bilemez, aktif ve enerjiktir. Kimlik karmaşasına düşebilir. Gençlikte psikolojik alanda yaşanan

çalkantının yanında pek çok olumlu gelişme de gözlenir. Gencin düşünme yeteneğinde önemli bir sıçrama olur. Soyut kavramları daha iyi anlar ve kullanır; ilgi alanı genişler ve çeşitlilik kazanır. İleride seçeceği meslekle ilgili konulara eğilir. Gençlik çağı bir yandan da kendisiyle aşırı ilgilenme çağıdır (Kulaksızoğlu, 1998). Kendi ve diğerleri arasındaki ilişkilerle ilgili olarak da iki önemli yanılığları vardır. Bunlardan biri, kendi kendileriyle çok ilgili olmalarının yanısıra diğerlerinin de kendisiyle ilgilendiklerini düşünmeleri ve devamlı bir sahnede, herkes kendilerini izliyormuş gibi davranmalarındır (Yörükoğlu, 1996).

Diğeri ise kendi önemlerini aşırılaştırmaları, kendilerini özel ve özgün olarak algılamaları sonucu başkalarının başına gelenin kendi başlarına da gelebileceğini düşünememeleridir. Bunun sonucu olarak da alkol ve uyuşturucu alma, hızlı ve tehlikeli araba kullanma gibi riskli davranışlara girmekten sakınmamaktadırlar (Yörükoğlu, 1996). Sosyalleşme ve sağlıklı kişisel gelişim bu davranışların azalmasına

yardımcı olabileceğinden çok önemlidir. Bu süreçte gençlerde oluşan gelişmeler Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Gençlerde kişisel gelişim süreci

KİŞİSEL GELİŞİM SÜRECİ
Bağımsızlık elde etme
Yeteneğin artması
İlgi alanının genişlemesi
Kendisiyle aşırı ilgilenme
Olumlu kimlik kazanımı
Güven kazanma
Bağlılık ve dayanışmayı önemseme

Kendilerini kabul edebilen, olumlu kimlik geliştirebilen gençler kendilerini sevmeyen, olumsuz kimlik geliştiren gençlere göre ruhsal açıdan daha sağlıklı olmaktadır (Dellas ve Jernigan, 1990).

Yetişkinlerin baskılı ve disiplinli davranmaktan çok, gence karşı sevgi gösteren, güven veren, önemseyen ve değer veren bir tutum içine girmesi onun kimlik geliştirmesini kolaylaştıracaktır. Genç, birbirinin karşısı ikili duygular dile getirebilir.

Yetişkinin uzaktan denetimine ihtiyaç duyar. Aynı zamanda anne, babanın ve yetişkinin güvenini kazanmaya, kendisine güvenilen bir insan olmaya ihtiyaç duyar. Kendisine güven duyulmaması onda kaygı yaratır. İlişkilerinde çok etkilidir. Gençlerin psikososyal yapılarını güçlendiren meknlerde, Bu durumda da gençler akranlarıyla açık meknlerde ilişki kurar, arkadaşlarıyla aileden uzak vakit geçirir (Kulaksızoğlu, 1998). Bu nedenle gençlerin yaşam tarzları, boş zaman etkinlikleri ve bu etkinlikleri gerçekleştirdikleri mekânlar; onların kimlik gelişiminde ve arkadaş sosyalleştirici etkinliklere katılımı anti-sosyal davranışlarının azalmasında ve kimlik gelişimlerinde etkili olabilir. Gençler kendi meknlerini çevrelerinde kendileri yaratmaktadır. Yetişkinlerden uzak kendi alan kullanımları olduğundan; kentsel açık mekanlar da onlar için arkadaşlarıyla buluşabilecekleri, kimliklerini oluşturan mekânlar olabilir.

Bu kısımda; gençlerin kişisel gelişim sürecine bağlı olarak karşılanması gereken ihtiyaçları tabloyla ilişkilendirilerek belirlenmiştir.

Tablo 4. Gençlerin kişisel gelişim sürecine bağlı ihtiyaçları

KİŞİSEL GELİŞİM SÜRECİ	BU SÜRECE BAĞLI İHTİYAÇLAR
Bağımsızlık elde etme	Aktif-enerjik olabilme
Yeteneğin artması	
İlgi alanının genişlemesi	Yaratıcı olma ve becerilerini geliştirme
Kendisiyle aşırı ilgilenme	
Olumlu kimlik kazanımı	Diğer bireyler ve arkadaşları içinde Kendini kanıtlayabilme,
Başarma, Güven kazanma	
Bağlılık ve dayanışmayı önemseme	

- Gençlerin bağımsızlık elde edebilmek için aktif-enerjik olabilme,
- Yeteneklerinde meydana gelen sıçramayı, ilgi alanlarında oluşan genişlemeyi yansıtabilmek için yaratıcı olabilme ve becerilerini geliştirebilme,
- Olumlu kimlik, başarı ve güven kazanabilmek için diğer bireyler ve arkadaşları içinde kendini kanıtlayabilme ihtiyaçları olduğu belirlenmiştir.

Bu ihtiyaçların ortak yönü “Saygınlık Kazanma ve Kendini Gerçekleştirmeye” yöneliktir.

- Aktif Enerjik Olabilme İhtiyacı, (Owens, Caputo, 1995, Steinberg, 2007, Checkoway, 1992, Yahaya, 2003) (Aktif, Sosyal, Girişken, Enerjik, Hareketli, Dinamik, Coşkulu, Dinamik, Renkli, Sporcu)
- Diğer Bireyler İçinde Kendini Kanıtlayabilme İhtiyacı, (Kulaksızoğlu, 1998) (Popüler, Havalı, Çalışkan, Maceracı, Riski Seven, Güçlü, Cesur)
- Yaratıcı Olabilme İhtiyacı, (Yaratıcı, Meraklı, Farklı)
- Becenlerini Geliştirebilme İhtiyacı (Reiss,1994) (Özgür, Bağımsız)

Şekil 8. Kişisel gelişime yönelik ihtiyaçlar Gençlerin Sosyal Gelişim ile İlgili İhtiyaçları

Genç; toplum içinde sivrilme, ilgi çekme ve rol sahibi olma çabası içindedir, çabuk kurulan ve bozulan ilişkiler yaşar, olaylardan kolay etkilenir. Toplumda saygınlık kazanmaya, statü sahibi olmaya gereksinme duyar. Toplumsal uyum geniş ölçüde bu gereksinimin karşılanmasına bağlıdır. Bir gruba ait olma duygusu sosyal gelişim için önemli bir duygudur. Genç de bir grubun üyesi olmak ister. Bu bir spor kulübü, siyasi amaçlı bir örgüt veya mahalledeki arkadaşlarından oluşan bir grup olabilir. Girmek istediği çevre tarafından benimsenmemek genç için bir üzüntü kaynağıdır. Arkadaş ilişkileri sosyal ve bilişsel gelişime büyük ölçüde katkıda bulunmaktadır (Kulaksızoğlu, 1998). Smith ve Klein, çalışmalarında gençliğin arkadaş gruplarıyla ilgili

problemlerde odaklandığını belirtip, gençlerin arkadaşları ile daha sıkı ilişkiler geliştirmeleri, gencin davranışı üzerinde ebeveynlerinden çok arkadaş gruplarının etkili olduğu üzerinde yoğunlaşmışlardır (Smith ve Klein 1971:1889). Arkadaşlığın gereklilikleri, bireyler arasındaki karşılıklı alışveriş, taviz verme ve bağlılıktır. Arkadaşlarla birlikte zaman geçirmek, ilgilerini paylaşmak istenilmektedir. Hartup'a (Hartup, 1992) göre arkadaşlığın fonksiyonları

- Hem eğlence hem de strese uyum sağlamak için duygusal kaynaklar olma
- Problem çözme ve bilgi edinme için bilişsel kaynaklar olma
- Temel sosyal özelliklerin (örneğin sosyal iletişim, işbirliği ve gruba girme özellikleri gibi) edinildiği ve ayrıntılandırıldığı bağlam olma
- Daha sonraki ilişkilerin habercisi olma (Hartup, 1992).

Sosyalleşme; becerilerin geliştiği, toplumla başarılı ilişki kurmanın öğrenildiği bir süreçtir. Sosyal öğrenme, yüksek kişisel bağımsızlığı geliştirir ve kişinin seçimini etkiler.

Sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılayan, uygun ortamlarda zaman geçirme gençlerin psikososyal gelişimlerinde dikkat çekici bir iyileşme sağlamaktadır (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005). Aynı zamanda arkadaş çevrelerinin gelişmesi, kendi çevrelerinde beğenilen biri olmaları arkadaşlık kurma ve sürdürmelerine yardımcı olmaktadır. Gencin kendini fark etmesi disiplinli, hedefi olan bir ortamda yetişmesi gelecek ile ilgili plan oluşturmasını kolaylaştırmaktadır. Kendi sınırlı yaşantısının dışına çıkarak başka ortamlar, başka insanlarla etkileşimi, grup normlarına uygun davranma zorunluluğu sorumluluk duygusunun geliştirilmesi ve toplumsal bilincin oluşmasını sağlayabilmektedir. Kendilerini gerçekleştirmeleri, güven duygusunu ve zorluklarla baş etme gücünü arttırmaktadır (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005).

Kaplan ve Kaplan (Kaplan, 1995) ayrıca gençlik toplumunun birçok ihtiyacının olduğunu da ortaya koymuştur: gençlerin emsalleriyle etkileşimi, kişisel karar verme bunlardan bir kısmıdır. Gençlerin emsalleriyle sosyalleşmeleri en öncelikli ihtiyaçlarıdır ve kişisel özgürlükle ilgilidir. Bu faktörler Reiss (Reiss vd., 1994) tarafından açıklanmıştır. Gençler sosyal ve fiziksel becerilerini test edebildikleri “toplumsal mekânlara” ihtiyaç duyarlar. Owens’a göre gençlerin % 40’ ı boş zamanlarını sosyalleşerek, TV izleyerek, spor yaparak ya da sadece düşünerek geçirmektedir. Gençler için konuşma en önemli davranıştır ve sosyal bütünün içindeki yerlerini tanımlar. Konuşmak gençlerin hayatında en önemli zamanı harcar (Owens,1994). Clark ve Uzzell’in (2002), çalışmasında olanaklılıklar iki temel gençlik ihtiyacını değerlendirmek için ölçülmüştür. Gençlerin ihtiyaçlarını;

- İnsanlardan Kurtulmak,
- Aktif Olmak,
- Yalnız kalmak,

- Eğlenmek,
- Ailenin ve Arkadaşların beklentilerinden uzak olma,
- Özgür olma,
- Mutlu olma,
- Ait olduğu bir yerde olma,
- Yakın arkadaşlarla olma,
- Güvenli hissetme,
- Takılma,
- Yeni insanlarla tanışma,
- Sakinleşme,
- Yeni davranışlar deneme olarak belirlemişler; çevrenin gençlere sosyalleşme ve dinlenme olanaklarını sunması gerektiğini ortaya koymuşlardır.

Bu süreçte (sosyal gelişim süreci) gençlerde oluşan gelişmeler tabloda özetlenmiştir.

Tablo 5. Gençlerde sosyal gelişim süreci

GENÇLERDE SOSYAL GELİŞİM SÜRECİ
Yakın arkadaşlarla olma
Arkadaşlık kurma ve sürdürme
Sosyal bir grubun üyesi olma
Kendini fark etme
Özgürlük
Aile ve arkadaş baskılarından uzak olma
Yalnız kalma

Önceki bölümde de belirtildiği gibi Maslow, insan ihtiyaçlarını altı başlıkta toplamış, bunların kendi aralarında bir hiyerarşik düzen izlediğini savunmuştur. Maslow' un ihtiyaçlarından ait olma ve bağlanma gereksinimi gençler için çok önemli ve önceliklidir. Çünkü gençler bir gruba ait olmak, arkadaşları tarafından benimsenmek isterler ve buna ihtiyaç duyarlar. Harris'in (Harris, 1995) *Grup Sosyalleşme Teorisi* kişisel gelişimin sosyal grubun bir üyesi olmakla sağlandığını; çevrenin, gençlerin kişilikleri üzerinde izler bırakan, emsalleriyle paylaştıkları mekânlardan oluştuğunu ortaya koymuştur. Harris' e

(1995) göre sosyalleşme; gençlerin ait olduğu topluluğun kabul edilebilir bir üyesi yani uygun davranışlar sergileyen, dili bilen, gerekli becerilere sahip olan, toplulukta hâkim olan düşünceleri ve tutumları benimseyen bir birey haline gelmesidir. Bu nedenle genç çevreleri tasarlanırken gençlerin psikososyal ihtiyaçlarının karşılanması ve sosyalleşmelerine olanak sağlayan mekânlar yaratılması gerekmektedir. Harris'e (Harris, 1995) göre sosyalleşme gençlerin ait olduğu topluluğun kabul edilebilir bir üyesi, yani uygun davranışlar sergileyen, gerekli becerilere sahip olan, toplulukta hâkim olan düşünceleri ve tutumları benimseyen bir birey haline gelmesidir. Gençler farklı giyinerek ve davranarak kendilerini yetişkinlere kontrast kılarlar. Grup Sosyalleşme Teorisine göre bu grup içi bir davranıştır. Harris'in bu sonucu Moffit' in gençlerin daha olgun bir statü kazanmaya çalıştıkları şeklindeki teorisi ile uyum sağlar (Ironstrack vd., 2005). Flitzgerald (Fitzgerald vd., 1995) da gençlerin en çok sosyalleştirici etkinliklerle ilgilendiklerini belirlemiştir.

Gençlerin sosyal gelişim sürecine bağlı olarak karşılanması gereken ihtiyaçları tabloyla ilişkilendirilerek belirlenmiştir.

Tablo 6. Gençlerin sosyal gelişim sürecine bağlı ihtiyaçları

SOSYAL GELİŞİM SÜRECİ	BU SÜRECE BAĞLI İHTİYAÇLAR
Yakın arkadaşlarla olma	Diğer insanlarla dostluk ve yakın ilişkiler kurabilme ihtiyacı
Arkadaşlık kurma ve sürdürme	
Sosyal bir grubun üyesi olma	Bir gruba ait olma ihtiyacı
Kendini fark etme	
Özgürlük	İstediğinde yalnız kalıp istediğinde arkadaşlarıyla bir arada olabilme ihtiyacı
Aile ve arkadaş baskılarından uzak olma	
Yalnız kalma	

- Gençlerin yakın arkadaşlarla olabilme, arkadaşlık kurma ve sürdürme için, diğer İnsanlarla Dostluk ve Yakın İlişkiler Kurabilme,
- Sosyal bir grubun üyesi olma, kendini fark etme için, Bir Gruba Ait Olabilme
- Aile ve arkadaş baskılarından uzak olma, yalnız kalma için, İstediğinde Yalnız Kalıp İstediğinde Arkadaşlarıyla Bir Arada Olabilme İhtiyacının olduğu belirlenmiştir.

Bu ihtiyaçların ortak yönü “Ait Olma ve Bağlanma” yönelik olmasıdır (Şekil 9).

Ait Olma Ve Bağlanma İhtiyacı	<ul style="list-style-type: none">• Diğer İnsanlarla Dostluk ve Yakın İlişkiler Kurabilme İhtiyacı (Erickson, 1959) (Yardımsıver, Kurtarıcı, Akışkan, Sosyal)• Bir Gruba Ait Olabilme İhtiyacı (Owens, 1994, Hanis, 1995), (Sosyal, Girişken)• İstediginde Yalnız Kalıp İstediginde Arkadaşlarıyla Bir Arada Olabilme İhtiyacı (Owens, 1994) (Özgür, Bağımsız, Değişken)
-------------------------------	--

Şekil 9. Sosyal gelişime yönelik ihtiyaçlar

Sonuç olarak; gençlerin kimlik gelişimlerini tamamlayıp sağlıklı bireyler olabilmesi için ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir.

Bu ihtiyaçların en önemlisi “Sosyalleşme” dir.

Peki bu ihtiyaçlara yönelik gerçekleştirdikleri etkinlikler nelerdir?. Bundan sonraki kısımda bu etkinlikler incelenecektir.

Gençlere Yönelik Açık Mekân Etkinlikleri

Açık mekân etkinlikleri, kullanıcıların ihtiyaçlarına bağlı olarak gerçekleştiğinden hangi ihtiyaçların hangi etkinliklerle örtüştüğünün belirlenmesi tasarımcılar açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmada da gençlerin kişisel gelişim ve

sosyalleşmeye yönelik ihtiyaçlarının hangi etkinliklerle karşılandığı ve hangi mekânların bu etkinliklerin gerçekleşmesine olanak sağladığı araştırılmıştır. Buna yönelik model aşağıdaki gibidir (Şekil 10).

Şekil 10. Gençlerin ihtiyaçları ile mekânlar arasındaki ilişki

Dış mekân etkinlikleri, öğrenmek, keşfetmek ve araştırmak için çeşitli olanaklar sunmaktadır. Ayrıca insanlara fizyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan olumlu etkileri bulunmakta, kişinin kendine olan güven ve saygısını arttırmaktadır (Mansuroğlu,2002). Bu nedenle gençlerin psikolojik ve sosyal gelişimlerinde dış mekân etkinlikleri oldukça önemlidir.

Etkinlikler aktif ve pasif olmak üzere iki gruba ayrılır. Aktif etkinlikler, insanların mekânla ve içindeki insanlarla direkt ilişki kurmasına olanak sağlar. Carr (1992), kentiçi açık mekânların, kişinin diğer insanlarla sosyal ilişki kurabilmesinde önemli rol oynadığına ortaya koymuştur. Whyte (1980), açık mekânlardaki uyarıcıların insanlar arasından ilişki kurmaya ve yabancıları birbirleriyle konuşmaya teşvik ettiğini savunur. Buna bağlı olarak uyarıcı, fiziksel bir nesne, bir mekân ögesi ya da bileşeni olabilir. Mekândaki aktif etkinlikler (oyun, spor, sosyalleşme) eğlence duygusunu geliştirir, zevk ve sevinci artırır (Crowhurst-Lennard ve Lennard, 1987).

Pasif etkinlikler ise dinlenme duygusunu artırır. Bu aktiviteler, ortamlarla aktif katılım olmadan karşılaşmayı sağlar. Whyte ve Linday'a göre, insan - izleme kent merkezlerindeki en popüler pasif etkinliktir. Diğer bir pasif etkinlik de çevrenin fiziksel ve estetik özellikleriyle ilgilenmektir (Huang,1998).

Gehl de (1987), kentsel açık mekânlarda gerçekleşen etkinlikleri 3 e ayırmıştır:

1. Zorunlu etkinlikler: bunlar az ya da çok mecburi olan etkinliklerdir. İşe gitmek, alışveriş yapmak, otobüs ya da bir insanı beklemek gibi. Bu etkinlikler tüm yıl boyunca bütün koşullar altında gerçekleşir.
2. Seçmeli etkinlikler: zaman ve mekân uygun olduğunda isteğe bağlı olarak yapılan etkinliklerdir. Temiz hava almak için yürüyüşe çıkmak, oturmak, güneşlenmek, dinlenmek gibi rekreasyonel etkinlikleri içerir. Bu etkinlikler sadece olumlu dış koşullarda gerçekleşir. Bu etkinlikler özellikle dış mekân koşullarına bağlıdır.
3. Sosyal etkinlikler: sosyal etkinlikler kamusal alanlarda diğer etkinliklerin varlığına bağlı olarak gerçekleşir. Bunlar selamlaşma ve konuşmalar, ortaklaşa etkinlikler ve en yaygın etkinlikler olarak pasif etkileşim yani diğer insanları görmek ve duymaktır. Bu etkinlikler neredeyse tüm durumlarda diğer iki etkinlik kategorisindeki etkinliklere bağlı olarak gerçekleşir.

Bu tez kapsamında gençlerin ihtiyaçlarına yönelik gerçekleştirdikleri etkinlikler ağrlıklı olarak seçmeli etkinlikler grubundaki rekreasyonel etkinlikler ve gençlerin gelişim sürecinin en önemli ihtiyaı olan sosyalleşmeye yönelik arkadaşlarla ilişki kurma, sohbet etme ve ortaklaşa yapılan diğer etkinliklerdir. Bunlar da sosyal etkinlikler grubunda yer alır.

Gençlerin Boş Zaman Etkinlikleri

Boş zaman kişilerin buldukları sosyal yapı içerisinde yaşamlarını sürdürebilmek ve daha yüksek bir düzeye ulaştırabilmek için zorunlu olarak yaptıkları çaba ve eylemler dışında kendi isteklerine göre değerlendirmede serbest oldukları süre olarak tanımlanabilir. (Tümer, 1975; Uzun ve Altunkasa, 1991).

Boş zamanlar spor yapmak, sağlıklı olmak ve kültürel etkinliklere katılmak gibi “pozitif” ya da çeşitli suçlar, uyulurucu bağımlılığı ve şiddet gibi “negatif” olarak değerlendirilebilir. (Burkeen ve Alston, 2001). Açık mekân etkinliklerine katılım fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlığa olumlu etkileri

yanında, kişinin kendine olan güven ve saygısını artırmakta, kişisel beceri, sosyal davranışlar, vücut ve kişilik gelişimi ile genel davranışları üzerinde olumlu değişikliklere yol açmaktadır (Mc Avoy, 2001). Bu nedenle gençlerin kimlik ve sosyal gelişimlerini olumlu bir biçimde tamamlayabilmeleri için ihtiyaçlarına yönelik etkinliklere katılmaları gerekir.

Son yıllarda gençliğin yaşam tarzında önemli değişiklikler olduğundan bu konudaki bilimsel çalışmalarda da değişim gözlenmiştir. Genç insanların sadece çok boş zamanları değil çok çeşitli boş zaman etkinlikleri de vardır (Roberts ve Parsell, 1994). Artık yaşam tarzı kalıpları sınıf farkını yansıtmamakta ancak kültürel kimliği sembolize etmektedir. Bu da demektir ki sosyal geçmişi benzer gençlerin benzer kültürel imajları ve yaşam tarzları vardır. Bu “ boş zaman etkinliklerini eşitleme”; geleneksel strüktüre alternatif, kimlik gelişimi ve yaşam tarzlarıyla ilişkili bir gençlik kültür teorisi (Featherstone, 1991; Beck, 1992).Gençlerin yaşam tarzının önemli bir parçası olan boş zaman etkinlikleri, onların kimlik gelişiminde

ve emsalleriyle ilişkilerinde çok etkilidir. Boş zaman etkinlikleri ve diğer yaşam tarzı modelleri gençlerin psikososyal yapısında ve problem davranışlarında da güçlü bir etkiye sahiptir (Piko ve Vazsonyi, 2004). Bu nedenle, tez çalışmasında da gençlerin sosyal ve kimlik gelişimine bağlı ihtiyaçları ile bu ihtiyaçlara yönelik gerçekleştirdikleri etkinliklerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Gençlikte, boş zaman etkinlikleri ve problem davranışları gelişimsel periyottaki adaptasyon sürecini etkiler. Bu nedenle gençlerin ruhsal problem ve sapkın davranışlarında bazı etkinliklerin rolünü belirlemek gerekmektedir.

Önceki çalışmalar boş zaman boyutlarının bir kısmını kimliklendirmişlerdir. Örneğin Hendry vd. (1993) üç tip boş zaman etkinliği belirlemişlerdir. Bunlar;

- Organize boş zaman (spora katılım vb.)
- Rastgele (gelişigüzel) boş zaman (arkadaşlarla takılmak vb.)

- Paraya dayalı boş zaman (sinemaya gitme vb.) etkinlikleridir.

Daha önceki çalışmalarda Witt (1992) dört boyut ortaya koymuştur.

- Spor etkinlikleri
- Sosyal etkinlikler
- Açık mekân/ doğa etkinlikleri
- Estetik/ sofistike etkinlikler

Roberts ve Parsell (1994) ise üç grup belirlemiştir.

- Spor etkinlikleri
- Arkadaş Gruplu etkinlikleri
- Okul ortamı etkinlikleri

West ve Sweeting (1996) etkinlikleri beş gruba ayırmıştır.

- Sokak odaklı etkinlikler
- Spor ve Oyun
- Paralı- kültür etkinlikleri
- Ev odaklı etkinlikler
- Sanatsal etkinlikler ve hobi

Bu sınıflandırmalar ele alındıklarında özellikle sosyalleşme- arkadaş odaklı etkinlikler ve açık mekân ya da spor etkinliklerinin genellikle hepsinde yer aldığı görülür. Gençlerin yaşam tarzı ve boş zaman etkinlikleriyle ilgili çalışmalar azdır. 1989'da sosyal yapının değişmesinden sonra, geniş bir sosyo ekonomik bölünme globalizm ve tüketimin kültürel etkisindeki artışla karşılaşmıştır, bu da gençlik için önemlidir. Tüketim toplumu gençlerin baskın kültürü olarak ortaya çıkmış, boş zaman tercihlerini ve etkinliklerini etkilemiştir (Roberts vd.,1999).

Gençlerin boş zamanları iki şekilde organize olmuştur;

- Davranışları içeren sosyal içerik (toplum, aile, emsal ve kişisellik)
- Farklı “boş zaman stilleri”(paralı veya sıradan)

Pekçok çalışma (Mc Avoy, 20001, Piko ve Vazsonyi, 2004, Mahoney, 2000) gençlerin etkinliklere katılımının anti-sosyal davranışları azaltabileceğini ortaya koymuştur. Katılımın nasıl

anti-sosyal davranışları azalttığı sorusu şu cevapları içerir; gençlerin boş zamanını yapılandırma, yetenekli gençlere uğraşlar geliştirme, varolan ilgi ve yeteneklerini attırma (ortaya çıkarma) ve kendilerini yetenekli, kabul görmüş hissedebilecekleri sosyal fırsatlar yaratma. Gençlerin etkinliklere katılımı ve uyumu toplum genelinde anti-sosyal davranışların azalmasını sağlayabilir (Mahoney vd., 2000). Bu nedenle açık mekânların; gençlerin ihtiyaçlarını karşılayan etkinliklerin yapılmasına olanak sağlaması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, mekân gençlerin etkinliklere katılımını teşvik etmelidir. Mekânın fiziksel özellikleri içinde gerçekleşecek etkinlikleri etkilediğinden hangi özellikteki mekânların hangi etkinliklerin gerçekleşmesine olanaklı olduğu belirlenmelidir.

Gençlerin boş zaman etkinlikleri; yapısal, yapısal olmayan, karmaşık, yalnızlık veya grup katılımı, toplumdaki ayrı ya da toplumsal, kültürel vb. pek çok çeşit de olabilir.

Piko ve Vazsonyi (2004) 15-19 yaşlarındaki 1422 Macar genciyle yaptığı çalışmasında gençlerin okul dışındaki boş zamanlarını incelemiştir. Hafta içi ve hafta sonu okuldan sonra harcanan zamanı sınıflandırmıştır.

- Okul ya da toplu spor oyunları veya okul kulüpleri
 - Yalnız TV izleme
 - Ödev yapma veya kitap okuma
 - “Arkadaşlarla kamusal mekânlarda takılma”
 - Arkadaşın evinde toplanma
 - “Egzersiz, koşu, spor, dışarıda çalışma”
 - Yalnız vakit geçirme
 - Toplumsal organizasyonlarla katılma

Etkinliklere katılıma göre üç grup oluşturmuştur.

- Emsal etkinlikleri
- Toplumsal etkinlikler
- Kişisel etkinlikler

Emsal etkinlikleri sosyal gelişime yönelikken, toplumsal ve kişisel etkinlikler ise kişisel gelişime

yöneliktir. Etkinlik seçimleri genç gelişimini etkilemekte olan psikolojik ve sosyal güçler sisteminin bir parçasıdır. Etkinlikler tabloda gruplanmıştır.

Tablo 7. Etkinliklerin gruplanması

EMSAL ETKİNLİKLERİ (Sosyal Gelişime Yönelik)	TOPLUMSAL ETKİNLİKLER KİŞİSEL ETKİNLİKLER (Kişisel Gelişime Yönelik)
Arkadaşlarla kamusal mekânlarda takılma	Toplumsal organizasyonlarla katılma
Spor oyunları	Yalnız vakit geçirme
Sohbet	Sanatsal etkinliklere katılma
Dinlenme	Sahneye çıkma
Müzik dinleme	Gösterilerde görev alma
Ödev yapma veya kitap okuma	

Bundan sonraki kısımda gençlerin sosyalleşmelerine ve kişisel gelişimlerine yönelik gerçekleştirdikleri etkinlikler incelenecektir.

Sosyalleşmeye Yönelik Gerçekleştirdikleri Etkinlikler

Genellikle, sosyalleşmeye yönelik boş zaman etkinlikleri anti-sosyal davranışları azaltır. Gençlerin, arkadaşlarıyla bulunduğu etkinlikler sosyal gelişimlerine yardımcı olur. Bu nedenle sosyalleşme

ihtiyacına yönelik etkinliklerin belirlenmesi psikososyal gelişim sürecinin tamamlanabilmesi açısından önemlidir.

Arkadaşlar gelişimsel statüde birbirlerine benzerlerdir ve sosyalleşme süreçlerinde birbirlerini seçmektedirler. Duygusal kaynaklar olarak arkadaşlık, yeni bir gruba girmede, yeni insanlarla tanışmada ve yeni problemlerin üstesinden gelmede bireylere güven verir. Bu ilişkiler ayrıca eğlenmeyi de kapsayan süreçleri destekler. Araştırmacılar arkadaşlar arasındaki gülme, gülümseme, bakma ve konuşma süresinin ve sıklığının yabancılar arasındakinden çok daha fazla olduğunu bulmuştur (Hartup,1992).

Arkadaşlık bireyleri aile çatışmaları, hastalıklar, ebeveynlerin işsizliği okul başarısızlığı gibi olayların olumsuz etkilerinden koruyan bir tampon görevi de görebilir (Hartup, 1992).

Konuşmak gençler için oldukça önemli bir etkinliktir. 15-20 yaş grubundaki gençler değişik mekânlarda bir araya gelerek saatlerce konuşabilir. Arkadaşlar birlikte eğlenir, beraber bir şeyler

yapmaktan hoşlanır ve birbirlerine dikkat ederler. Bazı gençlerin bu tür arkadaş gruplarında kenarda kaldıkları gözlenir. Arkadaşları ile tartışmaya katılamaz veya katıldığında fikri dinlenmez. Bazı gençler muhtemelen bir güvensizlik hissi nedeni ile veya bir iç çatışma yüzünden kendilerini yeterince ifade edememektedirler. Genç, tutum ve davranışlarını örnek alacağı, kendisini onlarla özdeşleştireceği uygun bireylere ihtiyaç duyar. Modelin kişiliği sosyal gelişme açısından önemlidir. Buluş çağını izleyen yıllarda gençlerin arkadaş çevresi genişler. Böylelikle insan ilişkileri ile ilgili deneyimleri oluşur. Sosyal gelişme için gencin akranları ile birlikte olmasına ihtiyacı vardır. Bu sıralarda annenin, babanın ve diğer yetişkinlerin dünya görüşleri reddedilir. İçinde bulunduğu arkadaş çevresinin değerleri ve dünya görüşü genç için önem kazanmaya başlar. Akranlarla beraberlik eşitlikçi bir sosyal teması gerekli kılar. Akranlar eşit bilgiye ve otoriteye sahiptir. Akranlarla kurduğu ilişkide genç, başta eşitlikçi sosyal ilişki kurmayı, güvenli davranış göstermeyi, kendi düşüncesini ifade etmeyi, başkalarının fikirlerini

hoşgörü ile karşılayabilmeyi öğrenir (Kulaksızoğlu, 1998).

İskoç ve Finlandiya gençliğiyle ilgili yapılan araştırmada, gençlerin hobiler veya birlikte vakit geçirmek gibi sosyalleşmeye yönelik boş zaman etkinliklerini tercih ettikleri belirlenmiştir (Young vd., 2001).

Gençlerin sosyalleşme süreci ve bu süreçte gerçekleştirdikleri etkinlikler tabloda belirtilmiştir.

Tablo 8. Sosyalleşme süreci ve Sosyalleşmeye yönelik etkinlikler

SOSYALLEŞME SÜRECİ	SOSYALLEŞMEYE YÖNELİK ETKİNLİKLER
Arkadaşlık kurma	} Konuşma, çene çalma, gülme, eğlenme, arkadaşlarla beraber bir şeyler yapma, birlikte vakit geçirme
Akranlarla birlikte olma	
Düşüncesini ifade edebilme	
Başkalarının fikirlerini hoşgörü ile karşılayabilme	
Etkinliklere katılma	

Hart ve Fegley (1995), arkadaşlarıyla etkinliklere katılan ve katılmayan öğrencilerin kendini anlama ve sosyal yargılarını inceleyen bir çalışma yapmışlardır. Arkadaşlarıyla etkinliklere katılan öğrencilerin

karakterlerini, amaçlarını ve ruhsal özelliklerini daha kolay anlattıkları görülmüştür. Yine aktif öğrencilerin arkadaşları tarafından daha kabul gören, gruba dahil kişiler olarak tanımladıkları ortaya çıkmıştır (Pratt vd., 2003). Bu da ait olma ve bağlanma ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olur. Bu kısımda tüm etkinlikler arkadaş odaklıdır ve arkadaşlarla birlikte gerçekleşir.

SOSYALLEŞMEYE YÖNELİK
GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ
ETKİNLİKLER

Arkadaş gruplu etkinlikler (Konuşma, Sohbet Etme, Dinlenme, Müzik Dinleme, Eğlenme, Arkadaşlarla Vakit Geçirme, Oyun Oynama, Ders Çalışma, Buluşma Vb.)

Şekil 11. Sosyalleşmeye yönelik etkinlikler

Kişisel Gelişime Yönelik Gerçekleştirdikleri Etkinlikler

Yapısallaşmış etkinliklere katılım kişisel gelişimi artırır. Yapısallaşmış boş zaman etkinliklerini pek çok özellik karakterize eder. Bunlar; tarihli katılım, kurallı katılım, bir veya daha çok aktivite lideri tarafından yönetilen etkinlikler, dikkat gerektiren etkinlikler, yetenek gerektiren etkinliklerdir. Katılımcı ne kadar

yetenekliyse etkinliğin yapısı da o kadar artar. Toplumsal etkinlikler, spor, müzik organizasyonları yapısal etkinliklere örnektir.

Gencin belli bir alanda hüneri ve becerisinin olması onun arkadaşlarınınca daha kolay benimsenmesine yol açar ve böylece gençler arkadaşları arasında sivri olabilir. Grup tarafından kabul görme, gencin kendine olan güveninin pekiştirir, arkadaşları arasında duygu ve düşüncelerinin rahatça dile getirebilir, başkalarının etkisinde daha az kalabilir. (Kulaksızoğlu, 1998).

Larson (2000), gençlerin zamanlarının büyük çoğunluğunu okul yaşamı ve yapılandırılmamış “boş zamanlar” ile geçirdiklerini oysa özellikle 21. yüzyılda kişisel gelişimleri için bunun yetersiz olduğu belirtmektedir. Spor, sanat gibi yapılandırılmış etkinlikler ile organizasyonlara katılımın sadece gelişimlerini başlatmada değil aynı zamanda yeni bir dilin kazanımında da etkili olduğunu bildirmektedir

Erikson (1986), ideolojik bağlılıkların kimlik, kişilik gelişiminde önemli rol oynadığını ifade

etmiştir. Gösteri, yarışma, sanatsal faaliyetler, spor gibi toplumsal etkinliklere katılanların kendilerini diğerlerinden daha farklı ifade ettikleri, güçlü sosyal değerlerinin olduğu, katılım duygularının güçlü olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak;

- Toplumsal etkinliklere katılan gençlerin kişisellik kavramları daha fazla gelişir.
- Toplumsal etkinliklere katılan gençler aileleri ile daha iyi iletişim kurmaktadır (Pratt vd., 2003).

Gençler meydan okumalarla karşılaştıkları becerilerini geliştiren ve ödüllendirici etkinliklere olanak sağlayan mekânlar isterler. Örneğin spor ve hobilerde aktif olan gençler yeteneklerini yeni seviyelerde denemek, taze fırsatlarda yarışmak isterler. Risk ve gizem içeren etkinlikler dikkatlerini çeker. Standart etkinlikler gençler için sınırlıdır, oyunu basitleştirir ve gencin hareketlerini kısıtlar (Bredow,2006) . Bu nedenle, gençlerin kişilik gelişimini ve iletişimini arttıran, psikososyal yapısını

güçlendiren mekânlar ile bu mekânlarda gerçekleşen etkinlikleri belirlemek bu çalışmanın amaçlarındandır.

Jones ve Offord (1986,1989) da Kanada’da yoksul gençler için koruyucu bir yöntem geliştirmişlerdir. İlk olarak yetenekli gençlerin çeşitli toplumsal etkinliklere katılımını sağlamışlardır. Sonuçlar agresiflik ve anti-sosyal davranışların azaldığını ortaya koymuştur. Allen (1997) ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışma da toplumsal faaliyetlere katılan gençlerin, katılmayanlardan daha uyumlu olduklarını ortaya çıkarmıştır.

Gençlerin kişiselleşme süreci ve bu süreçte gerçekleştirdikleri etkinlikler tabloda belirtilmiştir.

Tablo 9. Kişiselleşme süreci ve kişiselleşmeye yönelik etkinlikler

KİŞİSELLEŞME SÜRECİ	KİŞİSELLEŞMEYE YÖNELİK ETKİNLİKLER
Hüner-becerili olma	Gösteri,yarış-yarışma, sanat ve spor faaliyetlerine katılma
Sivrilme	
Kabul görme-saygınlık kazanma	
Güven kazanma	
Duygularını dile getirme	

Aktif etkinliklerde yaşanan etkileşimler gençlerin yaşam deneyimlerini zenginleştirmekte, farkındalıklarını arttırmaktadır. Kişisel gelişime yönelik etkinlikleri gerçekleştirmelerine uygun, aktif ve enerjik yapılarını geliştiren mekânlarda arkadaşlarla birlikte yapılan etkinlikler gençlerin yeteneklerini ve güçlü yanlarını ortaya çıkararak kendilerine olan güven duygusu, kabul görme ve başarı duygusunu geliştirmekle birlikte, kendilerini daha iyi tanıyabilmelerine yardımcı olmaktadır. Bu da saygınlık ve gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılama-

larına yardımcı olur. Bu nedenle etkinliklere ilişkin adımda saygınlık ve gerçekleştirme ihtiyacına karşılık gelmektedir.

**KİŞİSEL GELİŞİME YÖNELİK
GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ
ETKİNLİKLER**

Tek ya da gruplar halinde yapılan etkinlikler (Yarışlar, yarışmalara katılma, gösterilerde görev alma, sanatsal etkinliklere katılma, sahneye çıkma vb.)

Şekil 12. Kişisel Gelişime yönelik etkinlikler

Sonuç olarak etkinlikler;

- Ait olma ve bağlanma ihtiyaçlarını karşılayabilmek için sosyalleşmeye yönelik olarak Arkadaş gruplu etkinlikler (sohbet, dinlenme, müzik dinleme, eğlenme vb.)
- Saygınlık ve gerçekleştirme ihtiyaçlarını karşılayabilmek için kişisel gelişime yönelik olarak tek ya da gruplar halinde yapılan etkinlikler (yarış ve yarışmalara katılma, gösterilerde görev alma vb.) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

Özetle, gençler gerek kişisel gerekse sosyal olarak akranlarıyla birarada olabilecekleri, çeşitli etkinliklerin yapılabilmesine olanak sağlayan mekânlara ihtiyaç duyarlar. Mekân örgütlenmesi bağlamında ihtiyaçlar ve buna karşılık gelen etkinliklerden sonra artık bu etkinliklerin gerçekleşeceği mekânlar gündeme gelir. Diğer bir deyişle bu kısma kadar psikososyal yapıya bağlı olarak ihtiyaç ve etkinlikler çevresel psikoloji veri tabanında kurgulanmıştır ancak bundan sonra tasarım boyutu gündeme gelir ve bu etkinliklerin hangi mekânlarda gerçekleşebileceğini araştırmaya başlanmıştır. Hangi olanaklara sahip mekânlarda hangi etkinlikler gerçekleşir. Bu bağlamda bundan sonraki kısımda bu mekânlar irdelenecektir. Gençlerin kentsel açık mekân kullanıma ait örnekler Tablo' 10 da verilmiştir.

Tablo 10. Gençlerin kentsel açık mekân kullanımları

Genç Mekânları

Farklı mekânlar tasarlanırken kullanıcılarına olan faydalarına, onlara neler sağladıklarına dikkat edilmelidir. Genç mekânlarında; çevreyle ilişkinin artırılması, emsal ve diğer gruplarla sosyalleşme fırsatı, beceri geliştirme, problem çözmek için etkinliklere katılma önemlidir (Bredow, 2006).

Driskell (2002) gençler için iyi kentler yaratma konulu çalışmasında gençlerin katılımıyla ilgili yaklaşım ve yöntemlerle ilgilenmiştir. Bu çalışmada kentleri gençler için uygun mekânlar haline getirecek bazı kriterler belirlenmiştir. Bunlar

- Sosyal Katılım, aktivite çeşitliliği,
- Güvenli ve özgür hareket edebilme,
- Emsallerle tanışılan mekânlar,
- Yeşil alanlar' dır.

Bredow (2006) da Gathering Spaces adlı kitabında, çevreye uyum sağlayabilmeleri için gençlere bazı şansların tanınması gerektiğini ortaya konmuştur. Bunlar;

- Açıklık-seyir
- Sosyalleşme
- Meydan okuma- hareketlilik' dir.

Owens (1994) da gençlerin tercih ettiği dış mekânların karakteristiklerini şu şekilde belirlemiştir.

- Doğayla olabildikleri,
- Arkadaşlarıyla ilişki kurabildikleri, istediklerinde yalnız kalabildikleri,
- Görünmeden görebildikleri,
- Ulaşılabilir,
- Ve kendilerine ait olarak tanımlayabildikleri mekânlar tercih edilir.

Owens'a (1994) göre; gençler genellikle açık mekânların perspektif olarak olarak çevreyi görebildikleri, açıklık olanağı olan kısımlarını seçerler. Bu mekânlar onların seyirlerine imkân sağlar ve zihinlerini temizler. Bu yerler onlara istediklerini yapma şansı tanır ve güvende hissetmelerini sağlar.

Gençlerin çevresel algılarıyla ilgili en önemli çalışma Kevin Lynch'in (1977) Growing Up In Cities projesidir. Bu çalışma, gençlik çalışmalarının öncüsü olmuş ve başka pek çok çalışmaya yol göstermiştir. Bu çalışma uzun süreli oluşu, farklı şehirler içermesi açısından önemlidir.

Tercih edilen mekân özellikleri şu şekilde belirlenmiştir.

- Sosyal uyum ve kabul duygusu içeren
- Farklı aktiviteler bulunduran
- Emsal odaklı (emsalleriyle bir arada)
- Güvenli ve özgür hareket edilebilen
- Tutarlı toplum kimliğinin olduğu
- İnfomal oyunlar ve keşif fırsatı sunan yeşil alanların bulunduğu

- Organize sporların olduğu alanlar (Lynch, 1977).

Sonuç olarak gençlerin zaman geçirdikleri mekânlardan çeşitli beklentileri vardır ve bu beklentileri karşılayabilmek için mekânların bazı olanaklara sahip olması gerekir. Bu ilişki Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Gençlerin zaman geçirdikleri mekânlardan beklentileri ve mekânın olanakları

Gençlerin Zaman Geçirdikleri Mekânlardan Beklentileri	Mekânın Olanakları
Sosyal katılım, sosyal uyum, kabul duygusu	Yeşil alanların bulunduğu, Doğal Hareketli Çevreyi seyretmeye uygun, Açık
Emsallerle tanışma	
Etkinlik çeşitliliği, istediğini yapma şansı	
Sosyalleşme	
Akranlarla ilişki kurma	
Güvende hissetme-özgür hareket edebilme	
Kendine ait olarak tanımlama	

Dış mekânlar gençlerin hem fiziksel hem de algısal gelişimi için önemlidir (Bredow,2006). Kaplan ve Kaplan (1995) da “The Restorative Benefits of Nature: Toward an integrative framework” adlı çalışmalarında gençlerin çevreleriyle ilgili üç önemli

özellik tanımlamıştır. Buna göre gençler için dış mekân (Kaplan, 1995);

Uzaklaşma: Kaçma duygusu, diğer şeylerden uzak olma, kurtulma hissi uyandıran

Büyüklik: Çevrenin sınırlarını aşmadan deneyim edinmeye izin verecek kadar geniş ve çeşitli kısımların birbirleriyle ilişki kuracak kadar bütün

Cazibe: Zorlama olmadan istem dışı dikkat çekici olmalıdır.

Bu çalışmaya göre doğayla ilişkisinin gençler üzerinde iyileştirici etkileri vardır. “Doğa”, gençlerin bu mekânsal isteklerini karşılayabilir.

Korpela ve Hartig (1996) de gençlerin zaman geçirdikleri mekânların konfor, güvenlik, dinlendiricilik ve gündelik hayatın stresinden uzaklaşma ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Duygusal rahatlamaya imkân tanıyan mekânlar her zaman iyileştiricidir. Literatürde doğal mekanlar belirgin bir biçimde iyileştirici mekanlar olarak tanımlanmıştır (Hartig vd., 1991, Kaplan ve Kaplan,

1989, Kaplan ve Talbot, 1983, Ulrich vd., 1991). Doğa, gençlerin psikososyal yapılarını iyileştirerek mekânsal ihtiyaçlarını karşılayabildiğinden; doğallık genç mekânlarının sağlaması gereken önemli olanaklardandır.

Korpela'nın (1992) gençlerle ilgili çalışmasında negatif duygusal deneyimleri olan gençlerin; uygun bir mekânda bulduklarında dinledikleri, sakinleştikleri ve zihinlerini temizledikleri ortaya çıkmıştır. Korpela'nın araştırması fiziksel çevrelerinin farkındalıkları ve özelliklerinin gençlerin duygusal durumunu etkilediğini ortaya koymuştur. Korpela'nın sonuçlarına paralel olarak Kerr ve Tacon (1999), Staats, Gatersleben ve Hartig(1997) de insanların ruh hali ve duygusal durumunun buldukları yerle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Francis ve Lorenzo (2002) da genç çevrelerinde olması gereken özellikleri sınıflamıştır;

- Ulaşılabilirlik
- Etkinlik Çeşitliliği
- Maceraya olanaklılık, hareketlilik

- Güvenlik
- Sosyalleşmeye olanaklılık

Woolley ve Johns' ın (2001) çalışmalarında kaykaycı gençlerin mekan kullanımları incelenmiştir. Mekânda üç ana olanaklılık kategorisi ortaya çıkmıştır.

- Öncelikle fiziksel özellikler (bordür, basamaklar, trabzanlar, oturaklar gibi.) kaykaycılar için numaralar yapma, hareketlilik olanaklılığı sağlamaktadır.
- İkinci olarak şehrin ortasında oluşu ve Rallway adlı istasyona alana ulaşılması yani ulaşılabilirliği kaykaycılar için uygundur.
- Üçüncü olarak Tudor Square de çok sayıda kaykaycı yaşamaktadır. Bu da mekânın sosyal deneyim yani sosyalleşme için, kaykay hakkında bilgi ve yardım alma açısından uygun olması anlamına gelmektedir.

Genç mekânlarına ilişkin tüm bu araştırmalar incelendiğinde

- Gençlerin sosyalleşme için arkadaşlarıyla bir arada olabilecekleri,
- Birlikte vakit geçirebilecekleri,
- Farklı etkinliklere katılabilecekleri mekânlara ihtiyaç duydukları belirlenmiştir.

Başka bir deyişle genç çevrelerinin öne çıkan boyutu sosyalleşmedir. Bu durumda genç mekânları nasıl ve neye göre tasarlanmalıdır?- sorusu akla gelir.

Genç mekânları tasarlanırken gençlerin psikososyal yapısı dikkate alınmalıdır. Yahaya'ya (2003) göre gençlerin yaşamı onları karakterize eden sıfatlarla karakterize edilir.

- Gençler “aktif, sosyal, girişken, enerjik, maceracı, riski seven, dinamik, yaratıcı, meraklı, duygusal olarak değişkendir”.
- Başka bir deyişle gençlik; toplumun “en dinamik, en akışkan, hareketli ” kesimidir.
- Gençlik çağı “bağımsızlık” çağıdır. Genç evden kopar çevreye yönelir. Arkadaş grubu içinde “bağlılığa ve dayanışmaya” önem verir.

- Gençler “coşkulu, isyankâr, enerji dolu ve ilerleme tutkusu” içindedirler. Aynı zamanda bu dinamik grubun “yardımsever, kurtarıcı”, bunun için kendini tehlikeye atmaktan kaçınmayan “cesur” davranışlarına da sıkça rastlanır.
- Duygulanımlarında çok sık değişkenlik görülür. Gençlerdeki duygusal gelişim ve değişim konusunda dikkati çeken ilk noktanın, duyguların yoğunluğundaki artış ve istikrarsızlık olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda söz konusu duygusal dalgalanmalar;
 - Karşı cinse âşık olma,
 - Mahcûbiyet ve çekingenlik,
 - Aşırı hayâl kurma,
 - Tedirginlik ve huzursuzluk,
 - Yalnız kalma isteği,
 - Çalışmaya karşı isteksizlik ve
 - Çabuk heyecanlanma gibi duygulanım durumlarıdır.

Gençlerin fiziksel enerjileri duygu durumları ile birleştğinde ortaya çok önemli bir potansiyel güç çıkmaktadır. Geçiş dönemi olduğu için, bu gücün nasıl kullanıldığı sadece gençlik çağında değil, erişkinlik çağında da ruhsal ve toplumsal yönden sağlıklı, verimli bir birey olmayı belirleyecektir. Gençlerin bu psikososyal yapısı yanında zaman geçirdikleri açık mekânların sahip olması gereken olanakları da belirlemek gereklidir. Gençlerin psikososyal yapılarının güçlenmesi, olumlu sosyal ilişkiler kurmaları, ortama uyum sağlamaları, bağımsızlık elde ederek ilerde sosyal ve kişisel gelişimini tamamlamış sağlıklı bireyler olmaları için mekânların bazı olanakları sağlaması gerekmektedir. Araştırmalar incelendiğinde gençlerin psikososyal yapısına bağlı olarak hareketlilik, doğallık, etkinlik çeşitliliği, açıklık olanakları ön plana çıkmıştır (Bredow, 2006, Büküşoğlu ve Bayturan, 2005, Driskell, 2002, Hartup, 1992, Kaplan, 1995, Owens, 1994). Sonuçta;

Gençlerin sosyalleşme ve kişiselleşme ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için,

Uygun etkinlikleri (arkadaş gruplu ve tek ya da gruplar halinde yapılan etkinlikler) gerçekleştirmeye,

Bu etkinlikleri gerçekleştirebilmek için de

Doğallık, hareketlilik ve (etrafı seyretmeye uygun) açıklık olanaklarına sahip mekânlara ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir.

Bundan sonraki kısımda bu kavramlar detaylı olarak anlatılacak ve bunları ortaya koyan peyzaj özelliklerinin neler olduğu saptanmaya çalışılacaktır.

Genç Açık Mekânlarının Sahip Olması Gereken Olanaklar

Çalışmanın amacı gençlerin kullanımına uygun açık mekânların tasarım kriterlerini belirlemek olduğundan “olanaklılık (affordance)” kavramı gündeme gelmiştir. Araştırmanın kuramsal temelleri açısından önemli olan bu kavramı Gibson (1979) “ekolojik algılama” çerçevesinde önermiştir. Olanaklılıklar fonksiyonel önemlerinden dolayı, algılanan ve tanımlanan çevrenin davranışa neden olabilecek nitelikleridir. Bu anlamda farklı çevre özellikleri farklı davranışları destekler; diğer bir deyişle kimi davranışları desteklerken, kimilerini de kısıtlar.

Gibson’ın (1979) olanaklılık kavramı ile çevre-davranış uyumu (behavior-milieu synomorphy) birbirine çok yakın, birbirini zenginleştiren iki kavramdır. Dış mekânlar söz konusu olduğunda, iç mekânlardaki gibi her zaman tekrar eden bir etkinlikle ya da hatları çok belirgin bir programla karşılaşmak daha zordur. Ancak burada çevrenin davet edici

nitelikleri olarak adlandırılan olanaklar ön plana çıkmaktadır.

Gençlerin sosyalleşme ve kişiselleşme ihtiyaçlarını karşılayabilmek için uygun etkinlikleri gerçekleştirmeye, bu etkinlikleri gerçekleştirmek için de hareketlilik, doğallık ve (etrafı seyretmeye uygun) açıklık olanaklarına sahip mekânlara ihtiyaç duymaktadırlar.

Hareketlilik; Pek çok araştırmacı (Lozano, 1990, Owens, 1994, Reiss vd., 1994) genç çevrelerinin; enerjik-hareketli olması gerektiğini belirtmiştir. Hareketli çevreler; duygusal canlanma yaratan, kişide aktif olma, hareket etme isteği uyandıran çevrelerdir (Owens, 1994). Geboy ve arkadaşları (2001) hareketliliği Çevresel Deneyimlemenin Özniteliklerinden biri olarak değerlendirmişlerdir. Mekânın içerisinde, insan davranışı ile ilgili hareketliliğin algılandığı yoğunluk olarak tanımlamışlardır.

Özetle; mekânın “Hareketlilik” özelliğinden dolayı gençlerin psikososyal yapısında duygusal

canlanma, aktiflik, hareket etme isteği yani olumlu kazanımlar oluşur.

Doğallık; Çevresel deneyimleri inceleyen araştırmacılar; beğeniye, tercihe neden olan, deneyimleri olumlu yönde etkileyen pek çok fiziksel özellik tanımlamıştır (Kaplan vd., 1972; Balling ve Falk, 1982; Williamson ve Chalmers, 1982; Ulrich, 1986; Kaplan ve Herbert, 1987; Smardon, 1988; Bernaldez vd.,1989). Bunlardan biri de doğallıktır. Doğallık tercihi etkileyen güçlü bir faktördür (Kaplan vd., 1972; Purcell ve Lamp, 1984; Lamp ve Purcell, 1990).

R. Kaplan ve S. Kaplan (1989), R. Kaplan ve Talbot (1988) doğa deneyimlerinin gençlerin bilişsel gelişimine faydalı olduğunu ifade etmişlerdir. Tennesen ve Cimprich (1995) de doğallık içeren mekânların bilişsel faydalarına dikkat çekmiştir. Herzog (1985) de yaptığı çalışmada doğal çevrelerin iyileştirici ve dinlendirici yüzdesinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ulrich de kentin yapısal görüntüsüne göre doğal görüntülerin kişilerde pozitif

etki yarattığını ortaya koyarak, doğallığın kişiler üzerindeki pozitif psikolojik etkilerine dikkat çekmiştir (Kaplan, 1983). Coley, Kuo ve Sullivan (1997) ağaç ve diğer bitkilerin yoğunlukta olduğu, doğallık değeri yüksek açık mekânların gençler tarafından daha çok kullanıldığını ortaya koymuş, bu tür doğal mekânların konuşma, sohbet, piknik yapma, spor gibi etkinliklere yani sosyal iletişime olanak sağladığını da belirlemişlerdir. Ayrıca doğal ya da doğallık değeri yüksek mekanlarda zaman geçirmenin gençler için sosyal ve bilişsel açıdan pozitif sonuçları olmaktadır (Faber ve Taylor vd., 2002; Wells, 2000).

Özetle; mekânın “Doğallık” özelliğinden dolayı gençlerin psikososyal yapısında iyileştirici, dinlendirici, sosyalleştirici yani olumlu kazanımlar oluşur.

En basit şekilde doğallık; bir nesne ya da olayın, doğanın genel düzeni (işleyişi) ile tutarlı olma düzeyini açıklar. (Wohlwill, 1983).

Doğal çevreler yeşil alanlar ve bitkilerle özdeştir. Herzog’ a (1989) göre ön plandaki bitkiler doğallığı

etkiler. Zube ve arkadaşlarına göre ise insan yapısı elemanlar azaldıkça doğallık artar (Kalın, 2004). Genellikle doğallık; düzensiz kıvrımlı çizgi ve kenarlarla, biçimlerin ve renklerin sürekliliği, benzer renkleri ve düzensiz kaba pütürlü dokusuyla tanımlanır. Yapay çevreler ise düzenli çizgiler, lineer kenarlar, sert, sürekli olmayan biçimlerle tanımlanır (Barnhart vd., 1998). Purcell (1987) da doğal olarak algılanan çevrelerin “yapay” olarak algılanan çevrelerden daha çok tercih edildiğini ortaya koymuştur.

Açıklık; Doğal olarak mekânlar hareket edemezler; fakat insanlar mekân içerisinde hareket ettikçe, onların mekânla olan konumsal ilişkileri ile mekânı oluşturan parçaların birbirleri ile olan boyutsal ilişkileri değişmektedir. Bakış açısının sürekli değişmesi ile insanlar, zihinlerinde mekâna dair farklı ayrıntıları bir araya getirerek toplu bir mekân izlenimi oluştururlar (Cohen vd. 1989). Mekânsal kurgunun açıklık ve netliği sağlaması gerekmektedir. Aksi takdirde kullanıcılarda mekân ilişkilerini

algılayamama problemi oluşabilir. Mekânların, taşınması gereken en temel özellik, algıya açık ve net olması yani açıklığı sağlamasıdır.

Seyir imkânı sağlayan, çevrenin görülmesine olanak tanıyan, görüş açısı bitkiyle sınırlanmamış mekânlardır. Açıklık görsel geçirgenlik ile ilişkilidir. Eğer kişi mekânın içinden ileriye görebiliyorsa mekân daha açık algılanır. Başka bir deyişle açıklık engellenmemiş görme imkânıdır (Stamps,2005). Peyzaj algısı araştırmalarında genellikle insanların süreklilik gösteren açık vistaların olduğu peyzajları kullandıklarını ortaya koymuştur. Genişlik ve açıklık peyzaj tercihinde katkıda bulunan faktörlerdir (Stamps, 2005). Galindo ve Hidalgo (2005) da yaptıkları tercih çalışmasında bireylere güvenli bir bakış noktasından geniş bir perspektivle manzarayı izlemeyi sağlayan, açıklık düzeyi yüksek konumların tercih edildiğini belirlemişlerdir. Bredow (2006), Owens (1994), açıklığın gençlerin çevresel kullarımlarını arttıran, etkili bir özellik olduğunu ortaya koymuştur. Açıklık, gençlerin çevresel kullanımını arttırarak gençlerin

sosyalleşmesine olanak sağlar bu nedenle genç mekânlarında olması gereken bir özelliktir.

Başka bir deyişle açıklık; mekân ya da ortamdaki algılanan açıklık miktarı olarak tanımlanır. Pek çok araştırmacı açıklık ile mekânsal özellikler arasındaki ilişkileri ortaya koymuştur (Booth, 1995, Garling 1970, Hetherington, 1991, Kenneth, 1987, Michelmores, 1990). Garling'in (1970) araştırmaları mimari mekânın açıklık-kapalılık algısının fiziksel boyutunun bir fonksiyonu olduğunu ileri sürmüştür. Garling açıklık-kapalılık oranlarını hem fotoğraf hem de çalışma alanı üzerinden değerlendirmiş ve mekânın fiziksel boyutuyla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Gözlemciler açıklığı büyüklükle, kapalılığı küçüklükle özdeşleştirerek oranlamıştır. Açıklık ve kapalılık mekânın algılanan boyutuyla ilişkilidir. Spreiregen mekânın açıklık-kapalılık algısının gerçek boyutuyla ilişkili olmadığını ifade etmiştir (Garling, 1970). Stamps (2003) açıklığın, hareket özgürlüğü ve görüş ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Hafif dokulu bitkiler arka planın

algılanmasını sağlayarak açıklık hissi sağlar ve mekânın geniş algılanmasına sebep olur (Booth, 1995, Michelmores, 1990). Ayrıca homojen, yumuşak dokulu yüzeyler mekâna açıklık ve genişlik hissi katar. (Hetherington, 1991). Baskın ve pasif renkler (mavi-yeşil) de mekânı geniş ve açık algılatır (Kenneth, 1987).

Bazı çalışmalarda ise açıklık ile algısal özellikler arasındaki ilişkiler araştırılmıştır (Loewen vd., 1993, Schroeder ve Anderson, 1984, Herzog ve Bosley, 1992, Herzog ve Chernick, 2000, Thiel vd., 1986). Loewen (Loewen vd., 1993), açıklıkla güvenlik arasında pozitif bir ilişki bulmuştur. Çünkü açıklık görünürlüğü destekler bu da güvenlik için önemlidir. Schroeder ve Anderson (1984) da açıklık ile güvenliğin ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Herzog ve Bosley (1992) de orman çevrelerinde yaptıkları çalışmada açıklık ve sakinlik arasında pozitif ilişki olduğunu belirlemiştir. Herzog ile Chernick (2000) de kentsel ve doğal alanlarda tehlike algısını çalışmış ve açıklığın tehlikeyle negatif ilişkide olduğunu

belirlemiştir. Herzog ve Miller (1998) da doğa manzaralarıyla ilgili araştırmalarında; açıklık ile tehlike arasında negatif korelasyon olduğunu ortaya koymuştur. Nasar ve arkadaşları (1983) araştırmalarında açıklığın ağaçlara mesafe bakımından uzak olmayla ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır.

Thiel ve arkadaşlarına (Thiel vd., 1986) göre hareket ve görüş açısının kısıtlanması kapalılığı arttırarak açıklığı azaltmaktadır.

Özetle; mekânın “Açıklık” özelliğinden dolayı gençlerin psikososyal yapısında sakinlik, güvende hissetme, hareket özgürlüğü yani olumlu kazanımlar oluşur.

Sonuçta; hareketlilik, doğallık, açıklık olanakları genç mekânlarında olması gereken özelliklerdir.

Hareketlilik → Gençlerin aktif-enerjik yapısına uyumlu olarak harekete geçme isteği uyandırırken, çeşitli etkinlikler yapabilmeye, enerjik hissedebilmeye olanak sağlar,

Doğallık → Gençler için negatif etkilerden uzaklaşma, iyileşme, durulma hisleri yaratırken, doğada hissedebilme ve çevreyle ilişki kurabilmeye olanak sağlar

Açıklık → Hareket özgürlüğü izlenimi arttırarak daha algılanabilir çevreler oluşturur ve daha güvende olma anlamına gelir. Çevreyi seyredilmeye ve görünmeden görebilmeye olanak sağlar.

Bu nedenlerle genç açık mekânları için bu 3 olanak çok önemlidir ve yapılan tasarımlarda dikkate alınmalıdır. Bu nedenle bu çalışmada gençlere yönelik açık mekan tasarımları üretilecek ve tasarımlarda literatür taramasından elde edilen

- Hareketlilik,
- Açıklık,
- Doğallık olanakları kullanılacaktır.

Belirlenen olanaklar (hareketlilik, açıklık, doğallık) doğrultusunda peyzaj elemanları olan topoğrafya, donatı, bitki, su ve temel tasar öğelerinden

renk, doku, biçim kullanılarak tasarım kararları ortaya konmuştur.

Özetle; tasarlanacak mekânlarda tüm bu olanaklar (harekelilik, açıklık, doğallık) bulunmalı, gençlerin bir arada olmasına imkân sağlayan uygun mekânlar yaratılmalıdır. Gençlerin yaşadığı pek çok çevreye rağmen kentsel mekânlar genç yaşamında uzun süreli kullanıma imkân sağladığından, yaşamlarının önemli bir kısmını bu çevrede geçirdiklerinden çok önemlidir. Bu doğrultuda bundan sonraki bölümde seçilen kentsel mekânlara; belirlenen kriterler doğrultusunda tasarım senaryoları üretilmiştir.

Gençlere Yönelik Açık Mekân Tasarım Senaryolarının Üretilmesi

Çalışmanın ana amacı, belirlenen kriterlerin irdelenerek gençler için uygun olan mekân tasarım sürecine yarar sağlamak ve Türkiye Trabzon kentinde belirlenen açık mekânlara ilişkin bazı senaryolar oluşturmaktır. Bu bağlamda mevcut açık alanların analizleri yapıldıktan sonra elde edilecek bulguların mekânlar içerisinde oluşturulacak gençlere yönelik

yeni tasarımlar için değerlendirilmeye sunulması daha olumlu, görsel niteliği ve beğeni düzeyi yüksek ayrıca daha doğal ve hareketli algılanan mekânların oluşumuna katkıda bulunması hedeflenmiştir. Bu nedenle, genç- mekân ilişkilerini çevrenin fiziksel özellikleri kapsamında ele alan bu çalışmada, genç ihtiyaçlarının ve çevrenin fiziksel özelliklerinin tasarım sürecindeki etkinliğini vurgulanmaktadır. Gençlere yönelik fiziksel uyarıcıların, kullanıcı üzerinde yarattığı mekânsal etkilerin değerlendirilmesine yönelik kriterler önerilmektedir. Çalışmanın bundan sonraki kısmında kriterlere göre senaryolar oluşturulmuştur.

Trabzon kentinde bulunan ve gençlere yönelik açık mekân kriterleri bulunan Karadeniz Teknik Üniversitesi Kanuni Kampüsü, Ekopark ve Türk-Japon Dostluk Parkı incelenmiştir (Şekil 13). Kanuni kampüsünde hareket özgürlüğüne olanak sağlayan açık ve etkinlik çeşitliliğine olanak sağlayan hareketli yeşil tören alanı tasarlanmıştır. Ekoparkta havada giden yollar gençlerin enerjisini temsil edecek şekilde

tasarlanırken aynı zamanda doğallığın düşünöldüğü yeşil tepeler, farklı etkinliklerin (müzik performansı sergileme, uzanma, kitap okuma vb.) yapılabileceği hareketli sıradan olmayan oturma donatıları seçilmiştir. Türk-Japon dostluk parkı ise daha durağan ve sakin olmasına karşın, açık mekânları, gençlerin farklı etkinlikleri bir arada yapabileceği (paten kayma, su kenarında oturma, müzik performansı gösterme, romantikleşme vb.) mekân organizasyonu ile tasarlanmıştır.

Ekopark

Kanuni Kampüsü

Türk- Japon Dostluk Parkı

Şekil 13. Çalışma Alanları 2

Uygun bir şekilde tasarlandığında genç mekânlarının yoğun olarak kullanılacağı düşünülmektedir. Bu nedenle belirlenen tasarım kriterleri doğrultusunda mekânların mevcut durumları

üzerinden iyi tasarlanmış kriterler belirlenmiştir (Şekil 14). Daha sonra her mekânın başarılı bulunan tasarım kriterleri biraraya getirilerek bilgisayar yazılımı (Photoshop) ile en iyi genç mekânı senaryosu üretilmiştir (Şekil 15). Belirlenen kriterler esas alınarak yeniden düzenlenen kentsel açık mekânların, gençler için hareketli, doğal ve açık olması hedeflenmiştir.

Açıklık (hareket özgürlüğü yaratan açık alan yeşil alan)
Hareketlilik (Farklı etkinlikleri yapmayan olanak sağlayan kot farklılıkları)
Doğallık (sert zeminin az kullanıldığı geniş yeşil alan)
Etkinlikler (Top oynama, müzik performansı gösterme, oturma, dinlenme, seyretme, uzanma, oyun oynama)

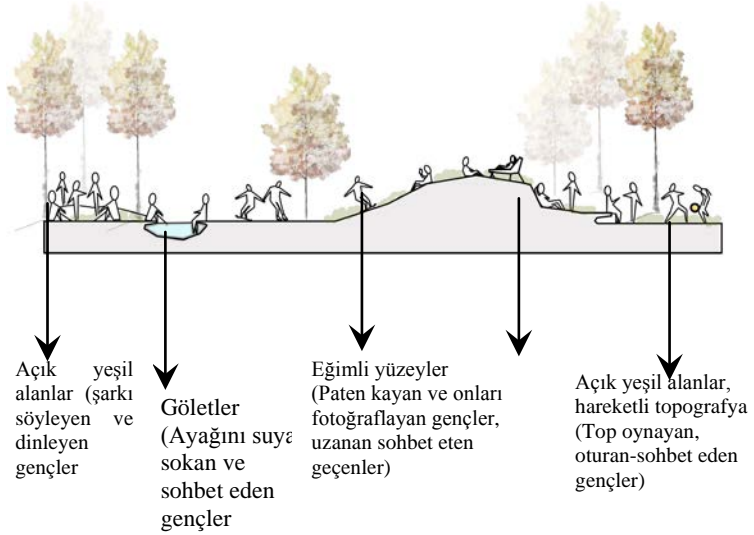

Hareketlilik (Havada giden yürüme yolları, hareketli oturma donatıları)
Doğallık (doğal yeşil tepeler)
Etkinlikler (paten kayma, yürüme, fotoğraf çekme, piknik yapma, oyun oynama)

Doğallık (Göletler, yeşil alanlar)
Açıklık (Çevreyi seyretme ve ağaçların olanak sağladığı görünmeden görebileme)
Etkinlik (Ayakı suya sokma, taş sektirme, paten kayma, oturma, romantikleşme)

Şekil 14. Genç mekânları için iyi tasarlanmış mevcut durum analizleri

Şekil 15. Genç mekânı senaryosu

Gençlerle ilgili bazı çalışmalar genç mekanlarının önemini vurgularken (Owens, 1994; Clark ve Uzzell, 2002; Bredow, 2006; Steinberg , 2007), bazı araştırmalar ise genç mekanlarının gençlerin istek ve ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanması gerektiğini ortaya koyar (Bredow, 2006; Driskell, 2002; Düzenli et al., 2010; Düzenli et al., 2012; Düzenli et al., 2016; Düzenli et al., 2016; Fitzgerald et al., 1995; Owens, 1994; Versteeg, 2003). Ancak gençlere yönelik mekânların nasıl tasarlanması gerektiğine ilişkin

bilimsel veriler yoktur. Gençler için uygun mekânlar yaratıldığında çevreyle ilişkileri artar, sosyalleşme şansları çoğalır ve beceri geliştirme seviyeleri yükselir. Bu araştırmanın en önemli yönlerinden biri gençlere uygun açık mekân tasarım önerileri geliştirmesidir.

Özetle; bu çalışmada, genç mekânlarından kentsel açık mekânlar ele alınarak gençlere uygun olarak tasarlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda tasarım kriterleri ve önerileri geliştirilmiştir.

Gençlerin ihtiyaçlarına göre belirlenen olanaklar ve buna bağlı olarak oluşturulan tasarım kriterleri; yenilenecek, canlandırılacak genç mekânlarında, yeni oluşturulacak genç mekânlarında kullanılabilir.

Belirlenen olanaklara göre hazırlanan tasarım senaryolarında; gençlerin ihtiyaçlarını karşılayan bu nedenle de kullanım oranı yüksek; hareketlilik, açıklık, doğallık algısının yüksek olduğu kentsel açık mekânlar oluşturulmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM 3

YAŞLILIK ÇAĞI VE İHTİYAÇLARI

Ülkemizde ve dünyada hayat standartlarının artışı, ölüm oranlarının azalması ile yaşlı nüfus sayısında bir artış gözlemlenmektedir. Kentsel ortamda değişen yaşam biçimlerinin bir sonucu olarak yaşlı bireylerin sürekli değişen ve dönüşen kent dinamiğine, kentsel mekânlara uyum sağlamaya çalışmaları, yaşlılar üzerinde fiziksel, sosyo-ekonomik ve psikolojik sorunları içinde barındırmaktadır.

Yaşlılık dönemi bireyin üretimden çekildiği, rol-statü kayıpları yaşadığı, bağımlılığın ve kaza riskinin arttığı, fiziksel gücün azaldığı, bedeninin dış çevreye uyumunun ve direncinin zayıfladığı, hastalıklara yatkın olduğu bir dönem olarak hem sağlık sistemini hem de sosyal, ekonomik sistemleri ilgilendiren çok yönlü bir toplum sağlığı sorunudur (Howell, 1980; Kitwood & Bredin, 1992; McKee, Houston & Barnes, 2002). Psikolojik alanda da yaşlılık önemli sorunları beraberinde getirmektedir. Yeni durumlara uyumu zorlaşan, zihinsel işlevleri yavaşlayan, günlük

yaşamını sürdürmede bağımlı hale gelen yaşlılar üretkenlik dönemini geride bırakmışlardır. Yetersizlik ve işe yaramazlık duygularını ortaya çıkaran bu durum yaşlıları çeşitli psikiyatrik sorunlara doğru itmektedir. Emeklilik sonrası topluma aktif olarak katılım azalır. Ayrıca günlük rutinlerin değişmesi, amaç ve sosyal çevre kaybı, depresyon, düşük gelir gibi sorunlar ortaya çıkar.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından Yaşlılık başlangıcı 65 yaş olarak belirlenmiştir (WHO, 1989). Hangi kişiliğe sahip olursa olsun bireyler yaşlılıkta, psikososyal olarak bazı sorunlarla karşılaşmaktadır ve bu durum bireylerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyerek uyum gücünü yaşamalarına yol açmaktadır. Biyolojik etkenler kadar sosyal çevre (toplumsal etkenler) ve çevresel etkenler de kişiliği etkiler (Erickson 1950, Steinberg 2007, Düzenli vd. 2012). Yaşlıların kendilerini sosyal, ruhsal yönden iyi hissetmelerini sağlayabilmek için onların dünyalarında olumlu değişimler yaratmak gerekir. Uygun çevresel düzenlemeler yaşlıların sosyal entegrasyonlarını

arttırmada yaşamlarında olumlu değişim yaratmada etkilidir. Bu nedenle yaşlıların zaman geçirmeleri için uygun çevreler sağlamak ruhsal memnuniyetleri, kişilik gelişimleri açısından önemlidir.

Emeklilik, yaşam standardının değişimi vb. sosyal değişimlerin yarattığı yeni ortama ve zamana uyum sağlama yaşlıda; korku, endişe, bencillik, yalnız ve işe yaramaz hissetme gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olur (Çimen, 1996; Günaydın,1996; Danişık, 2005). Bu nedenle yapıcı, sosyalleştirici ortamlar yaratılarak yaşlılık endişelerinin azaltılması gerekir. Sosyalleşen, emsalleri ve toplumla ilişki kuran yaşlılar psikososyal açıdan sağlıklı bireyler olarak yaşadıkları ortama uyum sağlayabilir. Yaşlı kendini toplumla uyumlu sosyal bir birey olarak gördüğünde ruhsal açıdan gelişir, çevresinde onaylandığını, benimsendiğini hisseder. Yaşlıların ihtiyaçları şu başlıklar altında toplanabilir; Saygı görme, kendini kontrol edebilme, hoşlanılan ve memnunluk veren etkinliklerde bulunma, topluma katkıda bulunan birey olma, genç insanlarla iletişime devam etme, fiziksel ve

zihinsel açıdan sağlıklı bir hayat sürme (Kılavuz, 2002).

Yaşlı insanlarda huysuzluk, alınganlık, kendi kendine konuşma, unutkanlık, geçmişe odaklanma, şimdiki nesli beğenmeme ve eleştirme, anlattıklarını yineleme gibi ruhsal belirtiler görülür (Erickson,1997; Brown ve Lowis,2003). Sosyalleşme ve sağlıklı ruhsal gelişim bu davranışların azalmasına yardımcı olur.

Ruhsal gelişime yönelik olarak;

- Yaşlıların içedönük, benmerkezci davranışlardan kurtulmak için etkinlik içinde olma ve yeni etkinlikler oluşturarak yaşamlarını düzenleme,
- Olumlu kimlik geliştirmeye yönelik olarak topluma yararlı olabilmek,
- Sağlıklı ve aktif bir birey olmak için diğer bireyler ve emsalleri içinde saygınlık görme ihtiyaçları olduğu belirlenmiştir.

Yaşlıların emsalleriyle etkileşimi önemli bir ihtiyaçtır. Sosyal ilişkileri sürdürebilme ve etkinliklere katılma sağlıklı yaşlanma sürecinin en önemli

göstergeleridir (Rowe ve Kahn 1997). Yaşlıların kendilerini iyi hissetmeleri ve yaşama memnuniyetleri yani yaşam kaliteleri sosyal ilişkilerinin ve boş zaman etkinliklerinin çokluğuna bağlı artmaktadır (Lemon, Bengston ve Peterson 1972). Yaşam kalitesi kişinin nasıl hissettiği, sağlık ve sosyal durumunun iyi olup olmadığı, eğitim düzeyi, serbest zaman kalitesi, ekonomik durum, ikamet koşulları, kişisel güvence vb. durumların oluşturduğu bir boyuttur. Sosyal kimlik gelişimi yüksek düzeyde olan yani emsalleri ve toplumla sosyal ilişkiler kurabilen yaşlılar; yaşam kaliteleri yüksek yaşlanma sergilerler (Fortinash ve 2001). Yaşlılık, kişinin kendini toplumdan geri çektiği bir dönem haline gelmemeli, ruhsal ve sosyal etkinliklerde sürekliliğini sürdürdüğü aktif bir dönem olmalıdır (Tufan,2002).

Sosyal gelişime yönelik olarak:

- Yaşlılık döneminin tüm tehditlerine karşı koyabilmek için, toplumla ve emsalleriyle ilişki kurma

- Sosyal kimliklerini şekillendirmek için, bir grubun üyesi olma İhtiyacının olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak; yaşlıların psikososyal yapılarına bağlı olarak;

1. Ruhsal gelişime ve
2. Sosyalleşmeye yönelik belirli ihtiyaçları vardır.

Bu ihtiyaçların belirlenmesi yaşlıların açık mekân etkinliklerini ve bu etkinliklere olanak sağlayan mekânlar ile mekânsal özellikleri de etkiler.

Yaşlılara Yönelik Açık Mekân Etkinlikleri

Açık mekân etkinlikleri, kullanıcıların ihtiyaçlarına bağlı olarak gerçekleştiğinden hangi ihtiyaçların hangi etkinliklerle örtüştüğünün belirlenmesi tasarımcılar açısından oldukça önemlidir. Boş zaman etkinlikleri çok çeşitlilik gösteren bu nedenle sınıflandırılması zor bir etkinlik grubudur. Türüne göre fiziki (spor, dans vb.), sosyal (arkadaşlarla vakit geçirme, gönüllü kuruluşlarda çalışma vb.), kültürel (müze gezme, resim sergilerine

katılma vb.), edebi (şiir, roman, yazı yazma), turistik (seyahat, tatile çıkma), sanatsal (el sanatları, fotoğrafçılık, resim, hat, ebru vb.),seyirsel (ev izleme, sinema, tiyatroya gitme), entelektüel (dergi, kitap okuma), oyunlar (satranç, tavla vb.), bahçe etkinlikleri (çiçek yetiştirme, kuş besleme vb.) şeklinde birçok grup altında toplanan etkinlikler bulunur. Yaşlıların azalan görev ve sorumluluklarına karşın artan boş zamanları vardır. Yaşlılıkta da yaşam kalitesini arttırmak dışı dönük sosyal bireyler olmalarını sağlamak açısından boş zaman etkinlikleri çerçevesinde yaşlıların etkinliklerini ihmal etmemeleri gerekir. Bu nedenle yaşlılar açık mekân etkinliklerine (hava alma, seyir, sohbet, yürüyüş vb.) yönlendirilmelidir çünkü bu etkinlikler yaşam kalitesini arttırır (yaşam doyumu, iyimser olma, düşük depresyon, yüksek algı vb.) ve olduklarından daha fazla şey ifade eder (Selekler 2007). Yaşlıların aktif yaşlanmaları yani toplumla sosyal ilişkiler kuran aktif bireyler olmaları hem sosyal hem de ruhsal açıdan gereklidir (Memichetti vd. 2015).

Etkinliklerde yaşanan etkileşimler yaşlıların yaşam deneyimlerini zenginleştirerek yaşam doyumlarını arttırmaktadır. Ruhsal gelişime yönelik etkinlikleri gerçekleştirmelerine uygun, sakin ve huzurlu yapılarını geliştiren mekânlarda yapılan bireysel etkinlikler yaşlıların güçlü yanlarını ortaya çıkararak kendilerine olan güven duygusu, topluma uyum sağlama, kabul görme ve üretkenlik duygusunu geliştirmekle birlikte yaşam kalitelerini arttırmaya yardımcı olmaktadır. Daha çok bireysel yapılan etkinliklerdir. (hava alma, oturma, çay içme, uzanma, gazete-kitap okuma vb.)

Boş zaman etkinliklerine katılım yaşlılık sonucunda kişinin yaşantısında meydana gelen değişikliklerle (emeklilik, yakınlarının vefatı, fiziksel sorunlar, statü kaybı, dışlanmışlık hissi vb.) baş etmesine yardım eden önemli bir faktördür (Raymore ve Scott, 1998; West vd., 1996, Allison ve Smith, 1990, Aiken, 1995). İnsan ve çevreyle aktif ve pozitif etkinliklere katılan yaşlı bireyler faaliyet sırasında ya da sonrasında olumlu duygular ifade eder depresyon

ve sıkıntı azalır (Murphy, 2003). Günlük yaşamında aktif, sosyal ilişki ve iletişimleri yeterli, psikolojik yetenek ve becerilerini koruyabilen yaşlılar, yaşam tecrübelerini daha efektif kullanır ve özel durumlar karşısında bunları devreye sokarak, çevreye daha kolay uyum sağlar. Bunlar yaşlının motivasyonunu da arttırır (Kruse ve Lehr 1999, Tufan 2007). Aktivite (etkinlik) teorisi (activity theory) de kişiler yaşlandıkça aktivitelerini sürdürdükleri ölçüde mutlu olduklarını savunur (Hooyman ve Kiyak, 1996). Gerçekten aktif olan yaşlıların olmayanlardan daha mutlu olduklarını gösteren kanıtlar vardır (Kelly, Steinkamp ve Kelly 1987). Bireyin yaşam doyumunun etkinlikleriyle ilişkili olduğuna dayanan “aktivite teorisi” mutluluğun bireyin kendi etkinliklerinden kaynaklandığını kabul eder. Bu nedenle sosyalleşme ihtiyaçlarına yönelik etkinliklerin belirlenmesi psikososyal gelişim sürecinin tamamlanabilmesi açısından önemlidir. Bu kısımda etkinlikler genellikle arkadaş oldukları emsallerle birlikte gerçekleşir (Konuşma-Sohbet Etme, Emsallerle Vakit Geçirme, Torun gezdirme, Buluşma, Tavla oynama vb.).

Tablo 12. Yaşlıların açık mekân kullanımına örnekler

Yaşlıların kişisel ve sosyal gelişimlerine yönelik etkinliklere katılarak boş zamanlarını geçirebilecekleri uygun mekânlar yaratıldığında, ihtiyaçlarına uygun olanaklar sağlandığında; çevreyle ilişkileri artar, sosyalleşme şansları çoğalır ve mutluluk seviyeleri

yükselir. Çoğu mekânlar yaşlıların ruhsal gelişimlerine bağlı olarak ortaya çıkan ihtiyaçları ve olanakları göz ardı edilerek planlanmaktadır. Genellikle çocuk ve yetişkinler gibi diğer yaş gruplarının ihtiyaçları doğrultusunda toplumsal mekânlar biçimlenmektedir. Yaşadıkları toplumsal çevre çeşitliliğe imkân sağlıyor, farklı tercihlerde bulunma fırsatı sunuyorsa yaşlılar için uygun demektir.

Yaşlı Mekânları

Uygun açık mekânlarda zaman geçirmek; yaşlıların bu psikolojik sorunlarını azaltarak, topluma uyum sağlamalarına yardımcı olabilir. Kentsel açık mekânlarda insanlarla kurulan bağların ve toplumsal rollerin sürdürülmesi yaşlıların mutluluklarını önemli ölçüde etkilemekte, sosyal ihtiyaçların karşılanmasıyla yaşanan ortamlardan duyulan memnuniyet düzeyi artmakta ve kent ile sürdürülebilir bir ilişki sağlanmaktadır (Harel, 1981). Mekânlar; kullanıcının fiziksel, sosyal, psikolojik ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçlara uygun etkinlikleri desteklediği ölçüde

yaşam konforu sağlar. Mekânın ölçeği ne olursa olsun, yaşam alanı oluşturduğu kullanıcılar için fiziksel, kültürel, psikolojik ve sosyal bağlamda algılanabilir (okunabilir) ve yaşanabilir olması tasarımların amacı olmalıdır.

Mekânların kullanılabilirliği, kullanım amacı ve sıklığı gibi faktörler, kullanıcıların (çocuk, genç, yetişkin, yaşlı) ihtiyaçlarına bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Yaşam süresince değişen ve şekillenen davranış biçimleri, alışkanlıklar ve bireyin fiziksel koşulları mekân kullanımını etkilerken, mekânın organizasyonu da aynı şekilde bireyin mekânı kullanım biçimini etkiler. Özellikle yaşlı mekânlarının, yaşlıların ihtiyaçları, sahip oldukları beceri ve gereksinimleri doğrultusunda ele alınması gerekmektedir.

Kentsel açık mekân kullanımının yaşlı bireylerin psikososyal yapısı üzerine etkileri birçok araştırmanın konusu olmuştur. Özellikle doğal peyzaj elemanlarının mekânda varlığının insanın fiziksel ruhsal sağlığını iyileştirici ve yenileyici etkileri olduğu ileri

belirlenmiştir (Ulrich, 1983; Kaplan, Kaplan & Ryan, 1998; Herzog, Maguire & Nebel, 2003; Simonic, 2006). Açık mekânlarda zaman geçiren yaşlı bireylerin uyku düzenlerinin iyileştiği, daha az ağrı şikâyetinde buldukları, fiziksel rahatsızlıklarının azaldığı, demans ve Alzheimer semptomlarının yavaşladığı araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur (Zeisel, Silverstein, Hyde, Levkoff, Lawton & Homes, 2003; Fujita, Chaves, Motohashi & Shinkai, 2006; Connel, Sanford & Lewis, 2007; Jacobs, Cohen, Hammerman, Azoulay, Maaravi & Stessman, 2008; Oğuz, Çakıcı, Sevimli & Özgür, 2010). Yaşam çevrelerinin kalitesi ile yaşlıların sağlığı arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Yaşlılar ihtiyaçlarına olanak sağlayan çevrelerde zaman geçirdiklerinde daha çok fiziksel etkinliğe katılırlar. Daha fazla etkinliğe katılmak emsalleriyle beraber zaman geçirebilmelerine ve sosyal hayata dâhil olmalarına olanak sağlar (Sugiyama &Thompson, 2007).

Sonuçta yaşlı ihtiyaçlarına uygun tasarlanan mekânlar; sağlıklı sosyal çevrenin oluşmasına katkı

sağlar, toplumun fiziksel-ruhsal sağlığının korunmasına, bu mekânların herkes tarafından sahiplenilmesine ve kent kimliğinin oluşmasına da yardımcı olur. Yaşlı mekânlarının önemini vurgulayan pek çok çalışma (Orsega-Smith, Mowen, Payne Godbey, 2004; Sugiyama & Ward Thompson 2007; Booth, 2000) yapılmıştır. Bazı araştırmalar ise yaşlı mekânlarının yaşlıların istek ve ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanması gerektiğini ortaya koymuştur (Howell 1980; Kitwood & Bredin, 1992; McKee, Houston & Barnes, 2002). Ancak yaşlılara yönelik mekânların nasıl tasarlanması gerektiğine ilişkin bilimsel veriler kısıtlıdır. Diğer bir deyişle; yaşlılara uygun kentsel açık mekânlar için tasarım ölçütleri ortaya koymak, yaşlıların kentsel yaşama katılımlarını, kentsel açık mekan kullanımlarını araştırmaktır. Çünkü yaşlılık döneminde zorunlu meşguliyetler azalır, boş zamanlar artar eğer bu boş zamanları doğru mekânlarda geçirmezlerse yaşlılar, çatışmalara ve maddi-manevi krizlere maruz kalır.

Yaşlılıkta da yaşam kalitesini arttırmak açısından serbest zaman etkinlikleri çerçevesinde yaşlıların etkinliklerini ihmal etmemeleri gerekir. Yaşlılar açık mekân etkinliklerine yönlendirilmelidir, çünkü bu etkinlikler yaşam kalitesini artırır ve olduklarından daha fazla şey ifade eder (Selekler, 2007; Menichetti, Ciproso, Bussolin & Graffigna, 2015). Bu nedenle kentsel açık mekânlarda yaşlıların hangi etkinlikleri yaptıklarını belirlemek amaçlanmış ve en çok emsallerle vakit geçirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü yaşlı için arkadaşlık çok önemlidir. Emsallerle birlikte olmak yaşlının yaşam doyumunda belirleyici rol oynar (Görgün-Baran, 2008). Rose'a (1965) göre gençlerden kopan ve kendi aralarında etkileşime ağırlık veren yaşlılar, emsalleriyle daha fazla bir arada olarak toplumsal bir alt grup oluşturur. Bu nedenle yaşlıların emsalleriyle sohbet ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri açık mekânlar olması önemlidir. Bu çalışmada bu etkinliğin ön plana çıkması da bu bilgileri desteklemektedir.

Oturmak-dinlenmek, yaşlılar için oldukça önemli bir davranış biçimidir. Yaşlıların fiziki kısıtlamaları onları daha pasif etkinliklere yönlendirir, bu nedenle kentsel açık mekânlarda, parklarda; oturma, dinlenme, seyir gibi etkinlikler onların önemli boş zaman etkinliklerindedir (Karan, Doğan, Gündüz, vd, 2007). Çünkü yaşlıların en önemli ihtiyaçlarından biri dinlenme, huzur bulmadır (Simmons, 1980; Koç, 2002). Bu nedenle kentsel açık mekânlarda yaşlıların neden en çok oturup dinlendiğini anlamak mümkündür.

Yaşlı Mekânlarına Yönelik Peyzaj Kriterleri

Yaşlıların; sakinlik; doğallık, ulaşılabilirlik ve güvenlik olanakları sunan kentsel açık mekânları tercih ederler. Genellikle insanlar su ve bitki gibi doğal elemanlar içeren çevreleri tercih ederler (Kaplan & Kaplan, 1989; Kaplan & Kaplan, 1990; Kaplan, 1995; Ulrich, 1992) ve doğal çevreler insanların iyi hissetmesini sağlar (Kaplan, 1995; Ulrich, 1991). Kaplan ve Kaplanın (1990) çalışmaları doğallığın önemli iyileştirici ve yatıştırıcı etkileri olduğunu

belirlemiştir. Herzog (1989) da yaptığı çalışmada doğal çevrelerin iyileştiricilik ve dinlendiricilik yüzdesinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle yeşil dokuya sahip park vb. kentsel açık mekânlar yaşlılar tarafından tercih edilir. Ulaşım sorunu olmaması, kentsel açık mekânların yaşlılar tarafından kullanımını artırır, yürüyerek veya toplu taşıma araçlarıyla kolayca ulaşmaları kullanım durumunu etkileyen önemli nedenlerdir. Güvenlik de yaşlıların kullanımını etkilemekte, güvenli mekânlar onları memnun etmekte ve yaşam kalitelerini arttırmaktadır. Sonuç olarak; yaşlıların önemli ihtiyaçlarından olan huzur ve sükûneti sağlayan, onların güven ve uyum duygusunu geliştiren, etkinlikler yapmalarına imkân tanıyan, ayrıca emsalleriyle vakit geçirebilecekleri; sakin; doğal, ulaşılabilir, güvenli kentsel açık mekânlar özellikle kent parkları tasarlanmalıdır.

Bu nedenlerle yaşlı açık mekânları için bu 3 olanak çok önemlidir ve yapılan tasarımlarda dikkate alınmalıdır. Bu nedenle bu çalışmada yaşlılara yönelik

açık mekan tasarımları üretilecek ve tasarımlarda literatür taramasından elde edilen

- Sakinlik,
- Doğallık,
- Ulaşılabilirlik olanakları kullanılacaktır.

Belirlenen olanaklar (sakinlik, doğallık, ulaşılabilirlik) doğrultusunda peyzaj elemanları olan topoğrafya, donatı, bitki, su ve temel tasar öğelerinden renk, doku, biçim kullanılarak tasarım kararları ortaya konmuştur.

Özetle; tasarlanacak mekânlarda tüm bu olanaklar (sakinlik, doğallık, ulaşılabilirlik) bulunmalı, yaşlıların bir arada olmasına imkân sağlayan uygun mekânlar yaratılmalıdır. Yaşlıların yaşadığı pek çok çevreye rağmen kentsel mekânlar yaşlı yaşamında uzun süreli kullanıma imkân sağladığından, yaşamlarının önemli bir kısmını bu çevrede geçirdiklerinden çok önemlidir. Bu doğrultuda bundan sonraki bölümde seçilen kentsel mekânlara; belirlenen kriterler doğrultusunda tasarım senaryoları üretilmiştir.

Yaşlılara Yönelik Açık Mekân Tasarım

Senaryolarının Üretilmesi

Çalışmanın ana amacı, belirlenen kriterlerin irdelenerek yaşlılar için uygun olan mekân tasarım sürecine yarar sağlamak ve Türkiye Trabzon kentinde belirlenen açık mekânlara ilişkin bazı senaryolar oluşturmaktır. Bu bağlamda mevcut açık alanların analizleri yapıldıktan sonra elde edilecek bulguların mekânlar içerisinde oluşturulacak yaşlılara yönelik yeni tasarımlar için değerlendirilmeye sunulması daha olumlu, görsel niteliği ve beğeni düzeyi yüksek ayrıca daha doğal ve sakin algılanan ulaşılabilir mekânların oluşumuna katkıda bulunması hedeflenmiştir. Bu nedenle, yaşlı- mekân ilişkilerini çevrenin fiziksel özellikleri kapsamında ele alan bu çalışmada, yaşlılık ihtiyaçlarının ve çevrenin fiziksel özelliklerinin tasarım sürecindeki etkinliğini vurgulanmaktadır. Yaşlılara yönelik fiziksel uyarıcıların, kullanıcı üzerinde yarattığı mekânsal etkilerin değerlendirilmesine yönelik kriterler önerilmektedir. Çalışmanın

bundan sonraki kısmında kriterlere göre senaryolar oluşturulmuştur.

Çalışma alanı olarak öncelikli olarak Trabzon kent merkezinde ve yaşlı kent mekânları kriterlerini barındıran ve yaşlılar tarafından sıklıkla ve uzun süreli kullanılan bulunan Atatürk Meydan Parkı seçilmiştir. Bu alan hem ulaşılabilir, hem süs havuzlarının bulunduğu ve sakin dinlendirici bir etksi bulunan hem de ağaç altı oturmaların da bulunduğu bir yerdir. Yaşlılar tarafından çok sık kullanıldığı için emsallerle vakit geçirmeyede olanak sağlamaktadır. İkinci olarak 100. Yıl parkı incelenmiştir. Bu alanın yaşlılar için seçilme nedeni, doğal, bol yeşil alanın bulunduğu sakin, huzurlu bir alan olmasıdır. Ancak bu olumlu özelliklerini yanında ulaşımın araçla olmak zorundadır. Bu nedenle birlerini yardımı ile ya da yalnızca araç kullanabilen yaşlıların buraya gelebilmesi negatif yönüdür (Şekil 16). Uygun bir şekilde tasarlandığında yaşlıların mekânları yoğun olarak kullanacağı düşünülmektedir.

Atatürk meydan parkı

100. yıl parkı

Şekil 16. Çalışma alanı 3

Uygun bir şekilde tasarlandığında yaşlı mekânlarının yoğun olarak kullanılacağı düşünülmektedir. Bu nedenle belirlenen tasarım kriterleri doğrultusunda mekânların mevcut durumları üzerinden iyi tasarlanmış kriterler belirlenmiştir (Şekil 17). Daha sonra her mekânın başarılı bulunan tasarım kriterleri biraraya getirilerek bilgisayar yazılımı

(Photoshop) ile en iyi yaşlı mekânı senaryosu üretilmiştir (Şekil 18). Belirlenen kriterler esas alınarak yeniden düzenlenen kentsel açık mekânların, yaşlılar için doğal, sakin ve ulaşılabilir olması hedeflenmiştir.

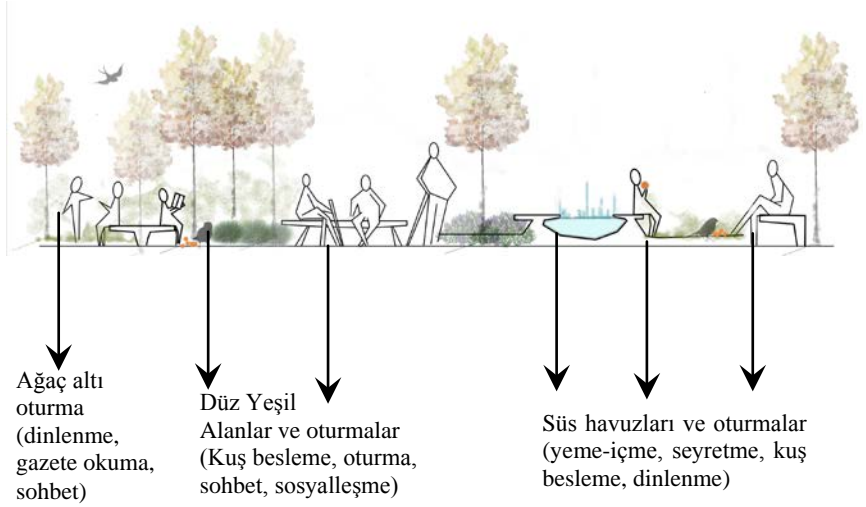

Sakinlik (su sesinin vermiş olduğu dinginlik, oturma birimlerinin sağladığı dinlenme oturma)
Ulaşılabilirlik (Kent merkezinde, herkesin rahatlıkla ulaşabileceği bir yer)
Doğallık (Ağaç, su yeşil alanların sağladığı doğal ortam)
Etkinlik (Oturma izlenme)

Sakinlik (Kalabalıktan uzak birbirini görebilecek ancak rahatsız etmeyecek mekân organizasyonu)
Doğallık (Geniş yeşil alanlar ve ağaçlar)
Etkinlik (Piknik yapma, yürüyüş, oturma, sohbet)

Şekil 17. Yaşlı mekânları için iyi tasarlanmış mevcut durum analizleri

Şekil 18. Yaşlı mekânı senaryosu

Özetle; bu çalışmada, yaşlı mekânlarından kentsel açık mekânlar ele alınarak yaşlılara uygun olarak tasarlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda tasarım kriterleri ve önerileri geliştirilmiştir. Yaşlıların ihtiyaçlarına göre belirlenen olanaklar ve buna bağlı olarak oluşturulan tasarım kriterleri; yenilenecek, canlandırılacak yaşlı mekânlarında, yeni oluşturulacak yaşlı mekânlarında kullanılabilir.

Belirlenen olanaklara göre hazırlanan tasarım senaryolarında; yaşlıların ihtiyaçlarını karşılayan bu nedenle de kullanım oranı yüksek; sakinlik, ulaşılabilirlik, doğallık algısının yüksek olduğu kentsel açık mekânlar oluşturulmaya çalışılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kullanıcı çeşitliliğini önemseyen ve tasarımı bütünsel olarak ele alan yaklaşımlar yirminci yüzyılın son çeyreğinden günümüze kullanıcı odaklı tasarım, kullanıcı dostu tasarım, kapsayıcı tasarım, yaş dostu tasarım, evrensel tasarım ya da herkes için tasarım gibi isimlerle kavramsal olarak ele alınmaktadır. Kullanıcıyı temel alan tasarım yaklaşımı, kullanıcılara eşit, özgürlükçü, güvenli, etkin ve konforlu kullanımı seçme şansı tanıyarak yaşam kalitesini de artırmaktadır.

Farklı kullanıcıların gereksinimlerini dikkate alarak mekânın kullanım düzeyinin artırılması ve kullanıcıların kolay, güvenilir ve sağlıklı bir şekilde mekânı kullanabilmelerini sağlamak tasarımın temel amacı olmalı; kullanıcıların mekâna değil, mekânın

kullanıcılar için uygun olması sağlanmalıdır. Tüm kullanıcıların çocukluktan yaşlılığa değin farklı aşamaları ve farklı gereksinimleri, istekleri, beklentileri vardır, buna bağılı olarak insan değerin bil gisiyle mekânları tasarlamak gerekir (Aközer, 2007). Bu çalışmada da amaç, çocuk, genç ve yaşlıların farklılaşan ihtiyaçlarını, bu ihtiyaçlara yönelik olarak gerçekleştirdikleri etkinlikleri, bu etkinliklerin gerçekleşmesi için açık mekânların sağlaması gereken peyzaj kriterlerini ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında bu kriterlere bağılı olarak farklı kullanıcılar için mekân senaryoları üretilerek, tasarımcılara ışık tutmak amaçlanmıştır.

Fiziksel çevrenin çocuk, genç, yaşlılara sunduğı olanaklar, ilişkiler ve belirlenen peyzaj kriterleri;

- Yenilenecek, canlandırılacak kentsel açık mekânlarında,
- Yeni oluşturulacak kentsel açık mekânlarda kullanılabilir.

Sonuç olarak; çevrenin sunduğu olanakların türleri, zenginliği mekânın kullanım düzeyini etkiler. Bu nedenle mekânlar kullanıcısının ihtiyaçlarına yönelik olarak tasarlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Açıkalın, A., Summak, E. G. ve Summak, S.(2003).
Kundaktan Okula Çocuklarımız. Ankara: Pegem.
- Aiken, L.R. (1995). *Aging an Introduction of Gerontology*. Sage Publication: California.
- Akandere, M. (2003). *Eğitici Okul Oyunları*. Nobel Yayıncılık: Ankara.
- Akandere, M. (2013). *Eğitici Okul Oyunları*. 3. Baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aksoy, B.A. Ve Çiftçi, H.D. (2008). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişimi Destekleyen Oyunlar*. Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Allen, J. P., Philliber, S., Herrling, S. ve Gabriel, K. P.,1997. Preventing teen pregnancy and academic failure: Experimental evaluation of a developmentally based approach. *Child Development*, 64,729-742.
- Allison, M.T. and Smith, S. (1990). *Leisure and Quality of Life: Issues Facing Racial and Ethnic*

Minority Elderly. Therapeutic Recreation Journal, 24: 50-63.

And, M. (2003). *Oyun Ve Būgū-Türk Kūltüründe Oyun Kavramı*. İstanbul: Yapı Kredi.

Atlı, G. (2002). *Aile Ve Çocuk Eğitimi Üzerine Sohbetler*. Etüt Yayınları, İstanbul.

Bacanlı, H., (2002). *Gelişim Ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları.

Barnhart, S.K., Perkins N.H., Fitzsimonds, J., 1998. Behaviour and outdoor setting preferences at a psychiatric hospital. *Landscape Urban Planning*, 42, 147–156.

Başal, H. A., (2004). *Nasıl Mutlu Bir Çocuk Yetiştirebilirim*, İstanbul: Morpa Kultur Yayınları.

Bayhan, P. Ve Artan İ., (2007). *Cocuk Gelişimi Ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kultur Yayınları.

Beck, U., 1992. *Risk Society: Towards A New Modernity*, London: Sage.

- Bell, J. F., Wilson, J. S. , Liu, G. C. (2008).
Neighborhood Greenness And 2-Year Changes In
Body Mass Index Of Children And Youth.
American Journal Of Preventive Medicine, 35(6),
547-553.
- Bernáldez, F.G., Rey Benayas, J.M., Levasor, C. ve
Peco, B., 1989. Landscape ecology of
uncultivated lowlands in Central Spain,
Landscape Ecology 3, 1, 3–18.
- Bilton, H., (2004) Playing Outside. Activities, Ideas
And Inspiration For The Early Years, David
Fulton Publishers, London, United Kingdom
- Bilton, H., (2010) Outdoor Learning In The Early
Years, Management And Innovation, Routledge,
London And New York, United Kingdom And
Usa
- Booth, M.L. (2000). Assessment of physical activity:
an international perspective. *Research Quarterly
for Exercise and Sport*, 71(2): 114-120.

- Booth, N.,K.,1995. Basic Elements of Landscape Architectural Design, Waveland Press, Inc.
- Boratay, P. N. (1994). *100 Soruda Türk Folkloru*, İstanbul: Gerçek.
- Bozkurt, E. Çocuk Oyunları İle Değerler Eğitimi Doktora Tezi İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Mart, 2017
- Bredow KW, 2006. Gathering Spaces: Designing places for adolescents, Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University. Master of Landscape Architecture.
- Brown, C., Lowis, M.J. (2003). Psychosocial Development in Elderly: An Investigation into Erickson's ninth stage. *Journal of Aging Studies*, 17(4): 415-426.
- Bulut, Y., Göktuğ, T.H., 2006. Sağlık bulma yönünde çevresel bir etken olarak iyileştirme bahçeleri. *GOÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 23(2): 9-15.

- Burkeen, E. W. ve Alston, M. A., 2001. Using recreation to prevent violence and drug abuse. *Parks and Recreation*, 36, 3, 80-85.
- Büküşoğlu N. ve Bayturan A.F., 2005. Serbest Zaman Etkinliklerinin Gençlerin Psiko-Sosyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü, The Role Of Leisure Time Activities On The Concept Related To The Psycho - Social Development Of The Youth. *Ege Tıp Dergisi*, 44, 3, 173 - 177.
- Caputo, V., 1995. Anthropology's silent 'others'. In Amit-Talai, V. and Wulff, H., editors, *Youth cultures: a cross cultural perspective*, London: Routledge, 19-42.
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L. G. ve Stone, A. M., 1992. *Public Space*, Cambridge University Press, New York, NY, USA.
- Chawla, L., 2002b. Insight, creativity and thoughts on the environment: Integrating children and youth into human settlement development. *Environment and Urbanization*, 14, 2, 11-21.

Checkoway, B.,1992. Young People Creating Community Change, Center for The Study of Youth Policy, School of Social Work, Ann Arbor, Michigan, The University Of Michigan.

Clark C. ve Uzzell D.L., 2002. The Affordances of the Home, Neighbourhood, School and Town Centre For Adolescents. *Journal of Environmental Psychology*, 22, 95-108.

Clements, R. (2004). An Investigation Of The Status Of Outdoor Play. *Contemporary Issues In Early Childhood* 5(1), 68-78.

Cohen, J., 1988. *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Coley, R.L., Kuo, F.E.ve Sullivan,W.C., 1997. Where does community grow? The social con-text created by nature in urban public housing. *Environment and Behavior*, 29, 468-492.

Connel, B.R., Sanford, J.A. and Lewis, D. (2007). Therapeutic effects of an outdoor activity

program on nursing home residents with dementia. *Journal of Housing for Elderly*, 21(3-4):195-209.

Crowe, S., 1979. Site Planning, Landscape Techniques, Buller And Tanner Ltd., Frume, London, U.K.

Crowhurst, S.H. ve Lennard, H., 1987. Livable Cities, People and Places: Social and Design Principle for The Future of the City. Southampton, Ny: Gondolier Press.

Çelik, A., & Şahin, M. (2013). Spor Ve Çocuk Gelişimi. *International Journal Of Social Science*, 6(1), 467-478.

Çimen, S. (2005). Yaşlı Bireylerde Özbakım ve Yaşam Doyumlarının Araştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çukur, D. (2011). Okulöncesi çocukluk döneminde sağlıklı gelişimi destekleyici dış mekan

tasarımı. *Turkish Journal of Forestry*, 12(1), 70-76.

Çukur, D., & Delice, E. G. (2011). Erken Çocukluk Döneminde Görsel Algı Gelişimine Uygun 25 Mekan Tasarımı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 24(24).

Danışık, S. (2005). Yaşlılarda fiziksel performans ile bilişsel durum arasındaki ilişkinin araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, dokuz eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Dellas, M. ve Jernigan, L.P., 1990. Affective Personality Characteristics Associated with Undergraduate Ego-Identity Formation. *Journal of Adolescent Research*, 5, 306-324.

Driskell, D., 2002. Creating Better Cities With Children And Youth. Unesco.

Duzenli, T., Özkan, D.G., (2016). Examination Of Urban Parks Based On The Psychosocial Needs Of Older People. *ASOS Journal The Journal of Academic Social Science*,4(35): 166-183.

- Düzenli T., Mumcu S., Yılmaz S. & Özbilen A. (2012). Analyzing youth's activity patterns in campus open spaces depending on their personal and social needs, *Journal of Adult Development*, 19, 201-214.
- Düzenli T., Yılmaz S. & Var M. (2016). Gençlere yönelik peyzaj tasarımı: trabzon haluk ulusoy spor tesisleri, *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6, No.14, 1-15.
- Düzenli, T., Alpak E.M. & Kızılarıslan S. (2017a). Perceptual assessment of high school gardens by youth, *Journal of the International Scientific Researches*, 2,154-164.
- Düzenli, T., Alpak, E. M., & Özbilen, A. (2017). Gençlerin kampüs açık mekân kullanımına mekânsal özelliklerin etkisi: KTÜ Kanuni Kampüsü örneği. *Journal of Human Sciences*, 14(3), 2417-2435.
- Düzenli, T., Bayramoğlu, E. & Özbilen A. (2010). Needs and preferences of adolescents in open

urban spaces, *Scientific Research and Essays*, 5, 201-216

Düzenli, T., Mumcu S. & Akyol, D. (2017b). Üniversite kampüsü açık mekânlarının gençler tarafından kullanım amaçlarının belirlenmesi, *The Journal of International Social Research*,

Elkind, D., 1999. Çocuk ve Toplum (çev. D. Öngen; yay. B. Onur). Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Erickson E., 1959. Identity and Life Cycle. *Psychological Issues*, 1, 1-171.

Erickson E., 1968. Identity, Youth and Crisis. New York, Norton.

Erikson, E. (1950). *Childhood and Society* (1st ed.). New York: Norton.

Faber Taylor, A., Kuo, F.E. & Sullivan, W.C. (2002). Views of Nature and Self-Discipline: Evidence from Inner City Children, *Journal of Environmental Psychology*, 22, 49-63

- Featherstone, M., 1991. Consumer Culture and Postmodernism, Sage, London.
- Fitzgerald, M., Joseph, A. P. ve O'Regan M., 1995. Leisure Activities of Adolescent School Children. Journal of Adolescence, 18, 3, 349-358.
- Flavell, J. H., Flavell, E. R., Green, F. L. and Wilcox, S. A. (1981). "The Development of Three Spatial Perspective-Taking Rules". Child Development, 52, 356-358.
- Fortinash, K.M. and Holoday-Worret, P.A. (1999). Psychiatric Mental Health Nursing. Mosby Inc., St.Louis.
- Francis, M. ve Lorenzo, R., 2002. Seven Realms Of Children's Participation. Journal of Environmental Psychology, 22, 1-2, 157-169.
- Fujita, K., Fujiwara, Y., Chaves, P., Motohashi, Y. and Shinkai, S. (2006). Frequency of going outdoors as a good predictor for incident disability of physical function as well as disability recovery in community dwelling older adults in

rural Japan. *Journal of Epidemiology*, 16(6):261-270.

Galindo, M.P. ve Hidalgo, M.C., 2005. Aesthetic preferences and the attribution of meaning: environmental categorization processes in the evaluation of urban scenes. *International Journal of Psychology*, 40, 1, 19-26.

Gallahue L.D. (1982).*Understanding Motor Development In Children*. John Willey And Sons Publishing New York/ Usa.

Gander, M.J., Gardiner, H.W. (2004). *Çocuk Ve Ergen Gelişimi*. (Çev. B. Onur), İmge Kitabevi, Ankara.

Gärling, T., 1970a. Studies in visual perception of architectural spaces and rooms III: A relation between judged depth and size of space. *Scandinavian Journal of Psychology*, 11, 124-131.

Geboy, L.D., Moore, K.D., Weisman, G., Alden, A., Mleziva, S., Taneli, Y., ve Wroblewski, L., 2001. *Designing a Better Day: Adult Day Centers*

Comparative Case Studies, Center for
Architecture and Urban Planning Research.

Gehl, J., 1987. *Life Between Buildings: Using Public
Space*. New York: Van Nostrand Reinhold.

Gibbs, C., J. (2003). *Moral Development & Reality
Beyond The Theories Of Kohlberg And Hoffman*.
United States Of America : The Ohio State
University.

Görgün-Baran, A. (2008). Yaşlılıkta sosyalizasyon ve
yaşam kalitesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*,
2: 86-97.

Günaydın, N. (1996). Yaşlı Bireylerde Yalnızlığın
İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Sağlık Bilimleri
Enstitüsü, Ankara.

Gürün, O.A. (1984). *Çocuğumuzu Tanıyalım*. İstanbul:
İnkılâp Yayınevi.

Hall, D.G., 1904. Semantic Constraints on World
Learning: Proper Names and Adjectives, *Child
Development*, 65, 1299-1317.- Rice, P.F.,1997,

Child and Adolescent Development, New Jersey:
Prentice-Hall Inc.

Hall, D.G., 1997. Semantic Constraints on World Learning: Proper Names and Adjectives, *Child Development*, 65, 1299-1317.- Rice, P.F., *Child and Adolescent Development*, New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Harel, Z. (1981). Quality of care, congruence and well-being among institutionalized aged. *The Gerontologist*, 21(5): 523-531.

Harris, J.R. 1995. Where is the Child's Environment? A Group Socialization Theory of Development. *Psychological Review*, 102, 458-489.

Hart, D. ve Fegley, S., 1995. Prosocial Behavior and Caring in Adolescence: Relations to Self-understanding and Social Judgment. *Child Development*, 66, 1346-1359.

Hartig, T., Mang, M., ve Evans, G.W., 1991. Restorative effects of natural environment experience. *Environment and Behavior*, 23, 3-26.

- Hartup, W. W., 1992. Having Friends, Making Friends and Keeping Friends: Relationships as Educational Contexts. ERIC Digest ED345854.
- Havighurst, R. J., 1972. Developmental Tasks and Education (3rd Edition), New York: David Mc Cay.
- Hazar, M. (1996). Oyunlarla Eğitim, Tutibay Ltd. Şti. Ankara
- Hendry, L., Shucksmith, J., Love, J.G. ve Glendinning, A., 1993. Young people's leisure and lifestyles., Routledge, London.
- Herzog, T.R., Kaplan, S. ve Kaplan, R., 1982. The Prediction of Preference for Unfamiliar Urban Places. *Population and Environment*, 5, 1, 627-645.
- Herzog, T.R., Maguire, C.P., and Nebel, M.B. (2003). Assessing the restorative components of environments. *Journal of Environmental Psychology*, 23: 159-170.

- Hetherington, J., 1991. Representing the Environment: Visual Surrogates in Environmental Assessment. *Healthy Environments*, 22,246-252.
- Hooyman, N. and Kiyak, H. (1996). *Social Gerontology*. Allyn & Bacon, Boston, MA.
- Horvat, L., (1986) *Predškolsko Vaspitanje I Intelektualni Razvoj*, Zavod Za Udžbenike I Nastavna Sredstva, Beograd, Srbija
- Horwitz, W.A., 1996. Development Origins of Environmental Ethics: The Life Experience of Activists. *Ethics and Behavior*, 6, 29–54.
- Howell, S. (1980). *Designing for Aging: Patterns of Use*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Huang, S-C. L., 1998. A Study of People's Perception of Waterscapes in Built Environments, Ph.D. Thesis, Texas A&M University, Texas, USA.
- Huizinga, Joan. (Çev: Mehmet Ali Kılıçbay). *Homo Ludens. Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*. 1. Basım. İstanbul, Aynnb Yayınlan, 1995.

Ironstrack, T., Klee, A., McKa, S. ve Minera, J., 2005.
How Do Peer Groups Affect Learning?, Miami
University.

İnci, E. (2009). Erken Çocukluk Dönemi
Öğrencilerinin Değer Yönelimlerinin Sosyo-
Ekonomik Düzey, Yaş Ve Cinsiyet
Değişkenlerine Göre İncelenmesi (Master's
Thesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü).

Jacobs, J., Cohen, A., Hammerman Rozenberg, R.,
Azoulay D., Maaravi, Y. and Stessman, J. (2008).
Going outdoors daily predicts long-term
functional and health benefits among ambulatory
older people. *Journal of Aging and Health*, 20(3):
259-272.

Jewell, P. (2000). "Measuring Moral Development
Feeling, Thinking And Doing". *Special Education
And Disability Studies*. The Flinders University
Of South Australia.

Jones, M. B. ve Offord, D. R., 1986. Participation and
Sibship Size in a Skill-development Program: A

Research Note. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 27, 109-116.

Jones, M. B. ve Offord, D. R., 1989. Reduction of Antisocial Behavior in Poor Children by Nonschoolskill-development. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 30, 737-750.

Kalın, A., 2004. Çevre Tercih ve Değerlendirmelerinde Görsel Kalitenin Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi: Trabzon Bandı Örneği, Doktora, K.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Kaplan, R. ve Herbert, E. J., 1987. Cultural and Subcultural Comparisons in Preferences for Natural Settings. Landscape and Urban Planning, 14, 291-295.

Kaplan, R. ve Kaplan, S., 1989. The Experience of Nature: A Psychological Perspective. New York: Cambridge University Press.

- Kaplan, R., Kaplan, S. and Ryan, R.L. (1998). *With People in Mind*. Island Press, Washington D.C., USA, 225p.
- Kaplan, S. ve Talbot, J.F., 1983. Psychological benefits of a wilderness experience. In *Behavior and the Natural Environment.I*. Altman and J.F.Wohlwill, eds. New York: Plenum, 163-203.
- Kaplan, S., 1972. The Challenge Of Environmental Psychology: A Proposal For A New Functionalism. *American Psychologist*, 27, 140-143.
- Kaplan, S., 1995. The Restorative Benefits of Nature: Toward an Integrative Framework. *Journal of Environmental Psychology*, 15, 169-182.
- Karan, M.A., Doğan, C., Gündüz, Ş., Erdoğan, M., Yücel, N., Karali, T., Arslantürk, Z., Amman, T., Köylü, M., Kazıcı, Z., Köten, A., Çerik, O. and Balcıoğlu, İ. (2007). *Yaşlılık Dönemi ve Problemleri*. İSAV, İstanbul.

- Karman, M.A. ve Apaydın, H., 2006. İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları. KSÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 7, 93 -123.
- Kellert, S.R., 2002. Experiencing Nature: Affective, Cognitive, and Evaluative Development in Children. In: P.H. Kahn Jr. and S.R. Kellert, Editors, Children and Nature: Psychological, Sociocultural and Evolutionary Investigations, The MIT Press, Cambridge, MA, 117–151.
- Kelly, J.R., Steinkamp, M.W. and Kelly, J.R. (1987). “Later-Life Satisfaction: Does Leisure Contribute?. Leisure Sciences, 9 (3): 189-199.
- Kerr J.H. ve Tacon, P., 1999. Psychological responses to different types of locations and activities. Journal of Environmental Psychology 19, 287–294.
- Kılavuz, M.A. (2002). Yetişkin ve Yaşlılık Döneminde Eğitim ve Din Eğitiminin Önemi. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 11(2): 59-72.

Kılıç Özdemir, G. (2004). Ailesiyle Birlikte Yaşayan Ve Çocuk Yuvasında Kalan Çocukların Görsel Algılama Davranışı İle Okul Olgunluğu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Kılıç Özdemir, G. (2004). Ailesiyle Birlikte Yaşayan ve Çocuk Yuvasında Kalan Çocukların Görsel Algılama Davranışı ile Okul Olgunluğu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Kitwood, T. and Bredin, K. (1992). A New Approach to The Evaluation of Dementia Care. *Journal of Advances in Health and Nursing Care*, 1: 41-60.

Kitwood, T. and Bredin, K. (1992). A new approach to the evaluation of dementia care. *Journal of Advances in Health and Nursing Care*, 1: 41-60.

Kol, S. (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim Ve Dil Gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21).

- Korpela, K. ve Hartig, T., 1996. Restorative Qualities of Favorite Places. *Journal of Environmental Psychology*, 16, 221-233.
- Kruse, A. and Lehr, U. (1999). Reife Leistung. Psychologische Aspekte des Alterns. In Niederfranke, A. (ed.). *Funkkolleg Altern 1. Die vielen Gesichter des Alterns*. Opladen: Westdeutscher Verlag.
- Kulaksızoğlu, A.,1998. *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Lamp, R.J. ve Purcell, A.T., 1990. Perception of Naturalness in Landscape and its Relationships to Vegetation Structure. *Landscape Urban Planning*,19, 333–352.
- Larson, R., 2000. Toward a Psychology of Positive Youth Development. *American Psychologist*, 55, 170-183.
- Lemon, B.W., Bengston,V.L., and Peterson, J.A. (1972). An Exploration of The Activity Theory of Aging: Activity Types and Life Satisfaction

Among in-Movers to a Retirement Community.
Journal of Gerontology, 27(4): 511-23.

Lester, S., Maudsley, M. (2007). Play, Naturally: A
Review Of Children's Natural Play. National
Children's Bureau, London.

Liaudet, J. C., 1999. Dolto Gözüyle Çocuk Yetiştirme,
Günel Yayıncılık.

Lynch, K., 1977. Growing in up in Cities: Studies of
the Spacial Environment of Adolescence.
Cambridge, MA: MIT Press.

Mahoney, J.L., 2000. School Extracurricular Activity
Participation as a Moderator in the Development
of Antisocial Patterns. Child Development, 71,
502-516.

Mansuroğlu, S., 2002. Akdeniz Üniversitesi
Öğrencilerinin Serbest Zaman Özellikleri Ve Dış
Mekan Rekreasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi.
Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 15,
2, 53-62, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Antalya.

- Marcia, J.E., 1966. Development and Validation of Ego Identity Status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 5, 551-558.
- Maslow, A., 1987. *Motivation and Personality*. 3d Ed. Rev. By Robert Frager, James Fadiman, Cynthia Mcreynolds and Ruth Cox. New York: Harper & Row.
- Mc Avoy, L., 2001. Outdoors for Everyone: Opportunities That Include People With Disabilities. *Parks and Recreation*, 36, 8, 24-36.
- McKee, K. J., Houston, D.M. and Barnes, S. (2002). Methods for assessing quality of life and well-being in frail older people. *Psychology and Health*, 17(6): 737-751.
- McKee, K. J., Houston, D.M. and Barnes, S. (2002). "Methods for Assessing Quality of Life and Well-Being in Frail Older People." *Psychology and Health*, 17(6): 737-751.
- Mehlig, A ve Mehlig M., 2009. *Playground Design: Safety Perspective. Keep Kids Active-*

International Workshop, Ankara, Book of Abstracts, pp.90-93.

Menichetti, J., Ciproso, P., Bussolin, D. and Graffigna, G. (2015). Engaging older people in healthy and active lifestyles: a systematic review. *Ageing and Society*, 1: 25.

Michelmore, A.P.G., 1990. Uses of Plants in Zoos, *International Zoo Yearsbook*, 29, 31-34.

Moore, R. & Wong, H. (1997). *Natural Learning: Creating Environments For Rediscovering Nature's Way Of Teaching*. Berkley: Mig Communications.

Murphy, H. (2003). Exploring Leisure and psychological health and wellbeing: some problematic issues in the case of northern Ireland. *Leisure Studies*, 22: 37–50.

Nasar, J.L., Julian, D., Buchman, S., Humphreys, D. ve Mrohaly, M., 1983. The Emotional Quality of Scenes and Observation Points: A Look at

Prospect and Refuge. *Landscape and Planning*, 10, 355–361.

Offer, D.I., Ostrov, E., Howard, K.I. ve Atkinson, R.,1990. Normality and Adolescence. *Psychiatric Clinics of North America*, 13, 3, 377-388.

Onur, B. & Güney, N. (2004). *Türkiye’de Çocuk Oyunları: Araştırmalar*, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma Ve Uygulama Merkezi Yayınları 12, Ankara.

Ormanlıoğlu, U. M. (2013). *Niçin Oyun? Çocuğun Gelişiminde Ve Çocuğu Tanımada Oyunun Önemi*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

Orsega-Smith, E., Mowen,A.J., Payne,L.L. and Godbey, G. (2004). The interaction of stres and park use on psycho-physiological health in older adults. *Journal of LeisureResearc*, 36: 232-256.

Orsega-Smith, E., Mowen,A.J., Payne,L.L. and Godbey, G. (2004). The interaction of stres and park use on psycho-physiological health in older adults. *Journal of Leisure Research*, 36: 232-256.

- Othman, S. & Said, I. (2012). Affordances Of Cul-De-Sac In Urban Neighborhoods As Play Spaces For Middle Childhood Children. *Procedia - Social And Behavioral Sciences* 38, 184-194.
- Tai, L., Taylor Haque, M., K.McLellan, G. & Knight E.J. (2006). Designing Outdoor Environments For Children, Landscaping Schoolyards, Gardens And Playgrounds. Isbn: 0-07-145935-9, 8-14pp.
- Owens, P.E., 1994. Teen Places in Sunshine, Australia: Then and Now, Landscape Architecture Department of Environmental Design, University of California. *Children's Environments*, 11, 4.
- Öymen Gür & Zorlu, T. (2002). *Çocuk Mekânları*. İstanbul:Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Özbay, Y., 2003. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Araştırma-Kuram-Uygulama, İber Matbaacılık, Trabzon.
- Özdemir, A., Yılmaz, O. (2008). Assessment Of Outdoor School Environments And Physical

Activity İn Ankara's Primary Schools. Journal Of Environmental Psychology, 28(3), 287-300.

Özdemir, A., Yılmaz, O. (2008). Assessment of Outdoor School Environments and Physical Activity in Ankara's Primary Schools. Journal of Environmental Psychology, 28(3), 287-300.

Özerkan, K.N. (2004). Spor Psikolojisine Giriş: Temel Kavramlar. Nobel Yayıncılık: Ankara.

Parsons, A. (2011). Young Children And Nature: Outdoor Play And Development, Experiences Fostering Environmental Consciousness, And The Implications On Playground Design. Master Thesis. Faculty Of The Virginia Polytechnic Institute And State University.

Piko B.F. ve Vazsonyi, A.T., 2004. Leisure Activities and Problem Behaviours Among Hungarian Youth, Journal of Adolescence. 27, 717-73.

Pillow, B.H. and Flavell, J.H. (1986). “Young Children’s Knowledge About Visual Perception:

Projective Size and Shape”. Child Development, 57, 125- 135.

Pratt, M. W., Hunsberger, B., Pancer, S. M. ve Alisat, S., 2003. A Longitudinal Analysis of Personal Value Socialization: Correlates of Moral Self-ideal in Adolescence. Social Development, 12, 563–585.

Purcell, A.T. ve Lamb, R.J., 1984. Landscape Perception: An Examination and Empirical Investigation of Two Central Issues in the Area. Journal of Environmental Management, 19, 31–63.

Raymore, L., Scott, D. (1998). The Characteristics and Activities of Older Adult Visitors to a Metropolitan Park District. Journal of Park and Recreation Administration, 16 (4), 1 -21.

Read, M.A., Sugawara, A.I. and Brandt, J.A. (1999). “Impact of Space and Color in The Physical Environment on Preschool Children’s Cooperative Behavior”. Environment and Behavior, 31, 413- 428.

Reiss, D., Plomin, R., Hetherington, E. M., Howe, G. W., Rovine, M., Tryon, A. ve Hagan, M. S. 1994. The Separate Worlds of Teenagesiblings: An Introduction to the Study of the Nonshared Environment and Adolescent Development. In E. M. Hetherington, D. Reiss, & R. Plomin (Eds.), *Separate Social Worlds of Siblings: The Impact of Nonshared Environment on Development* (63-109). Hillsdale, NJ: Erlbaum. Retherford, R.

Rice, E., Stein, J.E. ve Milburn, N., 2008. Countervailing Social Network Influences on Problem Behaviors Among Homeless Youth. *Journal of Adolescence*, 31, 5, 625-639.

Rivkin, M.S. (1995). *The Great Outdoors: Restoring Children's Right To Play Outside*. Washington, Dc: Naeyc.

Robert, R., Blackeney, P.E., Villarreal, C., Rosenberg, L. ve Meyer, W.J., 1999. Imipramine Treatment in Pediatric Burn Patients With Symptoms of Adult Stress Disorder. *J Am Acad Child Adolescence Psychiatry*, 38, 873-882.

- Roberts, K. ve Parsell, G. 1994. Youth Cultures in Britain: the Middle Class Take-over. *Leisure Studies*, 13, 33-48.
- Roberts, R. E., Phinney, J. S., Masse, L. C., Chen, Y. R., Roberts, C. R. ve Romero, A., 1999. The Structure of Ethnic Identity of Young Adolescents From Diverse Ethnocultural Groups. *Journal of Early Adolescence*, 19, 301-322.
- Rose, C.L. (1965). Representativeness of volunteer subjects in a longitudinal aging study. *Human Development*, 8: 152–156.
- Rowe, J. W., and Kahn, R.L. (1997). Successful Aging. *The Gerontologist*, 37: 433–440.
- Schaefer-McDaniel, N.J., 2004. Conceptualizing Social Capital Among Young People: Towards a New Theory. *Children Youth and Environments*, 14, 1, 153-172.
- Selekler, K. (2007). Alzheimer hastalığında koruyucu faktörler var mı? *Türk Geriatri Dergisi*, 10 (3): 156-168.

- Senemoğlu, N. (2007). Gelişim Öğrenme ve Öğretim (Kuramdan Uygulamaya), İstanbul: Gonul Yayınevi.
- Simonc, T. (2006). Urban landscape as a restorative environment: preferences and design considerations. *Acta Agriculturae Slovenica*, 87(2):325-332.
- Singer, D. & Singer, J. (2000). *Make-Believe: Games And Activities For İmaginative Play*. Washington, Dc: Magination Press.
- Sivri, H. (1993). Fiziksel Ve Mekansal Çevrenin Çocuk Davranışına Ve Gelişimine Etkileri, Çocuk İçin Oluşturulacak Çevrelerde Tasarım Verilerinin Saptanması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Sivri, H. (1993). Fiziksel Ve Mekansal Çevrenin Çocuk Davranışına Ve Gelişimine Etkileri, Çocuk İçin Oluşturulacak Çevrelerde Tasarım Verilerinin Saptanması. Yayımlanmamış Doktora

Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: İzmir.

Smardon, R. C., 1988. Aesthetic, Recreational, Landscape Values of Urban Wetlands, 92–103. In J. A. Kusler, S. Daly, and G. Brooks (eds.) Proceedings of the National Wetland Symposium Urban Wetlands. Association of Wetlands Managers, Berne, NY, USA.

Smith L. M. ve Klein, P. F., 1971. "The Adolescent And His Society." In H.D. Thornburg (Ed.) Contemporary Adolescence: Reading, California: Wandsworth Pub., 183 - 191.

Staats, H., Gatersleben, B. ve Hartig, T., 1997. Change in Mood As a Ffunction of Environmental Design: Arousal and Pleasure on a Simulated Forest Hike. Journal of Environmental Psychology, 17, 283-300.

Stamps, A. E., 2003. Permeability and Environmental Enclosure. Perceptual and Motor Skills, 96, 1305-1310.

- Stamps, A.E., 2005. Visual Permeability, Locomotive Permeability, Safety and Enclosure. *Environment and Behaviour*, 37, 5.
- Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B. Ve Letica, M., (2004) *Osobine I Psihološki Uvjeti Razvoja Djeteta Predškolske Dobi*, Golden Marketing - Tehnička Knjiga, Zagreb, Hrvatska
- Steinberg L., (2007). *Ergenlik-Adolescence*. İmge Kitabevi, Ankara.
- Streri, A. and Pecheux, M.G. (1986). "Tactual Habituation and Discrimination of Form in Infancy: a Comparison With Vision". *Child Development*, 57, 100-104.
- Sugiyama, T., and Ward Thompson, C. (2007). Measuring the quality of the outdoor environment relevant to older people's lives. In C. Ward Thompson & P. Travlou (Eds.), *Openspace: People Space*, 153-162. Abingdon, UK: Routledge.

Sugiyama, T., Ward Thompson, C. (2007). Measuring the Quality of the Outdoor Environment Relevant to Older People's Lives. In C. Ward Thompson & P. Travlou (Eds.), *Openspace: People space*, 153-162. Abingdon, UK: Routledge.

Şemin, R.U., 1992. *Gençlik Psikolojisi, Remzi Kitapevi, İstanbul.*

Tennessen C.M. ve Cimprich B., 1995. Views To Nature - Effects On Attention. *Journal of Environmental Psychology*, 15, 77-85.

Thiel, P., Harrison, E. ve Alden, R.S., 1986. The Perception of Spatial Enclosure As a Function of the Position of Architectural Surfaces. *Environment and Behavior*, 18, 2, 227-245.

TSBL. The Surrey Baby Lab. (2008, January). <<http://www.surrey.ac.uk/babylab/currentresearch.htm>>

Tufan, I. (2002). *Antik Çağdan Günümüze Yaşlılık.* Aykırı Yayıncılık, İstanbul.

- Tufan, I. (2007). Birinci Türkiye Yaşlılık Raporu. Gero yayınları, Antalya.
- Turan, S. Ve Aktan, D. (2008). Okul Hayatında Var Olan Ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Bahar 2008*, 6(2), (S: 227-259).
- Turgut, H., Yılmaz, S. (2010). Ekolojik Temelli Çocuk Oyun Alanlarının Oluşturulması.
- Tümer, S., 1975. Rekreasyon ile İlgili Kavramlar, Sınıflamalar, Peyzaj Mimarlığı Dergisi 2, 16-21, TISA Matbaacılık Sanayi, Ankara.
- Ulrich, R., 1991. Stress Recovery During Exposure to Natural and Urban Environments. *Journal of Environmental Psychology*, 11, 201-230.
- Ulrich, R.S. (1983). Aesthetic and affective response to natural environment. *Human Behavior and Environment*, 6: 85-125.
- Ulrich, R.S. (1992). How design impacts wellness. *Healthcare Forum Journal*, 20: 20-25.

Uzun, G. ve Altunkasa, M. F., 1991. Rekreatyonel Planlamada Arz ve Talep, Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Genel Yayın, 6, Yardımcı Ders Kitapları Yayın No: 1, Adana.

Vickers, V.G., Matthews, C.E. (2002). Children And Place, A Natural Connection, Science Activities, 39(1), 16-24, Retrieved From; <http://www.eric.ed.gov/ericwebportal/Search>

Wells, N.M. (2000). At Home With Nature: Effects Of 'Greenness' On Children's

Wells, N.M., 2000. At Home With Nature: Effects of "Greenness" on Children's Cognitive Functioning. Environment and Behavior, 32, 775-795.

Wells, Nancy M. (2000). At Home with Nature, Effects of "Greenness" on Children's Cognitive Functioning, Environment and Behavior, 32(6), 775-795

West, G.E., Delisle, M.A., Simard, C. and Drouin, D. (1996). Leisure activities and service knowledge

and use among rural elderly. *Journal of Aging and Health*, 8 (2): 254- 279.

West, P. ve Sweeting, H., 1996. Nae Job, Nae Future: Young People and Health in a Context of Unemployment, *Health & Social Care in the Community*, 4, 50-62.

White, R. T. And Gunstone, R. F. 1992. *Probing Understanding*, London: Falmer.

WHO, (1989). Health of the elderly. *Technical Report Series*. No: 779, Geneva.

William, D. (1988). *The Moral Child, Nurturing Children's Natural Moral Growth*. New York: The Free Pres

William, D. (1999). "The Moral Development Of Children". *Scientific American*. Vol: 281, 74-76.

Wilson, H.S., and Kneisl, C.R. (1988). *Psychiatric Nursing*. Addison-Wesley Publishing Company Health Scences, Division.

- Witt, P.A., 1992. Factor stability of leisure behavior for high school age youth in three communities. *Journal of Leisure Research*, 3, 213–219.
- Wohlwill, J. F. (1983). The concept of nature. In *Behavior and the natural environment* (pp. 5-37). Springer, Boston, MA.
- Woolley, H. ve Johns R., 2001. Skateboarding: the city as playground. *Journal of Urban Design*. 6: 211-230.
- Yahaya M. K., 2003. Determinants of Youth Participation in Change Programmes in Rural Nigeria, *Antropologist*, 5, 3, 101-106.
- Yalom, I. (1980). *Existential Psychotherapy*. New York: Basic Books.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuk Psikolojisi*. (25. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2004). “Üstün Yetenekli Çocukların Farklı İstekleri”. *Bence Biz, Üstün Yetenekli*

Çocuk Görüşleri. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Young, R., West, P., Sweeting, H., Karvonen, S. ve Rahkonen, O., 2001. Temporal and Cross-cultural Stability of Adolescent Leisure. Working Paper No. 6, MRC Social and Public Health Sciences Unit, Glasgow.

Yörükoğlu, A., 1996. Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları, Özgür Yayınları.

Zeisel, J., Silverstein, N.M., Hyde, J., Levkoff, S., Lawton, M.P. & Holmes, W. (2003). Environmental correlates to behavioral health outcomes in Alzheimer's special care units. *Gerontologist*, 43(5):697-711.

Zentner, M. R. (2001). Preferences for colours and colour- emotion combinations in early childhood. *Developmental Science*, 4(4), 389-398.

DÜZENLİ, TUĞBA

1978 yılında Ankara’da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Trabzon’da yaptı, 1996 yılında başladığı K.T.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümündeki öğrenimini 2000 yılında tamamladı. Aynı Yıl K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında başladığı yüksek lisans eğitimini 2003 yılında “Farklı Su Öğelerinin Psikolojik Etkileri ve Mekansal Etkinliklerle Bütünleşmesi Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışması ile tamamladı.

2002-2009 tarihleri Arasında K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Araştırma Görevlisi Olarak Görev Yaptı. 2003 yılında başladığı doktora eğitimini 2010 Yılında “Kampüs Açık Mekan Olanaklarının

Gençlerin Psikososyal Yapısına Bağlı Olarak İncelenmesi: K.T.Ü. Kanuni Kampüsü Örneği” adlı tez çalışması ile tamamladı. 2010 yılında KTÜ Peyzaj Mimarlığı Bölümünde Yardımcı Doçent olarak atandı, 2018 yılında Doçent Dr. unvanını alarak Bölüm Başkan Yardımcılığı görevine atandı, halen aynı üniversitede görevine devam etmektedir. Orçun Murat Düzenli ile evli ve biri kız (14), biri erkek (8) iki çocuk annesi olup, iyi düzeyde İngilizce bilmektedir. Bazı yayınları aşağıdaki gibidir:

SCI, SSCI, AHCI İNDEKSLERİNE GİREN DERGİLERDE YAYINLANAN MAKALELER

Alpak E.M., Özkan D.G., Düzenli T., "Systems Approach İn Landscape Design: A Studio Work", International Journal Of Technology And Design Education, No.03, Pp.1-19, 2017

Özkan D.G., Alpak E.M., Yılmaz S., Düzenli T., Özbilen A., "Post Occupancy Evaluation And User Satisfaction İn Urban Open Space", Fresenius Environmental Bulletin, Vol.24, Pp.1659-1672, 2015

Düzenli T., Mumcu S., Yılmaz S., Özbilen A., "Analyzing Youth's Activity Patterns In Campus Open Spaces Depending On Their Personal And Social Needs", Journal Of Adult Development, Vol.19, Pp.201-214, 2012

Düzenli T., Bayramoğlu E., Özbilen A., "Needs And Preferences Of Adolescents In Open Urban Spaces", Scientific Research And Essays, Vol.5, Pp.201-216, 2010

Mumcu S., Düzenli T., Özbilen A., "Prospect And Refuge As The Predictors Of Preferences For Seating Areas", Scientific Research And Essays, Vol.5, Pp.1223-1233, 2010

Tarakci Eren E., Düzenli T., "Determination Of The Visual Preference Levels And Perceptual Differences In The Appearance Of Certain Taxa In Different Seasons", Fresenius Environmental Bulletin, Vol.26, Pp.8304-8315, 2017

Düzenli T., Yılmaz S., Tarakci Eren E., "A Study On Healing Effects Of Hospital Gardens ", Fresenius Environmental Bulletin, Vol.26, No.12, Pp.7342-7352, 2017

Yılmaz S., Düzenli T., Dinçer D., "Evaluation Of Factors Related To Well-Being Effects Of Urban Green Spaces On Users", Fresenius Environmental Bulletin, Vol.26, No.12a, Pp.7789-7800, 2017

KİTAP ve KİTAP BÖLÜMLERİ

Düzenli T., Alpak E.M., Doğan F., "Trabzon Kemeraltı Historic Bazaar In The Context Of Sustainable Culture", İn: Ecology, Planning And Design, Koleva, I., Yuksel, U.D., Benaabıdate, L., Eds., St. Kliment Ohridski University Press, Sofia, Pp.104-115, 2017

Tarakci Eren E., Düzenli T., Akyol D., "Examination Of Museum Garden Landscape Plans In Terms Of Socio-Cultural Sustainability: The Example Of Trabzon City", İn: Ecology, Planning And Design, Koleva, I., Yüksel, U.D., Benaabiadate, L., Eds., St. Kliment Ohridski University Press, Sofia, Pp.502-514, 2017

Düzenli T., Özkan D.G., "Purposes of Waterscapes Usage in Landscape Architecture", in: Environmental Sustainability and Landscape Management, Efe R.,

Cürebali İ., Gad A., Toth B., Eds., ST. KLİment Ohridski University Press, Sofia, Pp.411-424, 2016

Tarakci Eren E., Yılmaz S., Düzenli T., "Drawing A Planting Plan In The Process Of The Environmental Design Project ..", İn: Academic Researches In Architecture, Engineering Planning And Design, Babacan, H., Soldatovic, T., Delobegovic Džanić, N., Eds., Gece Kitaplığı, Ankara, Pp.67-78, 2018

Düzenli T., Özdemir Işık B., Yılmaz S., " Çocukların Hayallerindeki Çevre Algısı ", İn: Mühendislik-Mimarlık Bilimlerinde Akademik Çalışmalar, Karapınar, R., Eds., Ivpe, Cetinje, Montenegro, Pp.39-55, 2018

Düzenli T., Yılmaz S., Tarakci Eren E., "Analysing The Environmental Properties Of Kindergarten Gardens Based On Children's Playing Needs ", İn: Recent Researches İn Science And Landscape Management, Efe R., Zencirkiran M.,Curebal İ., Eds., Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, Pp.44-55, 2018

Tarakci Eren E., Düzenli T., Alpak E.M., "Konut Bahçelerinde Mekânsal Bileşenlerinin Analizi", İn:

Mimarlık, Planlama Ve Tasarım'da Akademik Araştırmalar, Babacan, H.,Soldatovic, T., Delobegovic Dzanic, N., Eds., Gece Kitaplığı, Ankara, Pp.347-356, 2018

Alpak E.M., Mumcu S., Düzengi T., "Social Behavior In Urban Open Spaces: A Conceptual Approach", İn: Academic Researches In Architecture, Engineering Planning And Design, Babacan, H.,Soldatovic, T., Delobegovic Dzanic, N., Eds., Gece Kitaplığı, Ankara, Pp.27-37, 2018

Düzengi T., Özkan D.G., Alpak E.M., "Landscape Design Criteria Of Open Spaces For Youth", İn: Recent Researches İn Science And Landscape Management , Efe R., Zencirkiran M.,Curebal İ., Eds., Cambridge Scholars Publishing , Newcastle, Pp.237-251, 2018)

YILMAZ, SERAP

Serap Yılmaz 1974’de Trabzon’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini sırası ile Kurtuluş İlkokulu, Kanuni Ortaokulu ve Trabzon Lisesinde olmak üzere Trabzon’da tamamladı. 1991 yılında başladığı K.T.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümündeki öğrenimini 1995 yılında bölüm üçüncüsü olarak tamamladı. Aynı yıl K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında başladığı yüksek lisans eğitimini 1999 yılında “Hayvanat Bahçeleri Tasarımı Üzerine Bir Araştırma-Mekânsal Farklılığın Ziyaretçi Algılarına Etkileri-” Öğrenimine 2000 yılında başladığı doktora eğitimi ile devam etti. 2008 yılında “Hayvanat Bahçesi Sergi Alanlarındaki Genişlik Etkisinin Arttırılmasına Yönelik Algısal

Yanılsamalara Dayalı Bir Tasarım Yaklaşımı” adlı tezi ile tamamladı.

1996’da K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü araştırma görevlisi kadrosuna atandı. 1998 yılında buradaki görevinden ayrılarak, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Mühendisliği Bölümüne araştırma görevlisi olarak atandı ve 2000 yılında K.T.Ü Peyzaj Mimarlığı Bölümüne doktora yapmak üzere görevlendirildi. Doktora eğitiminin ardından 2008 yılında S.D.Ü Peyzaj Mimarlığı Bölümünde Yrd. Doç. Dr. kadrosuna atandı. 2011 yılında Rize Üniversitesine ardından K.T.Ü Peyzaj Mimarlığı Bölümüne Yrd. Doç. Dr. olarak atandı. 2018 yılında aldığı Doç. Dr. unvanı ile görevine devam etmekte olan Serap Yılmaz evli ve bir çocuk annesi olup, İngilizce bilmektedir. Bazı yayınları aşağıdaki gibidir:

SCI, SSCI, AHCI İNDEKSLERİNE GİREN DERGİLERDE YAYINLANAN MAKALELER

Yılmaz S., Özgüner H. , Mumcu S., "An aesthetic approach to planting design in urban parks and

greenspaces", LANDSCAPE RESEARCH, pp.965-983, 2018

Düzenli T., Yılmaz S., Tarakçı Eren E., "A STUDY ON HEALING EFFECTS OF HOSPITAL GARDENS ", FRESENIUS ENVIRONMENTAL BULLETIN, vol.28, no.12, pp.7342-7352, 2017

Yılmaz S., Düzenli T., Dinçer D., "EVALUATION OF FACTORS RELATED TO WELL-BEING EFFECTS OF URBAN GREEN SPACES ON USERS", FRESENIUS ENVIRONMENTAL BULLETIN, vol.26, no.12A, pp.7789-7800, 2017

Özkan D.G., Alpak E.M., Yılmaz S., Düzenli T., Özbilen A., "POST OCCUPANCY EVALUATION AND USER SATISFACTION IN URBAN OPEN SPACE", FRESENIUS ENVIRONMENTAL BULLETIN, vol.24, pp.1659-1672, 2015

Özgüner H., Eraslan Ş., Yılmaz S., "Public perception of landscape restoration along a degraded urban streamside", LAND DEGRADATION & DEVELOPMENT, vol.23, pp.24-33, 2012

Düzenli T., Mumcu S., Yılmaz S., Özbilen A., "Analyzing Youth's Activity Patterns in Campus

Open Spaces Depending on Their Personal and Social Needs", JOURNAL OF ADULT DEVELOPMENT, vol.19, pp.201-214, 2012.

Yılmaz S., Mumcu S., Özbilen A., "Effects of spatial differences on visitor perceptions at zoo exhibits", SCIENTIFIC RESEARCH AND ESSAYS, vol.5, pp.2327-2340, 2010

KİTAP ve KİTAP BÖLÜMLERİ

Düzenli T., Yılmaz S., Tarakci Eren E., "Analysing the Environmental Properties of Kindergarten Gardens based on Children's Playing Needs ", in: Recent Researches in Science and Landscape Management, Efe R., Zencirkiran M.,Curebal İ., Eds., Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, pp.44-55, 2018 (Link)

Çiğdem A., Yılmaz S., Özkan D.G. , "PERSPEKTİF ÇİZİMLERİ İLE DÜŞÜNMEK", FEN, MATEMATİK, MÜHENDİSLİK VE DOĞA ARAŞTIRMALARI 2017, ÇİFTÇİ N., KARA Y., YALÇINKAYA İ., ŞAHİN M., AĞAÇAYAK T., Ed., Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, ss.250-256, 2018

Mumcu S., Yılmaz S., "Examining Sources of Inspiration in the Conceptual Design of Landscape Architecture ", in: Recent Researches in Science and Landscape Management, Efe R., Zencirkiran M.,Curebal İ, Eds., Cambridge Scholars Publishing, Newcastle , pp.30-43, 2018

Tarakci Eren E., Yılmaz S., Düzenli T., "DRAWING A PLANTING PLAN IN THE PROCESS OF THE ENVIRONMENTAL DESIGN PROJECT ..", in: ACADEMIC RESEARCHES IN ARCHITECTURE, ENGINEERING PLANNING AND DESIGN, BABACAN, H., SOLDATOVIC, T., DELOBEGOVIC DZANIC, N., SALMAN S., Eds., Gece Kitaplığı, Ankara, pp.67-78, 2018 (Link)

Düzenli T., Özdemir Işık B., Yılmaz S., " Çocukların Hayallerindeki Çevre Algısı ", in: MÜHENDİSLİK-MİMARLIK BİLİMLERİNDE AKADEMİK ÇALIŞMALAR, Karapınar, R., Eds., ıvpe, Cetinje, Montenegro, pp.39-55, 2018 (Link)

Yılmaz S., Mumcu S., "Application of Gestalt Principles in Planting Design ", in: Recent Researches in Science and Landscape Management, Efe R.,

Zencirkiran M.,Curebal İ, Eds., Cambridge Scholars Publishing, Newcastle , pp.400-413, 2018

Mumcu S., Yılmaz S., "Seating Furniture in Open Spaces and Their Contribution to the Social Life", in: Environmental Sustainability and Landscape Management, Efe R., Cürebal İ., Gad A., Tóth B., Eds., ST. KLIMENT OHRIDSKI UNIVERSITY PRESS, Sofia, pp.169-187, 2016

Yılmaz S., Mumcu S., "Urban Green Areas and Design Principles", in: Environmental Sustainability and Landscape Management, Efe R.,Cürebal İ.,Gad A., Tóth B., Eds., ST. KLIMENT OHRIDSKI UNIVERSITY PRESS, SOFIA, pp.100-118, 2016

Dinçer D., Bekiryazıcı F., Yılmaz S., Bekçi B. , "Interaction of other art fields with landscape architecture", in: Turkey, Looking Behind And Before, Taylor W.H, Eds., Peter Lang Publishing, Inc. , London, pp.16-24, 2016

ALPAK, ELİF MERVE

1985 yılında Gaziantep’te doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Trabzon’da yaptı, 2004 yılında başladığı K.T.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümündeki öğrenimini 2008 yılında tamamladı. Aynı yıl K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında başladığı yüksek lisans eğitimini 2011 yılında “Sahil Bandında Kullanıcı Tercihlerinin Zaman İçinde Değişiminin İncelenmesi: Trabzon Sahil Bandı Örneği” adlı tez çalışması ile tamamladı.

2009-2017 tarihleri Arasında K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Araştırma Görevlisi Olarak Görev Yaptı. 2012 yılında başladığı doktora eğitimini 2017 Yılında “Alışveriş Caddelerinin Sosyal Davranış

Yerlerine Dönüşmesi: Çevresel Özellikler İle Kendileme Davranışının İncelenmesi” adlı tez çalışması ile tamamladı. 2018 yılında KTÜ Peyzaj Mimarlığı Bölümünde Doktor Öğretim Üyesi olarak atandı, halen görevine devam etmektedir. Evren Alpak ile evli olup iyi düzeyde İngilizce bilmektedir. Bazı yayınları aşağıdaki gibidir:

**SCI, SSCI, AHCI İNDEKSLERİNE GİREN
DERGİLERDE YAYINLANAN MAKALELER**

Alpak E.M., Özkan D.G., Düzenli T., "Systems Approach In Landscape Design: A Studio Work", International Journal Of Technology And Design Education, 2018, 28:593-611

Özkan D.G., Alpak E.M., Yılmaz S., Düzenli T., Özbilen A., "Post Occupancy Evaluation And User Satisfaction In Urban Open Space", Fresenius Environmental Bulletin, 2016, Vol.24, Pp.1659-1672, 2015

Özkan, D. G., Alpak, E. M., Var, M. “Design and construction process in campus open spaces: A case

study of Karadeniz Technical University”. Urban Design International, 2017, 22, 3, 236-252.

KİTAP ve KİTAP BÖLÜMLERİ

Alpak, E. M., Özkan, D.G., Özbilen, A. “Determination of the relationship between performance and user preference on campus open spaces through post-occupancy evaluation”. Contextual Approaches in Sociology, Peter Lang – International Academic Publishers, pp. 85-94, 2015

Alpak, E.M., Özkan, D.G. and Çiğdem, A. “A Study on Cultural, Historical and Social Continuity for Urban Corridors: Trabzon Pattern”. Current Researches in Geography, Bialystok, Poland, ISBN 978-83-948896-1-6 (e-book), 107-114, 2017

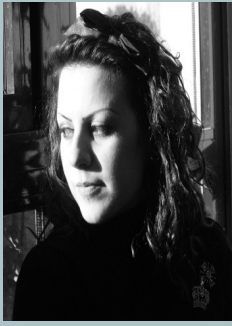
Düzenli T., Alpak E.M., Doğan F., "Trabzon Kemeraltı Historic Bazaar In The Context Of Sustainable Culture", İn: Ecology, Planning And Design, Koleva, I., Yuksel, U.D., Benaabıdate, L., Eds., St. Kliment Ohridski University Press, Sofia, Pp.104-115, 2017

Alpak E.M., Mumcu S., Düzenli T., "Social Behavior In Urban Open Spaces: A Conceptual Approach", İn:

Academic Researches In Architecture, Engineering Planning And Design, Babacan, H.,Soldatovic, T., Delobegovic Dzanic, N., Eds., Gece Kitaplığı, Ankara, Pp.27-37, 2018

Tarakci Eren E., Düzenli T., Alpak E.M., "Konut Bahçelerinde Mekânsal Bileşenlerinin Analizi", İn: Mimarlık, Planlama Ve Tasarım'da Akademik Araştırmalar, Babacan, H.,Soldatovic, T., Delobegovic Dzanic, N., Eds., Gece Kitaplığı, Ankara, Pp.347-356, 2018

Düzenli T., Özkan D.G., Alpak E.M., "Landscape Design Criteria Of Open Spaces For Youth", İn: Recent Researches İn Science And Landscape Management , Efe R., Zencirkiran M.,Curebal İ., Eds., Cambridge Scholars Publishing , Newcastle, Pp.237-251, 2018

DÜZENLİ, TUĞBA

1978 yılında Ankara'da doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Trabzon'da yaptı, 1996 yılında başladığı K.T.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümündeki öğrenimini 2000 yılında tamamladı. Aynı yıl K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında başladığı yüksek lisans eğitimini 2003 yılında "Farklı Su Öğelerinin Psikolojik Etkileri ve Mekansal Etkinliklerle Bütünleşmesi Açısından İncelenmesi" adlı tez çalışması ile tamamladı. 2002-2009 tarihleri Arasında K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Araştırma Görevlisi Olarak Görev Yaptı. 2003 yılında başladığı doktora eğitimini 2010 Yılında "Kampüs Açık Mekan Olanaklarının Gençlerin Psikososyal Yapısına Bağlı Olarak İncelenmesi: K.T.Ü. Kanuni Kampüsü Örneği" adlı tez çalışması ile tamamladı. 2010 yılında KTÜ Peyzaj Mimarlığı Bölümünde Yardımcı Doçent olarak atandı, 2018 yılında Doçent Dr. unvanını alarak Bölüm Başkan Yardımcılığı görevine atandı, halen aynı üniversitede görevine devam etmektedir. Orçun Murat Düzenli ile evli ve biri kız (14), biri erkek (8) iki çocuk annesi olup, iyi düzeyde İngilizce bilmektedir.

YILMAZ, SERAP

Serap Yılmaz 1974'de Trabzon'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini sırası ile Kurtuluş İlkokulu, Kanuni Ortaokulu ve Trabzon Lisesinde olmak üzere Trabzon'da tamamladı. 1991 yılında başladığı K.T.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümündeki öğrenimini 1995 yılında bölüm üçüncüsü olarak tamamladı. Aynı yıl K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında başladığı yüksek lisans eğitimini 1999 yılında "Hayvanat Bahçeleri Tasarımı Üzerine Bir Araştırma-Mekânsal Farklılığın Ziyaretçi Algılarına Etkileri-" Öğrenimine 2000 yılında başladığı doktora eğitimi ile devam etti. 2008 yılında "Hayvanat Bahçesi Sergi Alanlarındaki Genişlik Etkisinin Arttırılmasına Yönelik Algısal Yanılsamalara Dayalı Bir Tasarım Yaklaşımı" adlı tezi ile tamamladı. 1996'da K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü araştırma görevlisi kadrosuna atandı. 1998 yılında buradaki görevinden ayrılarak, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Mühendisliği Bölümüne araştırma görevlisi olarak atandı ve 2000 yılında K.T.Ü Peyzaj Mimarlığı Bölümüne doktora yapmak üzere görevlendirildi. Doktora eğitiminin ardından 2008 yılında S.D.Ü Peyzaj Mimarlığı Bölümünde Yrd. Doç. Dr. kadrosuna atandı. 2011 yılında Rize Üniversitesine ardından K.T.Ü Peyzaj Mimarlığı Bölümüne Yrd. Doç. Dr. olarak atandı. 2018 yılında aldığı Doç. Dr. unvanı ile görevine devam etmekte olan Serap Yılmaz evli ve bir çocuk annesi olup, İngilizce bilmektedir.

ALPAK, ELİF MERVE

1985 yılında Gaziantep'te doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini Trabzon'da yaptı, 2004 yılında başladığı K.T.Ü. Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümündeki öğrenimini 2008 yılında tamamladı. Aynı yıl K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında başladığı yüksek lisans eğitimini 2011 yılında "Sahil Bandında Kullanıcı Tercihlerinin Zaman İçinde Değişiminin İncelenmesi: Trabzon Sahil Bandı Örneği" adlı tez çalışması ile tamamladı. 2009-2017 tarihleri Arasında K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Araştırma Görevlisi Olarak Görev Yaptı. 2012 yılında başladığı doktora eğitimini 2017 Yılında "Alışveriş Caddelerinin Sosyal Davranış Yerlerine Dönüşmesi: Çevresel Özellikler İle Kendileme Davranışının İncelenmesi" adlı tez çalışması ile tamamladı. 2018 yılında KTÜ Peyzaj Mimarlığı Bölümünde Doktor Öğretim Üyesi olarak atandı, halen görevine devam etmektedir. Evren Alpak ile evli olup iyi düzeyde İngilizce bilmektedir

978-605-7923-25-7